

SCRITORII STREINI
MODERNI

EMERIC MADÁCH

M. 670/940
A 55977

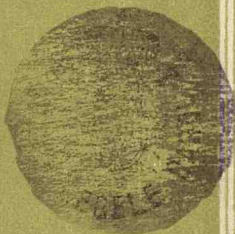
TRAGEDIA OMULUI

POEM DRAMATIC

TRADUCERE IN VERSURI DE

OCTAVIAN GOGA

EDIȚIA A DOUA

FUNDAȚIA PENTRU LITERATURA
ȘI ARTA ~~REGHE CAROLII~~

TRAGEDIA OMULUI

EMERIC MADÁCH

BD. 105 645.

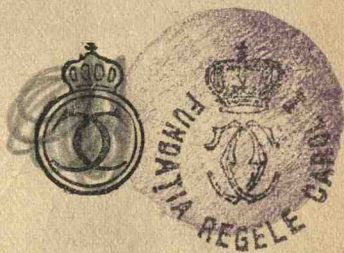
TRAGEDIA OMULUI

Poem dramatic

Traducere în versuri de
OCTAVIAN COGA

EDIȚIA A DOUA

4489

BUCUREȘTI

FUNDAȚIA PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ „REGELE CAROL II”

39, B-dul Lascar Catargi, 39

1940

CONTROL 1953

1958

Biblioteca Centrală Universitară
BUCUREȘTI
Cota 73090
Inventar 68774

B.C.U. Bucuresti

C68774

8818

P R E F A Ț Ă

Veacul al nouăsprezecelea e veacul marilor întrebări. Revoluția franceză, cea mai violentă sguđuire seismică a Continentului, s'a deslănțuit ca un adevărat cataclism, primenind până în temelii toate rosturile omenirii. Au căzut imperii, s'au prăbușit concepții de stat, s'au prăvălit de-a-valma într'o uruitură surdă: tronuri, teorii filosofice, așezări sociale, idealuri de artă. O groaznică hecatombă a cerut molohul înnoirii care stăruie în umbra sufletului omenesc. Pe deasupra ruinelor rămase în urmă au năvălit întrebările ca un taijun fără milă. Omul smuls din pacea formulelor de odinioară a căzut pradă acelui vârtej ameșitor. Ca săgeți otrăvite s'au înșipt în conștiința lui din toate părțile îndoieli fără număr. Literatura, firește, s'a resimțit la tot pasul de acest cutremur de atelier. De printre grămezile de altare dărâmate în ea, și-au găsit ecoul strigătele cari porneau de departe :

— *Cine suntem noi? De unde venim? Unde mergem? Ce e viața și moartea? Ce e bărbatul și ce e femeia? Ce e dragostea și ura? Atâtea și atâtea nedumeriri chinuite băteau la fereastră cu frigurile lor creatoare. Această efervescență n'a fost un fenomen local, ci s'a repercutat pretutindeni, mai curând sau mai târziu, în toate colțurile Europei.*

În gândirea românească creierul care a primit toate fulgerele acestui vijor e Eminescu, la Unguri e Madách.

* * *

O viață fără mult sgomot și fără frământare exterioară, în schimb plină de sbucium sufletelesc și de-o adâncime lăuntrică necunoscută în analele literare ale poporului maghiar.

Născut la 1823, în satul Alsó Sztregova, dintr'o familie nobilă, care de sute de ani se ilustra în funcțiunile administrative ale comitatului Nógrád, Emeric Madách n'a călcat pe urmele strămoșilor săi. Adolescent plăpând, crescut cu multă îngrijire de-o mamă intelectuală îmbibată de literatura franceză și germană a vremii, a trăit mai mult retras sub zidurile boltite ale castelului părintesc. Sfios și contemplativ, Madách n'a luat parte decât în treacă la luptele politice cari urmăreau independența Ungariei de-atunci față de Austria, cu toate aceste însă după înfrângerea dela 1849 a lui Ludovic Kossuth, în era de represiune a revoluției ungurești a fost încarcerat un an și jumătate. Sensibilitatea lui maladivă cu înclinări pesimiste a fost susținută de-o căsnicie nenorocită, care a picurat venin în cupa lui de amărăciune. Înfășurat în singurătate și revoltă mută, acest spirit înclinat spre abstracțiune, cu orizonturi largite de studiu și cu-o sete de înfinit hrănită de propria lui suferință, a avut foarte puține puncte de întâlnire cu viața curentă.

O veche boală de inimă care l-a urmărit din tinerețe l-a doborât la 1864.

* * *

Tragedia omului e singura operă de înaltă valoare literară a lui Madách. Tot ce-a scris înainte n'a fost decât o preparație pentru marele cântec ce se urzea în umbră și nu interesează decât în măsura în care poate contribui la înțelegerea lui.

S'au publicat nenumărate studii asupra acestui poem dramatic și nu e câtuși de puțin rostul acestor rânduri să înmulțească numărul lor. Ce trebuie stabilit însă pe seama cetitorului român care pentru întâia oară se găsește în fața chinutei tragedii, e înalta semnificare filosofică a subiectului și mijloacele artistice neobișnuit de ingenioase prin cari autorul și-a realizat intențiile. Madách, împrejmuț de atmosfera literară a vremii, influențat în mod evident de Faust al lui Goethe, de Cain al lui Byron și pe ici pe colo de Shelley, dar păstrându-și independența de concepție nealterată ca și strălucirea geniului care i-a deschis drumul, și-a pus ca problemă de deslegat însăși soarta omenirii, însuși rostul existenței acestei planete în nemărginita armonie cosmică. Ca și Faust, care tinde spre același mister, drama lui Madách se clădește pe aceeași dualitate etică a binelui și a răului, a credinței și-a tăgădei menite să determine lupta fără odihnă a eternului omenesc.

În deosebire însă de alți autori, Madách încadrează în cronologia umanității principiul acestei războiri și înșiruiind fragmente din paginile cele mai caracteristice ale trecutului ca și accente profetice pentru viitor, el proiectează ca la lumina unui fulger un curs de istorie universală.

Tragedia Omului e una din cărțile mari ale veacului trecut.

Tradusă în peste douăzeci de limbi, ține și astăzi așiful pe scenele din străinătate, unde se urmăresc operele de înaltă valoare literară. La Viena s'a dat în serie la Burg-Theater anul trecut, când a apărut a opta traducere germană.

În românește acum se tipărește întâia oară, într'o traducere care păstrează forma originalului, tinzând să reoglindească ideea îmbrăcată în haina limbii noastre.

Cetitorii vor aprecia cu judecata lor năzuințele traducătorului.

O. G.

TABLOUL I

ÎN CER

(In cer. Dumnezeu împrejmuit de slavă, pe tron. Celele îngerești îngenunchind. Cei patru arhangheli la poalele tronului. Lumină).

CORUL ÎNGERILOR

Pămîntu 'ntreg și cerul fără margini
S'aducă laudă Domnului mărit,
Cel ce cu-o vorbă totul plăsmuit-a
Și cu-o privire-i poate da sfîrșit.
Puterea-i El, lumina întrupată,
Pe noi, drept umbre, raza-i ne-a născut.
Lui ne 'nchinăm, că 'n mila fără margini,
Măririi Lui, părtași El ne-a făcut.
E încheгатă vecinica idee,
Și facerea și-a plăsmuit hotar,
Azi orice suflet trăitor în Domnul
Prinos să ducă sfîntului altar.

DOMNUL

Da, s'a sfârșit mareața 'nfăptuire.
Se mișcă roata, meșterul adastă
Și mii de ani în osie se 'nvîrte
Pîn' înădesc o spiță fărîmată,

Deci, v'arătați a lumii mele duhuri,
 Vă 'ncepeți cursul fără de zăbavă,
 Vreau să ascult cu inima senină
 Cum larma voastră-mi curge la picioare...

(Spiritele protectoare ale stelelor se avântă pe dinaintea tronului, rostogolind globuri și comete de diverse mărimi și colori. Muzica lină a sferelor).

CORUL ÎNGERILOR

Minunat glob de văpaie
 S'a ivit plin de mărire
 Și 'ntr'un cerc sfios de stele
 El slujește fără știre.
 Tremurînd ca un opaiț
 De departe-o stea lucește,
 Pe când lumea-i fără margini,
 Mii de inimi ocrotește.
 Două globuri pleacă 'n luptă,
 Răsărind din depărtări,
 Goana lor orînduiește
 Ale lumilor cărări.
 Iată urlă unu 'n drumu-i,
 Tu-l privești de groază plin;
 El la milioane 'mparte
 Fericire și senin.
 Cît de blînd s'aprinde-acolo
 Astrul închinat iubirii,
 Mină bună s'o păzească
 Mîngîierea omenirii.
 Iată lumi ce se vor naște,
 Iat-o altă lume moartă,

Celui îndrăzneţ mustrare,
 Scut celui lovit de soartă.
 Iată aducînd pierzare
 O cometă vine-acum,
 Dar c'un semn stăpînul face
 Din căderea ei un drum.
 Vino, dulce înger tînăr
 Cu-al tău glob în multe feţe,
 Din lumină şi 'ntunerec
 Sunt a hainei tale creţe.
 Ocrotit mergi înainte,
 De al ceriurilor har,
 Mari idei dura-vor luptă
 Pe îngustul tău hotar.
 Zîmbete şi lacrimi fi-vor,
 Iarnă-vară pe pămînt,
 Rază-umbră arăta-vor,
 Voia Domnului prea sfînt.

ARHANGHELUL GAVRIL

Tu ce-ai pus mărginire 'n haos,
 Ca să-l încheşi în humă vie,
 Măsură 'n lumi fără repaos,
 Din glasul tău măreţ învie,
 Te prea-mărim: *Idee!*

(Se prosterne).

ARHANGHELUL MIHAIL

Tu ce deapururi schimbătorul
 Cu neschimbatul împreuni,
 Zidind şi vremi şi infinitul,

Popoare răsădind în lumi,
Noi te slăvim: *Putere!*

(*Se prosterne*).

ARHANGHELUL RAFAIL

Tu care dăruie fericirea,
Știință ferecînd în lut,
Făcînd înțelepciunii Tale
Părtașe lumea ce-ai născut,
Osana: *Bunătate!*

(*Se prosterne*).

DOMNUL

Și tu zîmbești, tăcînd cu îndîrjire,
Ți-e scumpă lauda și o păstrezi, Lucifer,
Ori plăsmuirea, munca mea nu-ți place?

LUCIFER

Să-mi placă mie? Cîteva materii,
Cu alte forme, alte însușiri,
Cu noima lor de tine nevisată,
Sau dacă da, tu fără de puterea
Schimbării lor, acestea vrei să-mi placă?
Materii seci în globuri plămădite,
Ce-acum s'atrag, s'alungă 'n calea lor,
Și'n cîțiva viermi deșteapt'o conștiință,
Pin' totul plin, răcit, pieri-va iarăși,
Lăsînd în urmă drojdii fără vlagă?...
Și omul doar simțindu-ți șiretlicul
În colțul lui va plămădi la fel.
Tu 'n uriașa ta bucătărie

L-ai pus pe el; nepăsător și 'n tihnă
Îl urmărești în searbăda lui trudă,
Cum năucit el Dumnezeu se crede.
Ș-apoi când el, ce-ai pus la foc tu, strică,
Atunci te-a prins mînia ta tîrzie
Și-l pedepsești pe bietul ucenic...
La ce ți-e doar întreagă plăsmuirea?
Spre slava ta ai scris o poezie,
Ai prins-o 'ntr'o mașină hîrbuită
Și nu știi cum, dar nu ți-e greu s'ascuți
De mii de ani cum scîrție flașneta
Același cîntec fără de 'nțeleș...
Moșnege! văd că te-a robit un joc
Ce-ar încălzi un creer de copil.
Un joc de rîs: scînteia 'năbușită
Stinsă 'n noroi, văpaie n'o să fie,
Ursită, libertate, s'alung' una pe alta,
Dar nu-i aci țărnuitoarea minte!

DOMNUL

Nu vreau cuvînt, ci mută închinare!

LUCIFER

Așa mi-e firea, alta ce să-ți dau?

(Arătînd spre Ingeri).

Te laudă o ceată de neghiobi
Ș'așa-i cu cale, ei să te slăvească,
Tu i-ai născut ca raza, umbra moartă,
Dar eu trăiesc de vecii vecilor!

DOMNUL

Nemernice! Materia ți-e mamă,
Unde ți-a fost puterea mai 'nainte?

LUCIFER

Și eu pot doar' la fel să te întreb!

DOMNUL

În mintea mea din vremi făr'de'nceput
Trăiește chipul celor întrupate.

LUCIFER

Și n'ai simțit că făurirea minții
De-un haos ți-e puternic priponită,
Ce-i stăvilă ori-cărei firi pe lume?
Eu, Lucifer, sunt stavila eternă,
Eu întruparea veșnicei tăgade!
Tu m'ai învins, căci soarta mi-e de-așa,
Ca'n lupta mea să cad întotdeauna,
Dar întărit din nou să mă reasc.
Materia îmi primenește forța,
Cu viața ta e moartea mea alături,
Cu fericirea desnădejde-amară!
E umbra mea cu raza ta vecină,
Credința ta o sap cu îndoiala,
Ori unde ești, mă vezi, îți calc în urmă,
Eu ce te știu, eu ție să mă 'nchin?

DOMNUL

Piei duh potrivnic, du-mi-te din cale!
Nu te sdrobesc, dar deslegat te las

De înrudirea spiritelor sfinte!
 Jos în noroi, pierdut și huiduit
 Străin să fii ș'amarnic să te sbați,
 Muncit pe veci de nesfârșitul gând
 Că înzadar faci lanțul tău să sune.
 Ți-e mică truda: Domnul e puternic!

LUCIFER

A, nu așa! Vrei să mă 'mpingi în praf?
 Acum îți par netrebnică unealtă,
 E înzadar! Legat ne fuse traiul:
 Eu parte cer!

DOMNUL (*Ironic*)

Deci fie voia ta!
 Vezi pe pământ doi pomi cu roadă vie,
 Ce'n mijloc chiar își mlădie tulpina,
 I-am blestemat, ai tăi fie de-acum!

LUCIFER

Sgîrcite-ți sunt azi mîinile, Stăpîne,
 Dar locul tău ce-ai măsurat cu cotul,
 Va fi pe veci lăcaș tăgăduirii,
 Ce lumea ta va răsturna odată!

(*Pleacă*).

CORUL ÎNGERILOR

Duh blestemat! Te-alungă cel de sus!
 Osana! Domnul lege ne-a adus!

TABLOUL II

ÎN PARADIS

(In paradis. La mijloc pomii cunoașterii și nemuririi. Adam și Eva; dobitoace de tot felul îi înconjoară cu blindețe și încredere. Pe poarta ceriului deschisă străbat razele slavei divine și armonia lină a cetelor îngerești. Zi cu soare).

EVA

A, — să trăiești... Ce dulce-i, ce frumos...

ADAM

Și să domnești asupra tuturor.

EVA

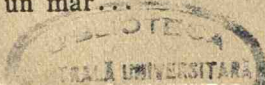
Să simți plutind cu tine ocrotirea
Și jertfa laudei tu s'aduci răsplătă
Aceluia ce harul și-l revarsă.

ADAM

Simt rostul tău, femeie: — ascultarea.
Mi-e sete, Eva! Roadele din pom,
Îmbietor privesc asupra noastră.

EVA

Eu rup un măr...

4180

CUVÎNTUL DOMNULUI

Oprește-te, Adame!

Grădina ta e 'ntreg, întreg pământul!
De alte duhuri stau împrejmuiți
Acești doi pomi! Ferește-te de ei!
De vei gusta, cu moarte vei muri.
Roșite-atîrn ciorchinele de struguri,
Din umbra lor molatec te îndeamnă,
Cînd raze cad, din ceriuri, arzătoare!

ADAM

Mă miră, dar porunca-i de aievea.

EVA

Dar ăști doi pomi, de ce par mai frumoși,
De ce-s opriți?

ADAM

De ce-i albastră bolta
Și lunca verde? Împacă-te cu soarta,
Să ascultăm cuvîntul, vino, Eva!

(Se așează într'un boschet).

EVA

Așează-te la sînul meu, iubite!

(Vînt puternic, Lucifer apare din frunziș).

ADAM

Ce glas aud, necunoscut, femeie,
Par'c'un dușman a tăbărit...

EVA

Eu tremur,
Duiosul cînt din cer a amuțit.

ADAM

La sînul tău îl mai aud, îmi pare...

EVA

Eu, cînd în cer va fi umbrită slava,
În ochii tăi o regăsesc, Adame,
De ce dar, s'o mai caut în alt loc?
M'a întrupat dorința ta fierbinte,
Ca soarele puzderia de raze...
Vezi, soarele... Ne vrînd să fie singur,
În fața apei chipu-și împînzește,
Sărută dulce-obrazul de tovarăș,
Uitării dînd că vede umbra moartă
Din focul lui, văpaie pururi vie,
Și umbra moare cînd apune raza...

ADAM

Te-oprește Eva, glasul tău mă muștră,
Cuvîntul ce-i, cînd surdă e urechea?
Și raza ce-i cînd undă nu-i s'o prindă
Și ce-aș fi eu, de nu m'ar învia
Ca pe-un ecou făptura ta de floare,
Să mă renasc spre-o lume mai curată,
Pe veci în tine eu să mai iubesc?

LUCIFER

De ce ascult dulcegăria asta?
Mă 'ntorc, nu voi să pat rușinea lumii.

Ca mintea rece, netedă, gîndită,
Să pismuiasc' un creer de copil.

(O păsărică începe să ciripească pe-o ramură din apropiere).

EVA

Ascult'un cîntec... Înțelegi, Adame,
Un ciripit de dragoste?

ADAM

Isvorul

Îl ascultam cum murmură aproape
Și șoapta lui avea același rost...

EVA

Iubitul meu, ce armonie sfîntă
În mii de vorbe-acelaș înțeles.

LUCIFER

Ce mai aștept? Doar' jurămînt mă leagă
Că am să-i pierd, și stau la îndoială?
La muncă, deci, căci n'am să lupt zadarnic
Cu armele științei și măririi
În contra lor ce au lăcaș al vieții
Apărător al inimii 'n obidă
Și ocrotire numai: simțimîntul.
La luptă, deci, cîștigă îndrăzneala.

(Din nou vînt puternic. Lucifer apare în fața perechii îngrozite. Nimbul de slavă se întunecă. Lucifer rîde).

LUCIFER

Ce vă mirați?

(Spre Eva care a luat-o la fugă).

Oprește-te, femeie!

O clipă stai, vreau ție să mă 'nchin!

(Eva se oprește și încet prinde curaj).

(Aparte)

Ăst chip din nou de mii de ori s'o naște!

(Tare)

Adam, te temi?

ADAM

De tine nevoiașe?

LUCIFER *(Aparte)*

Ce potrivit strămoș al omenirii!

(Tare)

Fîrtate, bun ajuns!

ADAM

Tu cine ești?

Cobori de sus, ori vii de jos la noi?

LUCIFER

E tot atît, tu zi precum îți place.

ADAM

Nici nu știam că oameni ar mai fi...

LUCIFER

Ehei, ehei... Tu multe nu știi încă
Și nu vei ști. Moșneagul cel cucernic,
De-accea crezi că trupul din țărînă

Ți l-a dospit, ca lumea să 'mpărțiți?
 Tu-l proslăvești; el ție-ți dă povață,
 Poruncă-ți dă: te luptă, ori te teme,
 Te 'ndrumă el ca păcurarul oaia...
 Ca să pricepi tu n'ai nevoie mare!

ADAM

Cum, nu pricep? Nu mintea-mi dă povață?
 Nu simt eu doar din ceriuri raza caldă,
 A existenței bucurie dulce?
 Și mila Domnului din înălțime,
 Ce pe pământ pe mine Domn m'a pus?

LUCIFER

Credința ta o poartă ș'acel vierme
 Ce-l vezi rozînd în sîmburii de măr,
 Și vulturul ce-o pasăre sfîșie!
 Asupra lor prin ce tu te ridici?
 Trăiește 'n voi o palidă scînteie,
 Ecoul surd al forțelor vînjoase,
 Ce 'n unda clar-a rîului de munte
 O clipă doar' lucind la fața apei,
 Recade iar în matca mohorîță...
 Da, ochii tăi *gîndirea* i-ar deschide,
 Ce 'n bietul cap pitită sgriburește;
 Puterii tale razim făurindu-i,
 Ți-ar arăta și binele și răul,
 Ca singur tu să-ți fii cîrmaciul sorții,
 Scăpîndu-te de jugul providenței...
 Dar poate-așa, ca viermele'n gunoi,

Să te tîrăști în cercul tău neghiob,
 Mai bine ți-e... Ușoară-i împăcarea,
 Dar nobilă și grea e libertatea!

ADAM

Spui lucruri mari, mă prinde amețeala.

EVA

Eu le admir, sunt nouă și frumoase.

LUCIFER

Dar ca ideea falnic să se 'ntrupe,
 Ți-e fără rost, nu ți-e de-ajuns știința,
 Îți trebuie și haina nemuririi.
 La ce ți-e traiul scurt și măsurat?
 Vezi aști doi pomi? Ei țin întreg misterul
 Ce vă ascunde meșterul bătrîn.
 De guști, vei ști ca Dumnezeu, iar celalt
 Pe veci te ține 'n vraja tinereții.

EVA

Vezi, ce tiran ne fu făptuitorul!

ADAM

Dar dacă minți?

(Zarea se luminează pușin).

CORUL CERESC

Amar de tine lume,
 Tăgada 'ncearcă!

CUVÎNTUL DOMNULUI

Omule, fii treaz!

ADAM

Ce glas aud?

LUCIFER

Prin vreascuri bate vîntul!

Puteri ascunse

M'ajutați!

De vreți pe om

Să-l cîștigați!

(Val de vînt, zarea se întunecă).

Vezi pomii mei?

ADAM

Dar cine ești? Răspunde!

Căci firea ta asemuită-i nouă!

LUCIFER

Privește-un șoim ce 'n nori își taie cale,

Ori un sobol cu botul în țărîină:

Pe amîndoi alt orizont îi leagă!

Deci mintea ta nu poate să cuprindă,

Al duhurilor minunat lăcaș,

Căci omul ți-e cea mai înaltă treaptă.

Și cînelui, un cîine-i ideălul

Și vede cînte în prietenia lui.

Dar precum tu lui Dumnezeu îi ești.

Dîndu-i blestem sau binecuvîntare,
Astfel privim asupra voastră noi
Ai lumilor de spirite pârtași.

ADAM

Și, tu cum zici, de-acolo vii la noi?

LUCIFER

Da, între tari eram cel mai puternic,
Vegheam la tronul Domnului de sus
Și parte-aveam din slava lui!

ADAM

Atunci,
De ce n'ai stat în cerul de lumină
Și-ai coborît în lumea de noroi?

LUCIFER

Mi s'a urît c'un loc de-a doua mîină,
Cu viața scrisă 'n legile năîngi.
Și îngerii cu creer de copii
Ce veșnic numai lauda cunosc.
Vreau fierbere și vreau deștelenirea
Puterilor ce nasc o lume nouă,
În care-un suflet poate crește mare!
Mă va urma acela ce cutează!

ADAM

Dar Dumnezeu, eu cred, ne pedepsește,
De nu-i urmăm cărarea rînduită!

EVA

De ce? De ce? Cînd calea ne-a croit-o
Și ne-a 'ndrumat pornirile vieții,
Pedeapsa lui de ce să ne ajungă?
Doar n'o fi pus în preajma firii noastre
Negru păcat și-a răului ispită?
Sau dacă da, de ce ne-a aruncat
La marginea prăpastiei eterne
Cu cap năuc păcătuirii pradă?
Ori dacă 'n gînd el a purtat păcatul
Ca viscolul de dup'o zi cu soare,
De ce-ar greși acesta, cînd mugește,
Mai mult ca ziua care dă căldură?

LUCIFER

Iat' apăru întîiul filosof!
Un lung șirag va mai veni, surată.
Tot acest gînd gîndind în mii de chipuri.
Mulți vor pieri în casa de nebuni,
Mulți s'or sfărma fără s'ajungă 'n port...
Lăsați-vă de veșnica socoată
În orice chip apar atîtea fețe,
Încît privind tu rostul tuturoră
Știi mai puțin ca 'n clipa cea dintîi,
Să hotărăști doar' nici atunci n'ajungi.
E moartea faptei orice chibzuință!

EVA

Adame, eu... eu rup un măr... Ce zici?

ADAM

Le-a blestemat!

(Lucifer rîde).

Dar totuși rupe tu,
Căci vreau ca Dînsul știutori să fim.

(Din pomul științei gustă mai întîi Eva, apoi Adam).

EVA

Și tineri, tineri mai presus de toate!

LUCIFER

Grăbiți acum! E pomul nemuririi
Aici, aici...

(Îi trage spre celalt pom, un cheruvim cu sabie de foc le așine calea).

CHERUVIMUL

Mișeilor, în lături!

CUVÎNTUL DOMNULUI

Adame! tu credința mi-ai călcat,
Te las și eu să-ți vezi puterea singur!

EVA

Ne-am prăpădit!

LUCIFER

Ce? Desnădăjduiți?

ADAM

Nu, nici decum, doar' groaza deșteptării
E ce vezi tu! Deci să plecăm, femeie,
Străin, pustiu e locul ăst acum!

CORUL ÎNGERILOR

Muiați-vă de azi în lacrimi cîntul,
A 'nvins minciuna, s'a pierdut pămîntul!

TABLOUL III

AFARĂ DIN PARADIS

(Un minunat ținut afară din paradis. O colibă de scînduri.
Adam împlîntă parii unui gard. Eva sădește vișă. Lucifer).

ADAM

E partea mea. În loc de lumea largă
Mă 'ndestulez c'o mică moșioară,
Ce-o apăr eu de fiare stricăcioase,
Să-mi deie roadă tot eu o silesc.

EVA

Eu îngrădesc, Adame, o colibă
Ca cea de-odat'... demult... mai ții tu minte?
Pierdutul rai l-aduc jos pe pămînt.

LUCIFER

Ce vorbă mare ați rostit în treacăt.
Acele două: *casa și moșia*
Vor îndrepta pe veci rotirea lumii,
Născînd și chin și blînde reverii.
Vor crește-apoi pe rînd, ca să se 'ntrupe:
În patrie și-atîtea meserii.
Vor plăsmui tot ce-i frumos și nobil
Și-o să-și înghită propriii copii.

ADAM

Nu te 'nțeleg, ți-e vorba 'ntunecată,
Mi-ai prevestit cunoașterea a toate
Și-am aruncat seninul neștiinții,
Ca greu luptînd să mă ridic în slavă,
Răsplata ce-i?

LUCIFER

În tine tu n'o simți?

ADAM

Eu simt și văd că de cînd Dumnezeu
M'a părăsit, așa cu mîna goală,
Nu-l mai cunosc. Trăiesc de-acum cu mine
Și singur eu sunt Dumnezeul meu.
Iar munca mea o să-mi rodească mie.
Vezi, asta mi-e puterea și mîndria.

LUCIFER (*Aparte*)

Sărman năuc! Azi mic îți pare cerul,
Să te vedem cînd fulgeră și tună!

EVA

Mîndrie, da, atîta am și eu:
Întreaga lume să mă cheme mamă.

LUCIFER (*Aparte*)

Frumoasă țintă 'n inima femeii:
Să 'nveșnicești și chinul și păcatul.

ADAM

Cu ce i-aş fi dator Lui? Că există
Doar firea mea, de-i vrednică de greu
Ce-l pot purta, e roada osteneii,
Căci voluptatea dulce-a băuturii
Cu chinul setei, tot eu mi-o câştig.
Un schimb, e tot. Şi preţul sărutării
E'n înşelarea care vine 'n urmă.
Dar dacă astăzi lanţul providenţii
S'a rupt şi 'n schimb am dobândit puterea
De-a-mi făuri ori de-a-mi strica eu soarta,
Cu mintea mea purtată 'n pipăire,
Puterea mea era 'ndestulătoare
Şi braţul tău nu-mi aducea folos.
Tu nu m'ai smuls din grelele obezi
Cé m'au legat cu trupul de ţărînă
Şi simt, deşi nu ştiu ce e anume,
Un fir de păr, mai nevoiaş, se poate,
Ce-mi stăvileşte vrerea fără margini.
Aş vrea să sar, să sbor, dar trupu-mi cade,
Urechea, ochii, nu-mi ascultă gîndul
Cînd vreau să ştiu misterul depărtării.
Şi sufletul de'n alte lumi mă poartă,
Iar mă sileşte foamea bătărană
Să mă cobor la moartele materii.

LUCIFER

Ăst fir, ce spui, mai tare e ca mine...

ADAM

Aşa? Atunci eşti duh neputincios,
Cînd pînza asta de paijen, mică,

Acest nimic, ce mii și milioane
 Nu-l văd, puterea să ți-o înfrîne poate.
 Țst vâl ascuns împrejmuie mulțimea
 Ce îmbătată tropote pămîntul,
 Crezînd năucă 'n basmul libertății
 Și prea puțini îi simt abia rețeaua.

LUCIFER

Aceasta e ce 'n cale mi se pune,
 Căci duh cu mine deopotrivă este.
 Ori tu socoți că stăruind în taină
 E slabă doar'? A, nu! În umbră șade
 Cel ce frămînt-o lume și zidește.
 În fața lui ai ameți! Căci numai
 Fapt omenesc străluce și dă sgomot...
 Hotarul lui e măsurat cu palma.

ADAM

Mă știi, sunt tare! Toată 'nvălmășala
 Arată-mi-o o clipă! Vreau să văd
 S'atinge oare rostul firii mele,
 Ce despărțit și singuratec sunt!

LUCIFER

Cuvînt nebun e *sunt*. Ai fost, vei fi,
Viața e o trecere eternă,
 Privește 'n jur cu ochii luminați.

ADAM

(Tot ce spune Adam în cele următoare apare pe rînd)

Ce suflu simt în jurul meu? Se sbate,
 Din înălțimi s'avîntă, se desface

În două părți și capetele lumii
Ca viforul le saltă 'n drum.

LUCIFER

Căldura-i
Ce 'ntinerește țările de ghiață.

ADAM

Dar aste două rîuri de văpaie,
Ce-alături urlă 'n goană de pierzare,
De cînd le văd, o groază simt în mine
Și viață simt... Răspunde-mi cum le chiamă?

LUCIFER

E magnetismul...

ADAM

Tremură pămîntul,
Tot ce-am crezut nețarmurit, vîrtos,
S'a prefăcut materie ce fierbe,
Urmîndu-și calea ei nebiruită,
Cere cuvînt și cere întrupare
Ici în cristal și dincolo în mugur.
Unde va fi în zarva asta mare
Ființa mea în mine îngrădită?
Tu, trupul meu, vînjos tu mi-ai părut,
Cu gînd nebun unealtă te credeam
Dorințelor și planurilor mele...
Tu, trupul meu, în ce-o să te prefaci?
Tu răsfățat copil aducător
De zile dulci, de patimi și necazuri,

Te va cuprinde-o mîină de țărîină.
 Cînd alte părți, și apa și suflarea
 Ce-au îmbrăcat viața firii mele,
 S'or răzleți în norii de azur...
 Cuvînt și gînd, orice idee 'n creer
 Din rostul meu o parte cheltuește
 Și mă topesc... iar focul ce mă arde
 L-a întărit vre-un duh cu-a lui suflare,
 Pieirea mea lui împăcare dîndu-i...
 Ȃst chip e-amar, Ȃst chip mă 'nebunește!
 Înconjurat în lupta ta stîngace
 Să stai pe zeci de mii de brațe tari,
 Să lupți cu sute luptă ne 'nțeleasă...
 Grozav! De ce? De ce cu ușurință
 Am rîs atunci de arma providenții,
 Ce mi-o punea pe-ascuns în mîini instinctul,
 Și n'o știam... Dar azi că-s treaz și-o văd
 Și-o simt, și-o cer și... totuși... e 'n zadar!

EVA

Așa-i! Tot astfel simt și eu,
 Cînd tu luptînd cu fiarele 'n pădure,
 Eu ostenită voi plivi grădina,
 Mă voi uita în lumea asta largă,
 Pămîntul, cerul nu ne vor cunoaște
 Și-om fi străini, lipsiți de-apărător!
 Era altfel în vremile mai bune!

LUCIFER (*Ironic*)

Ei fie! Dacă sufletul pitic,
 Neîncălzit de alții se 'nfioară,

Căutîndu-și lui pe veci slugărnicia,
 Vă plăsmuiesc eu vouă Dumnezeu,
 Mai blînd ca 'n cer moșneagul încruntat.
 Peste pămînt domnește acest duh,
 Un blînd copil din ceata cea de îngeri.

Te-arată duh, te-arată!

Îți poruncesc venirea.

Mai tare sunt ca tine,

Căci sunt tăgăduirea!

(Din pămînt fîșnesc limbi de foc, un curcubeu răsare deasupra unui nor negru, gros. Tunele înfricoșate).

LUCIFER *(Pășind înapoi)*

Tu cine ești vedenie grozavă?
 Căci spiritul pămîntului e blînd.

SPIRITUL PĂMÎNTULUI

Cel ce era smerit sus între îngeri,
 În cercul său, puternic e și mare.
 Azi am venit, căci glasul unui duh
 L-am ascultat, dar te vestesc să știi
 Că vorba ta poruncă n'o să-mi fie.
 A tulbura și-a porunci e alta!
 Cînd îmi îmbrac eu chipul meu, tu piei,
 Iar aști doi viermi striviți cad la pămînt.

LUCIFER

Dar spune-mi tu, primindu-te stăpîn,
 Cum te-a găsi pe tine omul, spune!

SPIRITUL PĂMÎNTULUI

Voi fi 'mpărțit în ape, nori și câmpuri
 În orice loc își va purta privirea
 Cu gând înalt, cu sufletul cucernic.

(Dispare. Săltînd ușor, nimfe vin să împrejmuie lunca și izvorul).

EVA

Privește-aceste fețe de surori,
 Cu drag le văd uitîndu-se la noi.
 S'au dus de-acum urîtul și necazul
 Și fericire-asupră-ne coboară!
 Cuvînt dau ele blînd nădăjduirii
 Și îndoielii sfaturi bune dau.

LUCIFER

Adevărat e gîndul tău, femeie!
 Cînd mintea voastră va dori povață
 Rugați-vă acestor arătări!
 Răspunsul lor la fel e cu 'ntrebarea.
 Privesc zîbind spre inima curată
 Și groază-s celui desnădăjduit.
 În mii de forme 'n drum vă vor petrece,
 În mii de fețe și-or schimba vestmîntul...
 Vor fi mieroase umbre la 'nțelepți
 Și tinerelor inimi ideal...

ADAM

Eu nu pricep întreaga jucărie,
 De ce lucește 'n fața mea? De ce?
 Cu un mister mai mult eu m'am ales.
 A fost destul! Nu mă 'nșela, Lucifer,
 Arată-mi tot să-ți văd făgăduința!

LUCIFER (*Aparte*)

Amarnică ți-a fi odat' știința,
Neștirea ta o vei cerși din nou...

(*Tare*)

Răbdare! Clipa oricărei plăceri,
Cu brațul tău luptînd tu ți-o cîștigi...
La mulți să 'nveți, cu multe înșelări,
Pîn' mintea ta va înțelege totul...

ADAM

Tu poți ușor vorbi despre răbdare,
Căci mintea ta străbate-o veșnicie,
Dar eu din pomul vieții n'am gustat,
Deci pripă cere traiul măsurat.

LUCIFER

Egală e măsura viețuirii
La viermi de-o zi, la cedrul secular,
Trăiește, crede, luptă și-apoi cade
Cînd e 'mplinită munca de ziler!
Nu vremea trece: noi călătorim!
Un veac, o zi, măsura-i deopotrivă!
Și ținta ta, tu ai s'o vezi ajunsă,
Dar să nu crezi că 'n trupul de țărîină
Încătușat e rostul tău de om!
Nu vezi furnica, roiul de albine,
Năuci aleargă mii de muncitori
Ce-orbecăind grăbesc și cad și pier...
Dar neamul lor eternități trăi-va
Și într'un duh s'a sbate mai departe,
Cu repezi pași înaintînd spre țintă...

Și haina ta de lut va cade astfel,
 Dar primenit din nou te vei renaște.
 Nevoie n'ai a 'ncepe luptă nouă,
 Căci de-ai greșit, ți-a ispăși copilul
 Păcatele din nopți de tinerețe.
 Ce vezi și simți și 'nvești din lumea largă
 Pe mii de ani cărările-ți îndrumă...

ADAM

Acesta-i glasul minții de moșneag,
 Dar pieptu-mi tânăr alt dor ocrotește:
 În viitor să-mi adâncesc privirea,
 Să văd la ce mi-e truda și necazul...

EVA

Și eu să văd eterna primenire
 Nu-mi va răpi, nu-mi va fura din farmec?

LUCIFER

Să fie, deci! În vâl vrăjit îmbrac
 Întregul rost al celor viitoare,
 În chip de vis cu jocuri și icoane...
 Când veți vedea zădărnicia țintei,
 Când grele munci vă vor opri în cale,
 Ca 'nfricoșați să nu fugiți din luptă,
 Cu sufletul gonit de desnădejde,
 O rază las asupra lumii voastre,
 Cetind din ea, un joc apare totul!...
 O arătare... Dau speranța vouă!

(Între timp conduce pe Adam și Eva în colibioară, unde ei ațipesc).

TABLOUL IV

ÎN EGIPT

(În Egipt. Peristilul unui palat. Adam ca faraon tânăr, pe tron. Lucifer, ministrul lui. La distanță, gardă strălucitoare. În fund sclavii muncesc la ridicarea unei piramide, sub supravegherea sbirilor cari țin ordinea cu biciul. Zi limpede).

LUCIFER

Mărite Domn, norodul îngrijat,
Ce fericit s'ar stinge pentru tine,
Se 'ntreabă azi ce taină'ți întristează
Slăvitul chip pe tronul tău de aur.
De ce jertfești al zilei dulce farmec,
Al nopților molatec joc de vise,
Și nu lași grija planurilor tale
Pe umerii de sclav, cum se cuvine?
Când ale tale sunt pe lumea asta
Întreaga slavă, cinstea și domnia
Și desfătarea omului supusă.
Stăpîne-ți zic comori din țări o mie
Și florile potirul ți-l deschid
Și roada lor bogată ți-o aduc...
Oftatul dulce ție ți-l trimite
Plăpîndul sîn a sute de fecioare
Chipul bălai cu ochi rătăcitori,
Pierduți, duiosi, o blîndă arătare

Și oacheșă cu buza încleștată,
 Cu patima păgînă 'n ochi aprinsă
 Sunt ale tale... 'n ochii tăi li-e soarta
 Și simt și cred că-și împlinesc chemarea
 Vre-o două clipe-odată 'nșeninîndu-ți...

ADAM

În pieptul meu nu le găsesc răspunsul.
 De silă-mi vin, o poruncită dare...
 Nu brațul meu, nu lupta mea le-aduce.
 Dar opera aceasta ce se'nalță
 Socot acum că va deschide calea
 Măririi mele, gloriei eterne...
 I-a proslăvi și firea măiestria
 Și mii de ani îmi vor purta cuvîntul!
 Azi omul e ca Domnul mai puternic.

LUCIFER

Și totuși astăzi inima nu-ți spune
 Că acest gînd te ferește, Doamne?

ADAM

În inimă? Nemărginit mi-e golul,
 Dar taina mea norodul să n'o știe,
 Nu m'ar slăvi în clipa cînd m'ar plînge.

LUCIFER

Dar dac'odat' vei înțelege însuți
 Că gloria-i un joc deșert de-o clipă?

ADAM

Nu cred!

LUCIFER

Dar dacă?

ADAM

Atunci m'aș prăpădi,
Blestemul meu lăsându-l moștenire.

LUCIFER

Va fi așa, dar tu nu vei muri,
Începi din nou cu vechea ta ispravă.

(Pe unul din sclavii cari muncesc, supraveghetorii îl bat așa de mult încît acesta văicărindu-se și urmărit de sbiri jude pînă înaintea tronului, unde se prăbușește).

SCLAVUL

Ajută-mi, Doamne!

(Dintre muncitori se smulge Eva, nevasta sclavului și cu un țipăt îndurerat se apleacă asupra bărbatului ei).

EVA

Ruga ți-e 'n zadar!
Durerii noastre el n'a fost părtaș.
Nu înțelege! Prea e slab oftatul
Și tronul 'nalt! Pe mine să mă chemi!
Cu trupul meu te-acopăr eu, iubite!

ADAM

(Către slugile care năvălesc și vor să-l trască afară pe sclav cu nevasta lui).

În lături, voi! Lăsați-l și plecați!

(Single pleacă).

În inimă necunoscut fior
 Mi-a străbătut. Femeia asta cine-i?
 Ce-i farmecul, ce sufletul mi-l leagă
 De chipul ei căzut în praf? Răspunde!

LUCIFER

Mai smulgi un fir din tortul de paianjeni
 Cu cari glumind te-a 'mprejmuit stăpînul,
 Să-ți vie 'n minte soarta de omidă
 Cînd încrezut ca flutur vrei să sbori.
 Dar firu-acesta subțirel, e tare,
 Tu l-ai văzut, mi-alunecă din mînă,
 Nu pot să-l rup...

ADAM

Nici să n'o faci! Nu vreau.
 Mă doare, dar obida lui e dulce.

LUCIFER

Dar nu-i cu rost un rege — un înțelept
 Să-i fie sclav...

ADAM

Deci, spune-mi ce să fac?

LUCIFER (*Ironic*)

Tăgăduirea minții tale limpezi
 Să 'nfrunte taina firului ascuns,
 Materia să rîdă și puterea!

ADAM

Nu pot să rîd, nici să tăgăduiesc.

EVA

Stai să-ți opresc șiroaiele de sînge,
Iubitul meu! Ți-e greu? Te doare? Spune-mi!

SCLAVUL

Mi-e grea viața, pătimirea scurtă...

EVA

A, nu! Atunci pîn' azi de ce-ai trăit,
Acum să mori în ceasul întîlnirii?

SCLAVUL

La ce bun traiul omului sărac?
Să care pietre 'n braț la piramidă,
Să dea urmaș de jug viitorimii
Ș'apoi să moară: mia pentru unul...

ADAM

A, Lucifer, ce grai înfricoșat...

LUCIFER

E aiurarea omului cînd moare.

ADAM

Dar, ce spune?

LUCIFER

A, Faraon, ce-ți pasă?
În adevăr, pot zice, e-o minune,
Că 'n lume azi un sclav e mai puțin!

EVA

Tu pierzi un sclav, dar mie-o lume-mi moare...
De-acuma spune-mi cin' mă va iubi?

SCLAVUL

Eu nu! Pe veci mă poți uita, femeie!

(Moare).

ADAM

Te voi iubi eu! Duceți-l pe mort!

(Duc cadavrul).

Sus, Doamna mea, pe tron cu mine-alături.
Tot astfel ești regina frumuseții,
Cum al puterii Domn, sunt eu. Vre-odată
Tot ne 'ntîlneam...

EVA

O știu, mărite Doamne!
Destinul meu e glasul gurii Tale.
Te-ascult! Te-ascult! Dar dă-mi răgaz o clipă
Ș'apoi supusă-ți împlinesc porunca.

ADAM

Las ăst cuvînt! Împărăția mea,
Nici cînd n'o trece marginea poruncii?

EVA

Greșești, acum porunca nu mă doare.
 Dar, rogu-te, îngăduie-mi să plîng
 Întîia clip' a morții-acestui om!
 Ce mort frumos, ce mort frumos e Doamne!
(Se apleacă asupra mortului).

ADAM

Frumos și mort. Ce 'mpotrivire crudă.
 Pornirii noastre pacea lui un rîs e,
 Încederii, un zîmbet dureros.

LUCIFER

Un sclav fugit, vezi, nu te mai ascultă
 Și zice-acum: de jugul tău nu-mi pasă.

ADAM

Cu pace morții. Viii cu norocul...
 El nu mai simte lacrimile tale,
 Iar eu nu pot fără surîsul tău.

(Îl duc pe mort. Adam conduce pe Eva pe tron).

Te-așează deci, la dreapta mea, femeie!
 Odihna, simt, la sînul tău e dulce.

(Vaier între muncitori. Eva tresare).

Ce s'a 'ntîmplat?

EVA

Vai, nu-l auzi, stăpîne?
 Poporul plînge.

ADAM

Întîi acum aud.

Nu-i muzică frumoasă, s'o lăsăm.
Sărută-mă și uită lumea 'ntreagă.

(Lui Lucifer)

Tu amuțește vaierul de-afară!

LUCIFER

Nu pot! Nu pot! Îl are 'n drept prostimea,
L-a moștenit cu jugul împreună!

(Din nou vaiet prelung. Eva țipă. Adam se ridică).

ADAM

Tu suferi greu, nici nu știam, femeie!
Cum să-ți ajut? Prin inima ta trece
Și 'n creer simt ca fulgerul ăst vaier,
Și-aud că lumea-mi strigă ajutor!

EVA

A, faraon, sdrobește-mă, dar iartă-mi
Cînd strigătul poporului mă doare.
Eu bine știu că sclavă-ți sunt eternă
Și ca să-ți plac e ținta vieții mele,
Deci totul uit ce 'n jurul meu se sbate:
Amar, mărire, vis... frumosul mort...
Ca să zîmbească buza mea 'n văpaie.
Dar cînd ăst neam, — un trup cu mii de brațe
Se vaieră cu șalele sdrobite,
Eu fata lui, — sărmanul schingiuit, —
În mine simt durerea lui întreagă.

ADAM

O simt și eu: — «o mie pentru unul...».
Așa zicea!

EVA

Mărite faraon!

Ești trist acum și eu te-am supărat,
Alungă-mă ori, dacă poți, mă 'nvață
Să asurzesc...

ADAM

Mi-ai fost mai bun maestru,
Căci plînsul lor tu m'ai făcut s'aud,
Să nu-l mai vreau! De-acu 'nainte-i slobod
Cel ce-a slugit... La ce e slava mea,
S'o simt, s'o văd de-apururi înfrățită
Cu plîngerea a mii și milioane,
Să plîng' o mie, unul să zîmbească,
Un frate bun al celor asupriți?
De mii de ori mai mare mi-e durerea!

LUCIFER

Prea te 'nfierbinți, mulțimea, faraoane,
E-un cal de ham bătut de legea firii
Să tragă 'n șir la carul tuturor.
Alt rost nu are! Dă-i azi libertatea
Ce tu arunci, lui de câștig nu-i este,
Își va căuta ca mîine alt stăpîn.
Ori socotești că-i apăsai grumazul
De găzduia în piept o conștiință?

ADAM

De ce atunci se vaietă de parcă
O doare-amar că-i cer să mă slujească?

LUCIFER

O doare! Da! Deși nu știe ce,
Căci orice om rîvnește stăpînirea.
Ăst simț e vechiul îndreptar al lumii
Ce 'mpinge spre drapelul libertății
Mulțimile... Nu-i nici de cum frăția...
El se trezește vag ca presimțirea,
Se sbate făr' a fi o conștiință
Și-i sbiciuit de noutăți ce sunt
Tăgăduirea celor ce există.
Așa, văd eu, nădăjduște vulgul
O întrupare visurilor sale.
Poporul, da, e o adîncă mare,
Nu orice rază-i trece printre valuri,
Adîncul ei rămîne 'n întunerec...
Lucește-un val la suprafața apei,
Și valu-acum din întîmplare *tu ești...*

ADAM

De ce chiar eu?

LUCIFER

Ori altul dintr'ai tăi
Ce întrupînd instinctul popular,
Ca un erou al sfintei libertăți,
Se va urca pe tronul tău de aur.

Pe cînd cei mulți nimic n'au să cîștîge:
Ei schimb' un nume, despotul rămîne.

ADAM

Ce uliță cu multe ascunzișuri
E mintea ta! Din ea nu pot să scap.

LUCIFER

Scăpare e! La cîți-va muritori
Ce-i vezi aici, tu dă-le jucării.
Un lanț le dă sau, dacă vrei, inele,
Și zi-le lor: Pe voi v'am ridicat
Peste mulțime, voi să fiți aleșii.
Vor crede ei disprețuind poporul
Și vor tăcea cînd tu-i disprețuiești.

ADAM

Nu mă momi cu ispitiri deșerte!
Slugi nu mai vreau! Cu toți să fie liberi,
Tu spune-le... Le dă de grabă vestea,
Să 'ntîrziu cu părerea mea de rău.

LUCIFER (*Aparte*)

Pe drumul tău de 'ncredere, te du,
Și crezi că mergi, cînd te răpește valul...

(*Pleacă*).

ADAM

Iar acest dîmb neisprăvit, să steie,
Un hîrb pe veci aducător aminte

Celor ce bat la porțile măririi.
Al slăbiciunii semn și al puterii.

(Afară sgomot și veselie. Muncitorii se răzlelesc. Lucișer revine).

Te bucură prostime! Fără silă,
Ți s'a 'nchinat mărirea...

EVA

Dragul meu,
Împacă-te! Ce-i slava înghețată,
Ce ca un șarpe se tîrăște-aproape?

ADAM

Dar mare e!...

EVA

Noi s'o uităm! Nu simți?
E plînsul mut! Seninul clipei noastre
Nu-l tulbura... Ce dor mai ai acum
La sînul meu cînd te-odihnești...

ADAM

Femeie!

Cît de deșert și 'ngust Ți e hotarul,
Și poate chiar aceasta-i vraja care
Înlănțuie mîndria de bărbat.
Puterea, vezi, iubește slăbiciunea,
Părintele din fii, pe cel mai crud
Îl mîngîie cu braț ocrotitor.

EVA

A, faraon, cu grai nepriceput
 Poate-am greșit, ori ți-am mărit uritul!
 E în zadar, nu sunt mai înțeleaptă.

ADAM

Nici nu dori, frumoasa mea, să fii.
 Căci minte am, în adevăr, destulă!
 La sînul tău eu nu putere caut,
 Mărire și știință, mai puțin!
 Le 'nvăț din slova cărților aceste!
 Vorbește tu, duios mlădie-ți glasul,
 În inimă să-i simt cutremurarea,
 Zi orice vrei... Vai, Doamne, cine 'ntreabă
 Ce cîntă 'n codru pasărea și totuși
 În ciripit e-o presimțire dulce.
 Tu floare fii, o nestemată scumpă,
 Frumoasă, dragă, fără de folos...

(Lui Lucifer)

Dar simt un dor, mă smulge din beție,
 Poate-i nebun, te rog ascultă-l însă.
 Peste plinirea veacurilor lasă
 Cutezător s'arunc odată ochii,
 Să-mi văd povestea...

LUCIFER

Pîn' vă sărutați,
 Tu n'ai simțit un vînt ușor și cald
 Ce 'n sbor atinge fața ta și fuge?

Un fir de praf în urma lui rămîne
 Și crește-un an cît negru e sub unghie,
 Un veac apoi de-un cot, de doi îl face...
 O mie 'ngroapă piramida ta
 Și numele ți-l nărue țărîna.
 Se tînguiesc șacalii pe alee
 Și cerșetorii năpădesc pustia...

(Tot ce spune Lucifer, devine vizibil).

Și tot ce vezi nu săvîrșește-un vifor
 Cu groaza lui de tremur și pierzare...
 — O adiere caldă și ușoară.

ADAM

Ce chip grozav!

LUCIFER *(Ironic)*

Dar duhu-ți piere numai,
 Trupul rămîne mumie, minunea
 Băieților și fetelor de școală
 Și spală vremea de pe fața ștearsă
 Un semn ce-arată, slug' ai fost sau Domn...

(Lovește cu piciorul o mumie care se ivise lângă tron și de lovitură se rostogolește pe trepte).

ADAM *(Sărind în sus)*

Te du și piei vedenie din iad!
 Tu gînd nebun de slavă și domnie...
 Ș'acum aud: — o mie pentru unul.
 Vreau miilor să le cîștig un rost
 În altă țară, razim libertății.
 Să piară insul, cei mulți să trăiască
 Și sănătos întregul să rămîie!

EVA

Mă lași acum, iubirea ta o lași?

ADAM

Te las! Te las! Și tronul las și totul...
Pe alte căi pornesc spre-o țintă nouă!
Prea multă vreme scumpă am pierdut
Pe lăturalnice cărări, Lucifer!

(Pleacă trăgînd spada).

EVA

Cînd înșelat în multele speranțe
Vei reveni, te-așteaptă sînu-mi, Doamne!

ADAM

A! Da! Eu simt că 'n drumul meu odată,
Te voi vedea din nou, dar premenită!
Vom fi la fel și brațul cînd m'o strînge
Va asculta iubirea, nu porunca!

LUCIFER

Încet! Încet! Ți-ajungi ținta curînd!
Mai grabnic chiar decît o porți în gînd!
Vei blestema nădejdea ce te minte,
Voi rîde eu... Ei bine! Înainte!

TABLOUL V

ÎN ATENA

(În Atena. Piață publică, la mijloc tribună pentru retor. În fața templu deschis cu statuile zeilor, coroane de flori, altar. Eva e Lucia, nevasta lui Milliade comandantul oștirii, cu fiul ei Kimon. Însoțită de mai multe sclave care aduc obiecte de jertfă se îndreaptă spre templu. Prin piață răzleși oameni din popor în zdrențe. Dimineață strălucitoare).

EVA

Pe-aici, pe-aici vin dragul meu copil...
Te uită 'ncolo iuțile corăbii
Peste hotar l-au dus pe tatăl tău!
Acolo este un neam ce-a îndrăznit
Să ne isbească 'n libertatea țării.
Să ne rugăm, să ne rugăm copile,
S'ajute dreptul țării noastre cerul
Să-ți vie iar' părintele erou.

KIMON

De ce s'a dus așa departe tata
Pentr'un popor fricos și plin de sdrențe,
Cînd plînge-acasă scumpa lui nevestă?

EVA

Nu judeca pe tatăl tău! Blestemul
Lui Dumnezeu lovește-acești copii.

Numai femeii dragostea-i dă dreptul
Să plîngă pașii soțului pe cari
De nu i-ar face, ea s'ar rușina.
Ca un bărbat lucrat-a tatăl tău!

KIMON

Ți-e teamă doar că-i slab și-l bat dușmanii?

EVA

Nu! Tatăl tău viteaz e și va 'nvinge,
Un lucru e de care-l tem, nu cumva
Pe el să nu se poată 'nvinge...

KIMON

Cum?

EVA

Este-un îndemn stăruitor în suflet,
Copilul meu, — e dorul de mărire.
În cercu-i strîmt e frate cu păcatul,
Dar încălzit de-al libertății sînge
Virtute e de cetățean. Frumoase,
Mărețe fapte chiamă la viață,
Dar, prea 'ntețit, în mama lui lovește,
Luptînd cu ea din doi pîn' cade unul;
Cînd acest glas l-ar covîrși pe dînsul
Și-ar fi în stare patria să 'nșele,
L-aș blestema... Să ne rugăm, copile!

(Se apropie de templu, în vreme ce mulțimea crește în piață)

PRIMUL DIN POPOR

N'aude omul nicio veste, parcă
Nici un dușman nu ne-ar mai sta în cale.

AL DOILEA DIN POPOR

Ș'aici acasă toți pică de somn,
Pe semne nimeni nu mai face planuri
La întruparea căroră să-și deie
Plămîinii săi, poporul suveran.
Din zori tot bat pe-aici neconținut
Și nu-i un om să-mi cumpere azi votul.

PRIMUL DEMAGOG

Ce-i de făcut? Urîtul ne omoară.

AL TREILEA DIN POPOR

Zău, n'ar strica o mică 'ncurcătură.

(Eva a aprins focul din fața altarului și spălîndu-și mîinile s'a pregătit pentru aducerea jertfei. Slavele încep un imn care se întrețe e în cursul scenei. Piața s'a umplut de cetățeni și popor ; doi demagogi luptă pentru tribună).

PRIMUL DEMAGOG

În lături! Fugi! E locul meu aici.
De nu vorbesc, e patria 'n pericol.

(Mulțimea urlă ; aprobare).

AL DOILEA DEMAGOG

Primejdie-i dacă vorbești! În lături!

(Poporul rîde și aplaudă).

PRIMUL DEMAGOG

Tu n'ai misiți să-ți cumpere gîtlejul.
 Mi-e strîns de jale glasul, cetățeni,
 Căci inima cea nobilă o doare
 Văzînd cum cade uriașu 'n praf.
 Pe-un mare om dăm jos în fața voastră
 Din carul de triumf...

AL DOILEA DEMAGOG

Începe bine

Canalia, împodobește mielul
 Ș'apoi l-aduce jertfă.

PRIMUL DEMAGOG

La o parte!

DIN MULȚIME

Ce-i fraților, de ce-ascultăm batjocuri?
(Îl îmbrîncesc pe-al doilea demagog).

PRIMUL DEMAGOG

Oricît mă doare inima, vorbesc,
 Căci eu pe tine, glorios popor,
 Te prețuesc chiar mai presus decît
 Pe comandantul tău.

AL DOILEA DEMAGOG

Pe-acești flămînzi

Cu sufletu 'n arindă, care-așteaptă

Ca niște cîini să cadă fărmitura
 Dela stăpîn?... Netrebnice, nu pot
 De gustul tău să tac din gură.

DIN POPOR

Jos!

E vînzător și el! Nu-l mai lăsați!

(Îl îmbrîncesc și mai tare. Eva jertfește pe altar tămie și doi porumbei).

EVA

Ah, Afrodita, fumul jertfei mele
 Primește-l tu ș'ascultă-mi rugăciunea,
 Nu lauri verzi cer frunții lui de soț,
 Ci împăcarea blînd' a căsniciei.

(Eros zîmbind apare în fumul de jertfă, Charidele îl înconjură și aruncă trandafiri asupra lui. Tot grupul e în pioasă rugăciune).

SCLAVELE

Ascultă-ne-o!

EROS

Ai binecuvîntarea.

Curatei inimi.

CHARIDELE

Să fie cu tine

Paza Charidelor!

SCLAVELE

Lăudată fii!

PRIMUL DEMAGOG

Iubit popor, acuz pe Miltiade,
Ca vânzător de țară.

AL DOILEA DEMAGOG

Minte! Minte!
Nu-l ascultați, de nu vreți să v'ajungă
Batjocura muștrărilor târzii!

PRIMUL DIN POPOR

Mișelule! Coboară-te de-acolo!

(Îl împing în mulțime).

PRIMUL DEMAGOG

E floarea tinerimii 'n mîna lui
C'o lovitură Lemnos a cuprins
Ș'acuma stă la Paros. L-au plătit!

AL TREILEA DIN POPOR

Moarte lui!

PRIMUL CETĂȚEAN

(Poporului).

Strigați, ori dacă nu
Cărați-vă din solda mea de grabă!

EVA *(ridicându-se)*

Ce larm' aud! Vin, dragă, să vedem!

KIMON

Pe-un trădător îl judecă.

EVA

Mi-e frică,

De câte ori asupra celor mari
Văd judecata vulgului flămînd.
Cînd strălucirea cade în noroi
Cei întinați o văd cu bucurie,
Parc'ar vedea îndreptățirea lor.

AL DOILEA DIN POPOR

Sunt răgușit ș'aș vrea să strig, stăpîne!

AL DOILEA CETĂȚEAN

Aici să ai gîtlejul uns din gros!

AL DOILEA DIN POPOR

Și ce să zic?

AL DOILEA CETĂȚEAN

Tu strigă: moarte lui!

DIN POPOR

Să moară! Moarte!

EVA

Despre cine-i vorba?

AL DOILEA DEMAGOG

(Pășind spre Eva)

De-acel ce e c'un cap mai mare, ca
Tovarășii ce nu pot să i-o ierte!

EVA

E Miltiade! Zeilor puternici!
Și tu? Și tu, bătrîne Crispos, strigi,
Cînd dintre sclavi el te-a scăpat?

CRISPOS

Vai, doamnă,
Iertare-ți cer! Dar astăzi dintre noi
Se duce unul! Trei copii îmi ține
Acel ce-acum îmi poruncește votul.

EVA

Vai, Crispos, soarta 'n praf cum te tîrăște...
De și te iert, cînd spui că ești flămînd.
Dar Thersites, și tu și voi cu toții
Ce dormitați în plin și 'n bunătați,
Căci soțul meu a alungat dușmanii
De pe la porți? Nerecunoscători...

THERSITES

Da, doamna mea, deși ne cade greu,
Ce-i de făcut? Așa e astăzi valul.
Cine să-și pună 'n cumpănă averea,
Ca să nu 'nfrunte volbura?

PRIMUL DEMAGOG

Vă spun

Să știți cu toți ce-a hotărît poporul!

(Lucifer, luptător, cu fața îngrozită, vine fugind).

LUCIFER

Vestesc pierzarea! E la porți dușmanul.

PRIMUL DEMAGOG

Nu-i cu puțință! Căpitanul nostru

Învingător nu stă 'mpotriva lui?

LUCIFER

Chiar dînsul e dușmanul. I s'a spus

Ce fierbeți voi, în inimă mînia

S'a răscolit și pînă ce vorbiți

El vine-aici cu sabie și foc.

AL DOILEA DEMAGOG

Mișeilor vedeți ce ne-ați adus!

DIN POPOR

Să-l omorîm, trăiască comandantul!

E vai de noi, fugiți care 'ncotro!

Tot s'a sfîrșit.

PRIMUL DEMAGOG

Nu! Nu! Să ne 'nchinăm,

Veniți la porți!

EVA

Ah zeilor, a fost
Atît de crudă judecata care
Voia să-mi piardă soțul, dar acum,
Răscumpărarea, simt, e mai amară.

PRIMUL DIN POPOR

Să-i prindem noi nevasta. De ne-atinge
Orașul, ea să moară și copilul.

EVA

Eu, soțul meu, cu drag mor, dar copilul
Blestemul țării nu vreau să-l ajungă.

KIMON

Pe mine, mamă, nu mă teme; vino,
De orice rău ne apără altarul.

(Se urcă spre templu dinaintea grupului care-i urmărește, două nimfe coboară asupra lor ghirlanle de trandafiri în jața mulțimii care se retrage. De afară se aud trâmbiți, poporul văicărindu-se se retrage. Nimfele dispar).

LUCIFER *(Rîde frecându-și mîinile)*

Ce glumă bună! Mintea să petreacă,
Să rîd' atunci cînd inimi se sdrobesc...

(Întorcându-se spre altar)

Numai frumosu-acesta, pururi tînăr,
De n'ar fi 'n veci să mă neliniștească!
În preajma lui fiori de ghiață simt
Și mi-e străină lumea lui în care

Chiar chipul gol nevinovat apare,
 Păcatul sfînt, în vreme ce ursita
 Cu trandafiri măreț încununată
 Și cu sărutul dulce-al simplității
 Îmbată mintea! Unde mai întîrzii,
 Tu, lumea mea de chin și îndoială,
 Ca să împrăști tremurul de vise
 Ce 'n lupta lui pe omul care cade
 De-atîtea ori îl întărește iarăși?
 Dar să vedem atunci cînd moartea neagră
 Cu groaza ei va coborî 'ntre voi:
 Nu s'o sfîrși neputincios și searbăd
 Țst joc pitic de umbre uricioase?

(Adam, ca Miltiade, e condus rănit în fruntea ostașilor. Înaintea lui demagogii și poporul cerșind iertare).

DIN POPOR

Iertare: Să trăiască comandantul!

ADAM

Voi ce-ați greșit, de cereți mila mea,
 Ce poate da cel slab celui puternic?
 Dar unde-mi sunt nevasta și copilul?
 De ce nu vin? Doar n'au pățit nimic?

EVA

De ce mai vii? De ce, o, Miltiade,
 Întoarcerea, cînd nici nevastei tale
 În stare nu-i să-i fac' o bucurie?

Ajută-mă copilul meu... Eu cad...
Nici nume bun nu-ți lasă tatăl tău.

ADAM

Nu înțeleg... Poporul cere milă,
Tu blestemi, iar eu sînger pentru țară

EVA

E rana mea și-a patriei mai mare!
De ce te 'ntorci în fruntea oștii? Spune?

ADAM

Se cade doar să mă 'nsoțească ei!
Eu m'am întors căci rana nu mă lasă
Pe mai departe 'n slujba ce purtam.
În mîna lor, la cei ce m'au trimis,
În fața lor, poporul suveran,
Eu azi repun puterea ce-am avut.
Rămas bun, deci, tovarăși dragi, vă las...
Voi scump plătirăți pacea vetrii voastre...
Iar spada mea acum, Athene Pallas,
Sfințit' o pun lîngă altarul tău.

(E condus pe treptele altarului. Ostașii i se împrăștie).

EVA *(Aruncîndu-se de gâtul bărbatului)*

A, Miltiade! Cea mai fericită-i
Nevasta ta! Ce bun ești tu și mare!
Copilul vezi cum seamănă cu tine,
Ce mare-i și frumos...

ADAM

Iubiții mei!

KIMON

Știam eu doar că ce va face tata
Va face bine!

EVA

Nu mă rușina!
Dela 'nceput eu trebuia să știu...

ADAM

Atîrnă-mi spada, dragul meu copil!

KIMON (*Atîrnînd spada*)

Primește scumpă spada mea, zeiță,
Pîn' voi veni odată să ți-o cer!

EVA

Eu dau tămîie jertfei îndoite,
Privește, Pallas, tu din cer la noi!

(*Jertfește tămîie*).

PRIMUL DEMAGOG

Nu spuneam drept, că-i trădător? Vîndut
Lui Darie! Cu rana se preface,
Căci nu mai vrea să lupte 'n contra lui.

DIN POPOR

Să moară deci!

ADAM

Ce larm' aud afară?

EVA

Vai Miltiade, ce cuvînt grozav:
Din nou îți zice lumea trădător!

ADAM

Cuvînt de rîs... Eu trădătorul, eu,
Biruatorul dela Marathon?

EVA

Așa e!
De lume rea ai dat, venind acasă!

PRIMUL DEMAGOG

Ce 'ntîrziați? Să-l prindem!

EVA

Miltiade!
Lîngă altar e adăpost, aice stai!
De ce-ai trimis la vatră luptătorii
Și n'ai dat foc acestui cuib de rele?
E vrednică de lanț spurcata gloată
Ce simte că ești Domnul ei născut,
Că te ridici asupra tuturor,
Și te răpun cuprinși de-un gînd mișeii;
Să nu 'ngenunche la genunchii tăi.

PRIMUL DEMAGOG

Ați auzit cum glăsuie nevasta
Unui vîndut?

EVA

Femeia are dreptul
Chiar vinovat bărbatul ei fiindu-i,
Să-I apere! Dar el e fără vină,
Vrăjmașii lui sunt putrezi de păcate.

PRIMUL DEMAGOG

Mărit popor, cum poți tu să te lași
Astfel spurcat?

PRIMUL DIN POPOR

Dar, dacă-i pe dreptate?

PRIMUL CETĂȚEAN

Sunt bănuți acei ce țin cu ei.
Mișei! Strigați! De nu, crăpați de foame!

DIN POPOR

Să moară, deci!

ADAM

Acopere copilul,
Nu vreau să-mi vadă sîngele. Și pleacă,
Să nu te-atingă fulgerul ce cade!
Să mor eu singur, cum să mai trăiesc,
Cînd văd cît de nătîngă-i libertatea,
Cărei o viață 'ntreagă i-am jertfit!

PRIMUL DEMAGOG

Ce vă 'ndoiți?

DIN POPOR

Să moară! Moarte lui!

ADAM

Nu blestem eu norodul nevoiaș,
Nu-i vinovat, e firea lui de-așa
Necazul slugă să-l pecetluiască,
Din rob s'ajung' unealtă 'nsingerată
În mâini la câțiva trufași răzvrățiți...
Dar mai nebun ca toți am fost eu însumi
Crezînd c'aici e dor de libertate!

LUCIFER (*Aparte*)

Tu ți-ai cîntat troparul de 'ngropare
Ce-i potrivit atîtor mari morminte!

ADAM

Ei haidem, deci! Căci nu mai vreau altarul
Să m'apere!

(*Coboară treptele, lăsînd cu blîndețe pe Eva în brațele sclavelor*)

Ei, iată-mă! Sunt gata!

AL DOILEA DEMAGOG

Te apără, nimic nu e pierdut!

ADAM

M'ar arde rana, cînd ași încerca
O apărare.

AL DOILEA DEMAGOG

Fă-o! Doar poporul,
O clipă nu-i de cînd era 'n țărînă.

ADAM

Tocmai de-aceea totul s'a sfîrșit,
Rușinea ei mulțimea nu și-o iartă.

LUCIFER

Te-ai luminat, acum? Ce zici?

ADAM

Deplin!

LUCIFER

Pricepi acum că vulgului neghiob
Mai darnic domn i-ai fost ca dînsul ție?

ADAM

Se poate, dar prăpăd sunt amîndouă!
Alt nume e, ursita e aceeași
Și-i gînd zadarnic să te lupți cu ea.
Nici nu mai vreau! Ș'apoi de ce, de ce
S'ar înălța un suflet către cer?
Trăiască-și sie-și căutînd beția
Cu care umple traiul măsurat
Și beat apoi să schiopăte spre Hades!
Da, du-mă iar, din nou mă du, Lucifer,
Vreau să privesc rîzînd virtutea altor

Și truda lor, pierzîndu-mă 'n desfrîu.
 Iar tu, femee, care parc' odată
 M'ai fermecat într'un lăcaș de frunze,
 Demult... demult... tu ești nebună dacă
 Din fiul mei vei crește cetățean. •
 Nebună ești, cu drept te rîde fata
 Sulemenita nopții din bordel.
 Ce-așteaptă vin pe buze și săruturi...
 Te bucură și cîntă... rîzi virtutea!
 La eșafod acuma, drept pedeapsă,
 Nu că păcat am săvîrșit vreodată,
 Ci c'o idee mare m'a 'ncălzit!

*(Între timp aduc un butuc, lângă el stă Lucifer cu săcurea.
 Adam își pleacă fruntea).*

PRIMUL DEMAGOG

Să-l omorîți! Trăiască patria!

LUCIFER (*Șoptind*)

Ce bun rămas, frumos e scumpe Domn!
 Nu ți-e ciudată alintarea asta
 A morții reci? Nu-ți cam sburlește părul?

EVA

Ah Pallas, ruga nu mi-ai ascultat!

*(Din templu coboară spre Adam îngerul morții, un tînăr cu
 fața blîndă, purtînd în mînă o saclă întoarsă și o cunună).*

ADAM

Te-a ascultat! Cu tine fie cerul,
 Azi, Lucia, mi-e inima 'mpăcată!

LUCIFER

Blestem asupra-ți, lume de iluzii,
Iar mi-ai stricat cea mai frumoasă clipă.

EVA

Fii blestemat, popor de slugi! Prostește
Cu mâna rea tu mi-ai strivit norocul
Și floarea lui plăpîndă a murit,
Iar libertatea, știu, nu va putea
Nici cînd să-ți fie ție-atît de dulce,
Pe cît de-amară mie ea mi-a fost!

TABLOUL VI

ÎN ROMA

(În Roma. Galerie deschisă cu privire spre Apenini, împodobită cu statuile zeilor și vase în care ard miresme. În mijloc masă întinsă cu trei lectice. La orgie e Adam reprezentând pe Sergiol, Lucifer pe Milo și Catul, trei șanși corupți. Lângă dinșii trei cocote îmbrăcate sumar: Eva ca Iulia, Hippia și Cluvia. În fund se vede lupta gladiatorilor. Sclavii stau așteptând ordinele. Muzică de flaut. Amurg, mai târziu noapte).

CATUL

Vezi, Sergiol, ce mlădios se mișcă
Gladiatorul cu panglică roșie.
Pun rămășag că 'nvinge el
Și pun rămas, că bate pe celalt.

ADAM

Pe Ercul, nu!

CATUL

Ha! Ce te juri pe Ercul?
Cine 'ntre noi mai crede azi în zei?
Pe Iulia! Și mai curînd te cred.

LUCIFER

Ei fie! Te-ai jurat pe bun temei,
Punînd doi idoli deopotrivă 'n față,

Dar spune, cum socoți tu jurămîntul:
Iubirea, frumusețea-i să 'nțelegem
Sau poate chiar credința ce ți-o poartă?

CATUL

Tot farmecul e trecător și tocmai
De-ar rămînea, ce *astăzi* te-a răpit,
E învechit în ziua cea de mîine!
Și-o dragoste mai fără de ispite
Te 'mprejmue cu vraja noutății.

ADAM

Credința, zic! Sau crezi că cheltuește
Mai mult vre-un om pentru amanta lui?

HIPPIA

Vai, ce copil! Dar fără de sfîrșit
Poți tu vreodată să îmbrățișezi?
Sau chiar de poți, cum ești deapururi do.nic
De noi plăceri, zadarnic te căsnești.
Căci o femeie plină de ispite
Din voluptate-ți dă doar' o frîntură,
Pe cînd icoana farmecelor multe
Ca o himeră 'n fața ta plutește
Și cine știe-o clipă, un capriciu,
Un vis răzleț, n'o prinde 'n stăpînire,
Un luptător cu brațe ostenite...

ADAM

Așa-il Așa-i! Destul e Hippias,
De ce mă mîină patimi ca pe Tantal,

Cînd îmi lipsesc puterile lui Ercul,
 Ori ca Proteu la față nu mă schimb
 Și-un sclav bătut e 'n stare ca să guste
 Pe urma unei săptămîni de chinuri
 Un ceas dorit de domnul lui zadarnic...
 Ori e plăcerea băutură bună
 Celui ce-o bea pe rînd, înțelepțește
 Și moarte-acelui ce s'aruncă 'n valu-i?

LUCIFER

A, ce superbe 'nvățături morale
 Lîngă pahar la sîn de fete mari...
 V'ați rămășit?

ADAM

De pierd îți dau pe Iulia.

CATUL

Dar de cîștigi?

ADAM

E calul meu al tău.

CATUL

O lun' o țiu și poți s'o iei pe urmă,
 Ori o arunc în lacul meu de pești.

LUCIFER

Ia Lucia din pește, — e frumos,
 Înfruptă-te, căci ai să 'ngrași un altul...

EVA

Ce crezi? Pe tine nu te-or roade viermii?
Să fie vesel cel ce azi trăiește,
Sau cel puțin să rîdă, dacă poate.

(Bea).

ADAM (*Către gladiator*)

Te ține, mă!

CATUL

Ia seama, nu te da!

(*Gladiatorul lui Catul cade și ridică degetele implorînd grație. Adam vrea să facă semnul obișnuit al grațierii, dar Catul îi prinde mîna și își îndreaptă pumnul strîns spre gladiator*).

Recipe ferrum!

Stîrpitură lașe!

Am sclavi destui, de ce să fiu sgîrcit?
Cui ar putea să-i pară rău de-o scenă
Mai vie-acum, — așa-i frumoase doamne?
Mai dulce-i buza, dorul mai ferbinte
Cînd sîngele a înroșit arena!

(Pe gladiator l-a executat adversarul).

ADAM

Calul e-al meu, vin' Iulia la sîn.
Duceți cadavrul. Vreau un dans acum!
Să mai vedem și alte nebunii,
Din ce-am văzut, destul e!

CATUL

Cluvia!

Vino și tu, nu pot privi prea mult
Cînd se sărută alții.

LUCIFER

Hippia!

Să nu urmăm și noi frumoasa pildă?
Dar linge-ți buza, n'ai pe ea otravă?
Așa, acum ne veselim, draguță!

ADAM

A Iulia, simt inima cum bate,
Nu pot avea asupra ei odihnă.

LUCIFER

Vai, ce nebun! De *inimă* vorbește...

CATUL

Vezi, draga mea, eu-ți las inima 'n pace.
Să faci cu ea ce vrei, dar să nu știu.
Sărutul numai ți-l doresc fierbinte.

CLUVIA

În sănătatea ta mărinimie!

(*Bea*).

CATUL

Dă-mi Cluvia și brațul... Mai aproape...
Și sînul tău cel moale ca mătasa...
Vezi, mi-a căzut cununa pe de frunte.

(*Către dansatoare*).

Ce gingaș e avîntul vostru... Cît
Năvalnic foc și farmec laolaltă!

CLUVIA

Te leg la ochi de mai găsești o vrajă
În jocul lor, când eu, alerg atîta,
Fără să pot un bun cuvînt să am.

(Arătînd spre Lucifer).

Te uită! Omu-acesta hîd și acru,
Ce chip de fată lîngă el... De ce?
Cînd nici nu vrea să-i ia folosul altfel
Decît lăsînd-o 'ncet s'ațipească.
Cînd el ne spune glume și nimicuri
Punînd miresme 'n vorba lui de șagă,
Cu buze reci, cu ochi plini de dispreț...

CATUL

Adevărat! O faț' așa, înghiață
Chiar lumi întregi de poezie. Cine
Înfrînge vraja clipei și nu lasă
Să-i fure valul sufletul și mintea,
Nu e om bun! Să fi rămas acasă.

HIPPIA

Adevărat! Mi-e teamă că sărmanul
S'a molipsit de ciurma din oraș.

ADAM

Lăsați pe morți... Un cîntec săltăreț
Aș vrea... Ușor... care din voi îl știe?

HIPPIA (*Cîntă*)

De dragoste și vin
 Să-ți ții paharul plin,
 Căci tot paharul
 Alt farmec are.
 Beția dulce ca 'n povești,
 Ca soarele morminte reci,
 Ne'ntr'aurește traiul!

De dragoste și vin
 Să-ți ții paharul plin,
 Căci orice fată
 Alt farmec are.
 Beția dulce ca 'n povești,
 Ca soarele morminte reci,
 Ne'ntr'aurește traiul.

CATUL

Nu-i rău. Nu-i rău. Tu ce știi Cluvia?

CLUVIA (*Cîntă*)

Eram pe-atunci nebuni în lume,
 Cînd un boer de mare nume,
 Lucreției i-a 'ngenunchiat,
 Cerîndu-i văduvitul pat,
 Și 'n loc să rîdă 'n lupanare,
 Ea se străpunge 'n piept și moare.

TOȚI

Vă veseliți, lumea-i schimbată,
 În ceas mai bun ni-e viața dată!

CLUVIA (*Cîntă*)

Nebune vremi umblau demult.
 Din vila lui măreață, Brut,
 Și-atîrnă sabia-i de brîu,
 Ca un zănatec lefegiu,
 Pleacă la luptă, moare 'n chin,
 Pentr'un popor de sdrențe plin.

TOȚI

Vă veseliți, lumea-i schimbată,
 În ceas mai bun ni-e viața dată!

CLUVIA (*Cîntă*)

Nebune vremi de mult umblau.
 Eroii gînd nebun gîndeau,
 Credeau că-i sfînt ce rîdem noi,
 De-ar fi și azi așa eroi,
 Eu zic că 'n circ le-am face loc,
 Cu turma tigrilor în joc.

TOȚI

Vă veseliți, lumea-i schimbată,
 În ceas mai bun ni-e viața dată!

LUCIFER

Vezi, Cluvia, e Hippia învinsă,
 Aș vrea să fiu poetu-acestui cîntec.

ADAM

Și tu nu cînți? Ești tristă, Iulia,
 În jur de noi e vesel, rîde totul.
 La sînul meu nu-ți place adăpostul?

EVA

A, bine mi-e... Dar, uite Sergiol,
 Norocul mie-mi încrețește fruntea,
 Căci fericirea 'n adevăr nu râde,
 S'amestecă și 'n clipa cea mai dulce
 Un strop din jalea nemărturisită
 Și mă gîndesc c'această clipă-i floare
 Și moare deci...

ADAM

La fel cu tine simt...

EVA

Și 'n deosebi cînd chiu aud și cîntec,
 Eu trec hôtarul vorbelor înguste,
 Ca într'o luntre 'n cîntec eu mă leagăn
 Și parcă dorm de visuri alintată,
 Iar melodia spre trecut mă poartă...
 Subt palmierii ce se scaldă 'n soare,
 Mă văd copilă veselă, curată...
 Ce sfînt' a fost chemarea mea și mare...
 Un vis nebun m'a tulburat în treacăt,
 Vai, iartă-mă... Sărutul mă trezește...

ADAM

Destul cu joc și muzică... Mi-e scîrbă
 De veșnica dulcegărie. — Iarăși
 În inimă amarul mi se cere.
 Pelin în vin, pe buze roșii ghimpe,
 Și vreau pierzare peste capul meu.

(Părechile de dansatori se depărtează, de afară se aud vaiere).

Ce vaier e, de ne pătrunde 'n creer?

LUCIFER

Vor răstigni câțiva nebuni acum.
Care-au visat noi drepturi și frăție.

CATUL

Așa le trebui. Să fi stat acasă
Uitînd și bucurîndu-se de lume,
De ce-au vorbit de treburile altor?

LUCIFER

Pe cel bogat săracul îl vrea frate,
De-i schimbi atunci, te răstignește dînsul.

CATUL

Să rîdem deci: mizeria, puterea,
Și ciurma care zeciuiie orașul
Și tot destinul zeilor de sus.

(Din nou se aud vaiete).

ADAM

(În sine)

Eu parcă dorm, de visuri alintată
Și melodia spre trecut mă poartă...
Ce sfînt' a fost chemarea mea și mare...
Așa spuneai tu, Iulia?

EVA

Așa!

(Se întunecă. Prin fața galeriei trece în pas domol un convoiu cu tîbii, cu torșe și femei care se bocesc. Pentru o clipă întreaga societate se cufundă în tăcere).

LUCIFER (*Rizînd*)

Precum văd eu, se stinge veselia.
 Nu mai e vin, ori gluma-i pe sfîrșite?
 De e sătul și cel cu fața acră?
 Ori poate frica vă oprește graiul,
 Ori *credeți* chiar?

ADAM (*Aruncîndu-și paharul spre el*)

Să piei, de zici așa!

LUCIFER

Ei, dar aduc alt oaspe între voi,
 Cu el revine cheful, să vedeți.
 Hei slugi! degrab' aduceți încoace
 Pe cel plimbat cu torțe 'n drum, aici!
 Să-l îmbiem c'un păhărel de vin!

(Îl aduc pe mort în sicriu deschis și-l așează pe masă. Cei ce-l însoțesc rămîn în urmă. Lucifer închină mortului).

Fîrtate, bea! Azi ție, mîine mie.

HIPPIA

Vrei poate chiar să-l și sărut?

LUCIFER

Sărută-l

Și pe furiș din gură ia-i obolul.

HIPPIA

De ce nu, cînd pe tine te sărut?

(Sărută mortul, apostolul Petru se smulge din mulțime).

APOSTOLUL PETRU

Oprește-te! E ciumă 'n sărutare!

(Toți tresar îngroziți și se ridică de pe așternut).

TOȚI

Grozav! E ciuma! Dați-vă în lături!

APOSTOLUL PETRU

Neam nevoiaș și laș peste măsură!
 În clipa când norocul îți surîde,
 Obraznic ești ca musca la lumină,
 Bătîndu-ți joc de Dumnezeu și cinste.
 Dar când pierzarea s'a ivit la ușe
 Și degetul lui Dumnezeu te-atinge,
 Te pleci fricos și groaza te supune.
 Nu simți acum a cerului osîndă
 Și greul ei? Rotește-ți ochii 'n jur,
 Orașul piere, neam străin călcat-a
 Tot cîmpul tău cu holdele de aur.
 Se duce țara! Nu-i poruncitor
 Și lege nu-i! Cu fruntea ridicată
 Purcede moartea printre cetățeni
 Și gîndul galben. Groază e în cer
 Și pe pămînt nu-i chip de ajutor.
 Nu poți, așa-i? cu viforul beției
 Să-l amuțești cuvîntul strigător
 Ce-adîncul multor piepturi înfioară
 Și înzadar pe-un drum mai bun te 'ndeamnă?
 Îndestulare, așa-i, nu poți să afli,
 Căci din beție greața-ți mai rămîne:

Te uiți năuc și buza ta șoptește:
E înzadar! Neputincioși sunt zeii.
Cu chipul lor încremenit în piatră!

(Statuile zeilor cad sfărțmate).

Ei cad sfărmași și Dumnezeu tu n'ai
Ca să-ți ridice rostul din noroi!
Privește 'n jur cetatea ta străveche
Ce-o zeciuiе ca ciurma mai puternic?
Din perne moi s'au ridicat o mie
Să plece-acum spre plaiurile Thebei
Anahoreți, sălbăticiții pustnici,
Cătînd acolo clipe de 'nălțare
Vieții lor în patimi tăvălită...
Tu vei pieri, neam laș, corcit și putred
De pe pămîntul ce se premenește.

HIPPIA *(Prăbușindu-se în fața mesei)*

Amar de mine! Chinuri mă răpun,
Mă arde focul Orcului întreg,
E ciurma... ciurma... Mor, mă prăpădesc...
Nu-i să-mi ajute vre-unul dintre voi,
Tovarășii atîtor clipe dulci?

LUCIFER

Drăguța mea! Azi ție, mâine mie!

HIPPIA

Sdrobiți-mă, de nu vă blestem!

APOSTOLUL PETRU *(Se apropie de ea)*

Stai!

Nu blestema copilă! Iartă-le!
Te-ajutor eu și Domnul cel de sus,
Eternul Domn al dragostei curate.
Înalță-te la dînsul! Sufletul
Prin curățirea sfîntului botez
Se va 'ndruma spre cer!

(O botează dintr'un vas de pe masă).

HIPPIA

M'am ușurat!

Îți mulțumesc, părinte!

(Moare).

CATUL

Prea scîrbit

De lumea asta plină de păcate
Eu azi pornesc pe cale, către Theba.

(Pleacă).

CLUVIA

O clipă stai, Catul, să viu și eu.

(Iese).

ADAM

(Gînditor pășește în față, Eva îl urmează).

Tu Iulia? Tu ce mai cauți aici,
Unde de mult e moartă veselie?

EVA

Nu-i locul meu cu locul tău alături?
 Vezi, Sergiol, ce patimă curată
 Ai fi găsit în pieptul meu, dar tu
 Numai plăceri răslețe mi-ai cerut.

ADAM

Și 'n pieptul meu... Păcat! E tot la fel!
 Ce trai pitic, îngust și fără rost...
 O, dacă este Dumnezeu în cer!

(Îngenunche ridicînd mîinile spre cer).

Poruncitor ce poartă cîrma noastră,
 Neam nou s'aducă 'n lumea asta veche,
 Ce-o premeni cu sînge epigonii.
 Alt ideal! Un drum spre-o nouă țintă
 Mai nobilă, căci totul e tocit
 Ce-a fost al nostru! Altă plăsmuire,
 Noi înzadar mai vrem neputincioșii...
 Ni-e brațul slab!... Ascultă-mi ruga, Doamne!

(Pe cer apare împrejmuită de slavă: Crucea. De după creștele de munți se ridică para orașelor aprinse. De pe culmi coboară cete de barbari. În depărtare răsună un imn cucernic).

LUCIFER

(În sine)

Îmi cam sburlește părul, acest chip,
 Dar nu sunt oare oameni luptătorii?
 Ce nu pot eu, fac dînșii 'n locul meu.
 E glumă veche gluma asta 'ntreagă.
 După topirea nimbului de slavă
 Rămîne crucea cea scăldată 'n sînge.

APOSTOLUL PETRU

Cuvîntul meu plinit-a Domnul! Uite,
 Pămîntul putred azi din nou se naște.
 Acești barbari ascunși în piei de urs,
 Ce-asvîrl tăciuni în strașini de palate;
 Al căror cal azi calcă cu copita
 Ogor arat de plugul multor veacuri,
 Aflîndu-și ieslea 'n templuri-părăsite,
 Voi gîlgîi un nou prisos de sînge
 În vinele ce's azi atît de scurse!
 Iar cei ce cîntă imnuri azi în circ
 Cînd lei flămînzi le sfîșie din carne,
 Alt ideal aduc: frățietatea
 Și desrobirea omului din jug,
 Ce vor mișca pămîntu 'n temelii!

ADAM

Ah, simt că-mi cere sufletul și alta
 Decît plăceri și lene 'n perne moi.
 Căci sîngele din inimă cînd curge
 E cea mai sfîntă voluptate 'n lume.

APOSTOLUL PETRU

Să ai deci, țintă: Domnului mărire
 Și muncă ție! Omul este slobod
 A-și desveli tot tortul lui de gînduri,
 O singură poruncă e: iubirea.

ADAM

La luptă deci! Cu 'nvățătura nouă
 O lume nouă să clădim, în care
 Vor lumina virtuți de cavaleri,

Iar poezia 'n umbră de altar,
Va proslăvi 'n femeie: idealul!

(Pleacă răsimit de Apostolul Petru).

LUCIFER

Avîntul tău zadarnic e, Adame!
Și bărbăția vrednică de lauri,
Lui Dumnezeu îi place când te 'ndrumă
Spre cer, iar dracul rîde bucuros
De cîte ori tu cazii în desnădejde.

TABLOUL VII

BIZANȚ

(În Constantinopol. Piață unde rătăcesc câțiva cetățeni. În mijloc palatul patriarhului, la dreapta mînăstire de maice, la stînga pare. Adam, ca Tancred, în plină bărbăție, vine cu alți cavaleri în fruntea oștirilor de cruciați cari se întorc din Asia. Flutură steaguri în sunet de tobe. Lucișer purtătorul de arme al lui Tancred. Seară, mai târziu noapte).

PRIMUL CETĂȚEAN

Priviți, iar vine-o ceată de barbari,
Să ne 'ncuiem și ușile și poarta
Să nu le vie iar pofta de pradă!

AL DOILEA CETĂȚEAN

Femeile păziți! Acești sălbateci
Cunosc orgia din seraiuri bine.

PRIMUL CETĂȚEAN

Și ele știu ce-i dreptul biruinții.

ADAM

Opriti-vă! De ce fugiți de noi?
Nu ne vedeți voi semnul sfînt al legii,
Ce ne-a 'nfrățit în drum spre-aceeași țintă?
În Asia am revărsat lumină

Și dragoste, ca miile de oameni
 În țara căror leagănul credinții
 A răsărit pentru întâia oară,
 Să simtă bieții dreapta vindecare...
 Și între voi, noi n'am găsi iubire?

PRIMUL CETĂȚEAN

Ni s'au mai spus astfel de vorbe bune,
 Ca în curînd să ni s'aprindă casa!

(*Se împrăștie*).

ADAM

(*Către cavaleri*)

Vedeți-l? Iată rodul blestemat,
 Dacă tîlhari cu gîndul lor murdar,
 Pornesc în lume flamura cea sfîntă,
 Și lingușind ale mulțimii patimi
 Din nechemăți ajung conducători.
 Frați cavaleri! Pîn' cinstea fără pată
 Și sfînta laud' a Domnului de sus;
 Pîn' vitejia, sprijinul femeii
 Le-avem pe spadă: noi suntem datori,
 Să înfrînăm acest demon spurcat,
 Croindu-i căi potrivnice cu vrerea,
 Ca să slujească ținte mari, curate.

LUCIFER

Frumos vorbești, dar dacă vulgul, Tancred,
 Nu va mai crede 'n stăpînirea ta?

ADAM

Unde e suflet, e și biruință!
 Îl fulger eu!

LUCIFER

Dar dacă are suflet
Și el, atunci vei coborî la dînsul?

ADAM

Mai nobil e ca să-l ridic la mine.
A părăsi o luptă subt cuvîntul
Că n'ai tovarăși tot atît de mic e,
Ca teama de prieteni lîngă tine
Cînd împărțirea prăzii e la rînd.

LUCIFER

Vezi ce-a ajuns mărețul gînd cu care
Mureau de mult martirii de prin circuri.
E bietul ins scăpat azi din obezi?
Ciudată e frățietatea asta...

ADAM

Nu-ți bate joc! Învățătura sfîntă
Eu o 'nțeleg, e dorul vieții mele!
Să stăruie cel cu scînteie 'n suflet,
Cu drag primim în tagma noastră omul
Care și-a scris cu spada vrednicia.
Dar trebuie comoara s'o păzim
De clocotul mulțimii care fierbe.
A, de-ar sosi seninul ceas al vremii,
Plăsmuitor de desrobire-aievea
Cînd stavili cad, căci totul e curat,
N'aș crede eu să văd această zi
De n'am avea drept urzitor al muncii

Pe însuși Domnul Dumnezeu din cer!
 Tovarăși! Voi primirea ne-ați văzut.
 Suntem străini în sgomotul de-aici.
 Să ne-așezăm deci tabăra 'n livadă
 Cum la păgîni făceam odinioară.
 Va fi mai bine altădată. Haideți,
 Căci vin și eu. De ceata lui întregă
 Răspunde fiecare cavaler.

(Cruciații așează corturi).

LUCIFER

Ce pagubă, că gîndurile tale
 Rodesc numai povestea unui măr
 La față rumen, dar putred la miez.

ADAM

Destul! Nu crezi nimic tu sfînt sub soare?

LUCIFER

Chiar dacă da, când neamul tău nu crede
 Nu-i de folos. Chiar cavalerii tăi,
 De care spui, că strălucesc pe valuri
 Ca farul, tagma lor pe care-o lauzi
 S'a stînge-odat și 'n drumul prăbușirii
 Va fi o stîncă, pentru călători,
 De mii de ori mai plină de primejdii
 Ca cea lipsită pururi de lumină.
 Tot ce trăiește plăsmuind un bine
 Cu vremea moare, duhul i se mută,
 Trupul rămîne-asemeni unui hoit

Ce 'mprăştie miasme-omoritoare
 În noul cerc clădit în jurul lui.
 În acest chip rămîne-asupra noastră
 Întreagă slava vremilor apuse.

ADAM

Pîn' piere tagma, sfîntul ei cuvînt
 Se răspîndeşte 'n lume şi atunci
 Primejdie nu e!

LUCIFER

Cuvîntul sfînt...

El e blestemul vostru de demult...
 Din întîmplare dacă l'aţi găsit,
 În rostul lui atît îl ascuţiţi,
 Îl frămîntaţi şi-l chinuiţi atîta,
 Pîn' l-aţi făcut obezi sau nebunie.
 Şi totuşi voi, făpturi încrezătoare,
 Ne-avînd în minte gîndul îngrădit,
 Îl căutaţi spre nenorocul vostru.
 Vezi spada mea: mai mare sau mai mică
 C'un fir de păr, în rostu-i nu se schimbă.
 Şi de-ai urma pîn' la sfîrşitul lumii
 Nu vei găsi tu punctul de hotar,
 Deşi simţirea, ochii ţi-l arată
 Cînd e schimbarea mare împlinită...
 Dar ce mă sbat? Te oboseşte vorba,
 Priveşte 'n jur puţin şi vezi tu însuţi.

(Din nou apar cîţiva celăşeni).

ADAM

Ni-s osteniți ostașii... Cer prieteni,
Sălaș aici în leagănul credinții...
Doar nu 'nzadar.

AL TREILEA CETĂȚEAN

E întrebarea, dacă
Nu ești eretic mai rău ca păgînul?

AL PATRULEA CETĂȚEAN

Ce crezi tu? Spune: *Homousion*
Ori *Homoiusion*.

ADAM

Eu nu 'nțeleg...

LUCIFER

Nu zi nimic, mai bine e așa.

AL PATRULEA CETĂȚEAN

Eretic e căci, uite, se 'ndoiește.

MAI MULȚI

Grăbiți! Grăbiți! Să ne 'ncuiem în casă,
Blestem pe cei ce vor să-i ocrotească.

(*Se împrăștie*).

(*Apare patriarhul din palatul lui cu alai și suită ca un monarh.
O ceată de călugări îl urmează, însoțind eretici în lanțuri. În
urmă ostași și popor*).

ADAM

Stau împietrit! Dar spune-mi tu, ce prinț
S'apropie așa semeț, obraznic?

LUCIFER

Un mare preot. El e azi urmașul
Apostolilor.

ADAM

Dar această turmă
De cerșetori desculți în urma lui?
Ce bucuroși petrec poporu 'n lanțuri
Cu umilință mincinoasă?

LUCIFER

Sunt
Călugări: cinici ai creștinătății.

ADAM

N'au fost de-aceștia 'n munții mei bătrâni.

LUCIFER

Vor fi de-acum, căci lepra se lățește
Încet și sigur. Dar bagă de seamă
Să nu-i atingi în treacăt cu vre-o vorbă,
Stăpîni ai cinstei, mila nu cunosc.

ADAM

A, spune-mi oare: care e virtutea
Ce poate sta la ei?

LUCIFER

E resemnarea
Ce meșterul și-a răstignit pe cruce.

ADAM

El a murit răscumpărînd o lume,
Dar ăștia iau pe Domnul în deșert
Și harul Lui cel sfînt disprețuiesc.
Nebun e cel ce-apuc' aceeași armă
Cînd un țînțar nevolnic stă 'mpotrivă
Sau cînd un urs.

LUCIFER

Dar dacă ei privesc
Drept urs țînțarul? Ca niște eroi
Crezîndu-se la largul lor, trimit
În iad pe ori-ce muritor de rînd...

ADAM

Ca Toma văd, dar tot ca el nu cred.
Privesc în ochi aceste arătări...

(Trece în fața patriarhului).

Părinté! Noi ai sfîntului mormînt
Ostași suntem și-am vrea un adăpost,
Să odihnim puțin că drumu-i greu,
Dar oamenii nu ne primesc în casă,
Ne-ajută tu... Tu care ești puternic.

PATRIARHUL

Azi dragii mei, de lucruri mici n'am vreme
Căci Dumnezeu și oamenii mă chiamă

Să osîndesc pe acești eretici, cari
 Ca buruiana 'mprăștie otravă,
 Cu foc și fier îi pierdem înzadar,
 Căci întremați iar îi trimite iadul,
 Dar dacă voi sunteți vitejii crucii,
 Ce căutați dușmanii la Arabi?
 Aice sunt cei răi. Porniți!
 Stîrpiți-le și satul și sămînța,
 Moșnegii lor, nevestele, copiii...

LUCIFER

De ce, părinte și cei fără vină?

PATRIARHUL

Și șarpele e fără vină cînd
 E mic sau n'are dinți de otravă
 Și tu-l omori!

ADAM

Grozav va fi păcatul
 Ce într'atît a răscolit mînia 'n
 Biserica iubirii.

PATRIARHUL

Fiule!

Nu-i iubitor cel ce-și mîngie trupul,
 Ci cel ce 'n suflet poartă înfrînarea
 Și sabia și zări de foc străbate
 Spre inima aceluia ce-a zis:
 Nu pace-aduc, ci luptă pe pămînt.

Acești ce-i vezi, necredincioși, vestesc
 Învățătura preasfintei treimi
 Cu homoiusion, pe cînd soborul,
 Biserica, în homousion
 A 'ntemeiat articol de credință.

CĂLUGĂRII

Să moară toți! Curînd căci arde rugul!

ADAM

Lăsați-vă, fîrtate, de-acest i,
 Mai naltă jertfă e 'nfruntarea morții
 În lupta mare-a sfîntului mormînt.

BĂTRÎNUL ERETIC

Nu ispiti Satano! Noi murim
 Acolo unde Domnul rînduit-a...

UN CĂLUGĂR

Nemernice, te lauzi cu-adevărul?

BĂTRÎNUL ERETIC

Nu e cu noi soborul din Rimini
 Și altele?

CĂLUGĂRUL

Pe căi piezișe-au fost!
 La Nicea, drept grăitor Sinodul
 N'a judecat dreptatea pentru noi?

BĂTRÎNUL ERETIC

Obraznici sunteți! Răzvrățiți! Și-ați vrea
 Cu noi să vă întreceți? Spune:
 Avut-ați voi părinte sufletesc-
 Ca Arie sau cei doi Eusebi?

CĂLUGĂRUL

Dar voi aveți un Atanasiu? Spune!

BĂTRÎNUL ERETIC

Martirii voștri?

CĂLUGĂRUL

Noi avem mai mulți!

BĂTRÎNUL ERETIC

Frumoși martiri. Cu umbre și vedenii
 I-a dus la moarte diavolul. Zic vouă,
 În adevăr voi sunteți babilonul,
 Acea muiere dată prea curviei—
 Ce după scrisul sfântului Ioan
 S'a prăpădit de pe țărîna lumii.

CĂLUGĂRUL

Voi Anticrist de care pomenește
 În cartea lui Ioan evanghelistul,
 Balaurul cu șapte capete,
 Înșelători, tovarăși toți cu dracul...

BĂTRÎNUL ERETIC

Tîlhari! Mișei! Bețivi! Curvari!

PATRIARHUL

Ei, haide!

La rug cu ei spre slava Domnului,
Prea trece vremea!

BĂTRÎNUL ERETIC

Da! Spre slava Lui,
Bătrîn viclean, tu bine zici, așa e!
Lui Dumnezeu cădem noi jertfă azi!
Sunteți cei tari, e voia voastră lege,
Dar sus în cer judecătorul șade
Și zilele vi-s numărate-acolo.
Noi luptători s'or zămisli! Din sânge
Trăește crezul și scînteia lui
Va 'nflăcăra veacuri tîrzii! Acum
Veniți la moarte, fraților, veniți!

ERETICII (*Cîntă în cor*)

1. Dumnezeuul meu, Dumnezeuul meu, de ce m'ai părăsit; departe de ajutorul meu și de cuvintele strigării mele?
2. Dumnezeuul meu, strig ziua și nu mă auzi, strig noaptea și nu aflu repaos.
3. Totuși, tu sfînt ești... (Psalm XXII).

CĂLUGĂRII (*Întrerup în cor*)

1. Ceartă Iehova pe cei ce se ceartă cu mine, luptă-te cu cei ce se luptă cu mine.
2. Ia pavăza și scutul și scoală-te întru ajutorul meu!
3. Intinde lancea și închide calea celor ce mă urmăresc. (Psalm XXXV).

(*Patriarhul și convoiul lui se depărtează, cîțiva călugări cu « tractate » se amestecă printre cruciași.*)

LUCIFER

Ce-ai amuțit? Ești prins de groază? Spune!
Crezi tragedie ce-ai văzut? Degrabă
Zi-i comedie și te 'nveselește!

ADAM

Vai, nu glumi! Și pentr'un i se poate
Să mearg' așa nestrămutați la moarte?
Măreț atunci, ce mai e pe pământ?

LUCIFER

Sublimul și ridicolul sunt frați.
Abia-i desparte-un fir de păr, iar glasul
Ce-i judecă, din inimă pornește,
Acolo e judecătorul tainic
Ce-și bate joc sau îndumnezește.

ADAM

De ce-am văzut acest șir de păcate?
O luptă mică, mare 'n meșteșuguri,
Otravă rea cu multă trudă scursă
Din cea mai mândră și frumoasă floare.
Eu cunoșteam de mult această floare
În a credinții vreme de prigoană...
Cine-a sdrobit-o? Unde-i vinovatul?

LUCIFER

E biruința însăși vinovată,
Ea 'mprăștie pe 'nvingători, pe urmă,
Naște martiri, frăția la pierzare
Putere dă, o vezi, e laeretici.

ADAM

În adevăr, mi-aș frînge spada 'n două
Și m'aș întoarce în țara mea la Nord,
Unde în umbra codrilor străvechi,
Podoaba bărbăției: simplitatea
Se împotrivește încă tuturor
Otrăvurilor ce se văd aici.
Dar glas ascuns îmi spune la ureche
Că fața vremii *eu* trebui' s'o schimb.

LUCIFER

Zadarnic gînd! Pe ins nu poți nici cînd
Să-l ferecești potrivnic vremii lui.
Căci vremea e un rîu; te adîncește
Ori valul ei te duce înainte
Și 'notător e omul, nu cîrmaci.
Cei porecliți de cronici mari, ori sfinți,
Au înțeles cu toții rostul vremii,
Dar duhul nou nu ei l-au plăsmuit.
Doar nu zorește cînd cocoșul cîntă,
Ci cîntă el cînd zorile le vede.
Acei ce azi se duc senini la moarte,
Cînd alții rîd de lanțurile lor,
Văd înainte urma unui om,
Idea nouă-asupra lor plutește,
Ei pentru ea azi mor, pe cînd urmașii
O vor găsi și 'n praful de pe uliți.
Dar să lăsăm acestea. Vino 'n treacăt
Spre tabără! Te uită cum roesc,
Călugări nespălați să facă tîrg.

Țin cuvântări și dau nebuni din mâini...
Să-i ascultăm!

UN CĂLUGĂR

(Spre cruciații care se îndeasă asupra lui)

Hai, cumpărați, voinici!

E-a pocăinții 'nvățătur' aici!
La orice desnădejde călăuză!
Veți învăța: cum hoțul de biserici
Și ucigași și martori mincinoși
Și vinovați de preacurvie, toți
Cîți ani petrec în muncile din iad.
Și 'n carte scrie, fraților, scăparea.
Bogatul dă vreo douăzeci, săracul
Plătește-abia cu trei *solidi* anul.
Cei fără bani își pot răscumpăra
Cu lovituri de bici o mie anul.
E carte scumpă, fraților, luați-o!

CRUCIAȚII

Încoace! Dă-ne și nouă părinte!

ADAM

Prost negustor, cumpărători mai proști!
Tragi sabia și sparge tîrgu 'ntreg!

LUCIFER (*Încurcat*)

Nu, iartă-mă! Călugărul mi-e prieten!
Îmi place mie lumea ast'a lor,
Căci de-i mai mare slava lui din cer,
Cu slava lui și eu m'am ridicat,
Numai tu singur ai rămas cam jos.

(Eva ca Isaura și Elena camerista ei năvălesc șipând spre Adam,
urmărite de cițiva cruciați, cari se retrag imediat).

EVA

(Căzînd de oboseală)

Vai, scapă-mă!... Scăpare!

ADAM

(O ridică)

Te deșteaptă,
Nobilă doamnă! Ești scăpată! Ochii
Deschide-i! Sunt fermecători... Ce-a fost?

ELENA

Noi am ieșit să admirăm natura
În ascunzișul umbrei din grădină,
Și fără gînd ne-am așezat pe iarbă.
Cînta așa frumos privighetoarea,
Cînd dup' o tufă am văzut doi ochi
Cu patimă sălbatică lucind
Și ne-am speriat! Pornind apoi pe fugă,
Patru cruciași goneau în urma noastră
Sufliînd, strigînd nebuni, ei ne-ar fi prins
De nu cădeam aici în calea ta.

ADAM

Nu știu! Să te doresc deșteaptă...
Mi-e că te duci iar ca un vis răzleț...
Cum poate fi un trup așa eteric...
Atît de nobil, vrednic de 'nchinare?...

LUCIFER

Un trup eteric! Soarta 'n adevăr
Mai bine n'ar putea să pedepsească
Pe 'ndrăgostit în nebunia lui,

Decît lăsînd aievea împlinirea
Cuvintelor de laudă ce se spun...

ADAM

Că te cunosc, că te-am văzut îmi pare...
C'am stat la tronul Domnului de sus...

LUCIFER

Te rog, un lucru nu uita: Amorul,
Pe cît de minunat e 'n doi, pe-atît
De prost e 'n trei!

ADAM

Deschide ochii!
Zîmbește! Da! Zic slavă ție, Doamne!

EVA

Cu ce să-ți răsplătesc eu, cavalerie,
Că m'ai scăpat?

ADAM

Răsplata nu-i de ajuns,
Că pot să-ți văd surîsul de pe buze?

LUCIFER

(Către Elena)

Prea mare nu-i dar eu nici asta n'am.

ELENA

Eu ce-aș avea să-ți mulțumesc?

LUCIFER

Cum, crezi

Că și pe tine nobilul senior
Te scapă? Nu! Dar prea te crezi! Se poate?
Cînd cavalerul scapă pe Domnița,
Atunci aprodul scapă camerista.

ELENA

Cu ce m'aleg? Să-ți fiu îndatorată?
Atunci e ca și cînd n'aș fi scăpat.
Ori nu te-ascult ș'atunci mă pedepsești...
Și crede-mă, n'au fost urîți cei patru.

ADAM

Frumoasă zîină, unde să te duc?

EVA

E 'n fața noastră ușa mînăstirii.

ADAM

Zici mînăstirea? A, dar ușa ei
Speranța mea pe veci n'o va închide!
Un semn să-mi dai, să-l pun, vreau, lîngă cruce
Ca pe cînd ea la luptă mă pornește,
Să am icoana unui vis frumos,
În anii lungi urîtul să-mi alung
Știind că-mi dai răsplata la sfîrșit.

EVA

O panglică...

ADAM

Ca noaptea e de neagră.
Speranță vreau, speranță, nu durere...

EVA

E semnul meu, ce pot alta să-ți dau!
Nu cresc speranțe 'n zid de mînăstire!

ADAM

Nici dragoste! Dar unde tu trăești
Și und' te miști nu-i dragoste copilă?
Te-arată haina, nu ești încă maică!

EVA

Mă chinuești cu-atîtea întrebări,
Că vād cum crește suferința ta.

LUCIFER

Și zidul greu te 'nșuie și pe tine?

ELENA

Desigur, da! Dar cheia ușii nu-i
În fund de mare asvîrlită...

LUCIFER

Vezi,

Ce pagubă! Aș scrie-o elegie
De tristul caz.

ELENA

Urîtule-îți bați joc!

LUCIFER

De ce? Nu simți măreța mea idee?
Aș coborî în mare după cheie!

ELENA

Eu nu vreau asta.

LUCIFER

Plec atunci, căci simt
Cum monstrul mării își ascute colții!

ELENA

Întoarce-te! Mor singură de frică!
Te-așteaptă cheia sus între ferești!

ADAM

Dar măcar spune-mi numele! Aș vrea,
Să știu în ruga mea ce să cuprind,
Noroc dorindu-ți dac' un trist destin
Nu vrei alături să 'mpărțim!

EVA

Isaura!

Așa mă chiamă. Dar tu, cavaliere,
Cum te numești? Acolo 'n mînăstire,
Mai potrivită-i rugăciunea mea.

ADAM

Eu sunt Tancred.

EVA

Tancred, rămîi cu Domnul!

ADAM

Vai, nu pleca așa curînd, Isaura.
Aș blestema, un nume ce mi-ai spus
La despărțire pentru 'ntîia dată.
Chiar pentr'un vis a fost prea scurtă clipa,
Cum pot să-l ții și mai departe, dacă
Rămîi o taină? Vreau să-l leg cu firul
Ce ți-a urzit destinul ție...

EVA

Iată!

Ascultă, deci, ursita mea să-ți spun.
Și tatăl meu a fost erou al crucii
Cînd într'o noapte l-a călcat dușmanul
În tabără cu sabie și foc.
Ne mai fiind nădejde de scăpare,
El s'a jurat în fața Maicii sfinte
Că dacă-l scapă, la altarul ei
Mă va lăsa. Eram copil pe atunci,
El s'a întors, iar eu de vorba lui
Legată sînt.

ADAM

Prea sfîntă născătoare!
Tu întruparea dragostei curate,
Nu ți-ai întors privirea amărită
De-acest păcat ce-a pus făgăduință
Și 'ntunecînd virtutea Ta, blestemul
L-a aruncat pe mila Ta cerească!

ELENA

Și tu n'ai vrea povestea să-mi cunoști?

LUCIFER

O știi de rost: Iubind te-ai înșelat
Iar ai iubit și tu ai înșelat.
Un nou amor, te-ai săturat de el
Și inima azi oaspe nou îți cere.

ELENA

Ciudat! E parcă diavolul cu tine,
Totuși așa modest nu te credeam
Să bănuiești că inima mi-e goală.

LUCIFER

(Către Adam)

Stăpîne! Tu nu poți să te desparti,
Eu biruința nu pot să-mi opresc.

ADAM

Orice cuvînt, Isaura, i-un ghimpe,
Cu-o sărutare 'nlătură-i otrava!

EVA

Vai, cavaliere, nu-mi știi jurămîntul?

ADAM

Dar n'am eu oare voe să iubesc?

EVA

Ești fericit... Dar cum pot eu să uit?
Eu plec, Tancred, căci simt, puterea-mi scade,
Adio, deci! Te voi vedea în cer!

ADAM

Cu Dumnezeu! Te port pe veci în minte.
(Eva intră în mînăstire).

ELENA (*Aparte*)

Tu ești un laș! Vrei totul să fac eu?

(*Tare*)

Nu 'n mare deci, e 'ntre ferestre cheia!

ADAM

Vin să plecăm!

LUCIFER

E prea târziu acum!

Vezi dar, ce neam nebun e neamul tău,

Vede 'n femeie cînd unealta mută

A poftelor dobitocești, ș'atunci

Cu braț nătîng îi șterge de pe față

Tot dulcele polen al poeziei,

Ori o așează 'n tron dumnezeiesc,

Luptînd zadarnic moare pentru dînsa

Pînă sărutu 'n sterp apus se stinge.

De ce nu vrea cinstind-o ca femeie

În cercul ei să-i înțeleagă rostul?

(*Între timp s'a întunecat. Apare luna. Isaura și Elena la fereastră*).

EVA

Cum mă privea de dornic. Tremura,

În fața mea sfios cum sta eroul.

Dar tagma și credința-mi poruncesc

Să mă sfîrșesc ca jertf' aici.

ELENA

Ciudat,

E de mirare ce nebune suntem.

Cînd am înfrînt prejudecata 'n noi

Ne asvîrlim sălbaticе 'n plăceri,

De pe obraz smulgînd-o cuviința,
 Ca să cădem strivite în noroi, —
 Cînd nu, atunci și umbra noastră parcă
 Ne îngrozește și noi tremurăm
 Furîndu-ne orice plăcere, chiar
 Dînd vestejirii frumusețea stearpă.
 De ce n'alegem calea mijlocie?
 Căci Doamne, ce păcat poate să fie
 O mică aventură mai arare,
 În marginile buneii cuviințe...
 Femeia nu-i doar numai Duhul sfînt...

EVA

Nu s'a dus încă? Uite-te Eleno,
 Putea să plece-așa ușor de-aici?
 Odat' aș vrea să-i mai aud cuvîntul.

ADAM

(Către Lucifer)

Privește 'n jur! Nu e la geam, copila?
 Nu-mi mai trimite o privire 'n urmă?
 Odat' să văd încă făptura-i sveltă...
 Isaura! Sunt aici! Nu-ți pară rău...

LUCIFER

Era mai bine pentru amîndoi
 De te duceai, căci inima rănită
 Se vindecă, dar doare rana nouă.

ADAM

Și nu ți-e frică 'n noapte să te uiți
 Cînd dragostea mea tremură 'mprejur
 Și e oprită numai pentru noi?
 Nu te gîndești că vraja ei te prinde?

EVA

Și 'n mine e ce spui tu, ca un vis
 Ce 'n lume jos m'a petrecut din cer.
 Un cânt senin alintă 'ntreg văzduhul
 Și văd icoana miilor de zîne,
 De după crengi sărutul lor zîmbește...
 Dar pentru noi, Tancred, nu mai vorbesc.

ADAM

De ce? Fiindc' un zid hain le 'nchide?
 Eu ce-am răpus de-atîtea-ori păgînii,
 Eu n'aș putea să trec acum un șanț?

LUCIFER

Nu poți!

Căci duhul vremii-l apără și el
 Mai tare e ca tine!

ADAM

Cine zice?

(În fund se aprinde flacăra unui rug).

ERETICII

(În cor de departe)

21. Mîntuiește de sabie sufletul meu, din laba cînelui pe unicul meu.

22. Scapă-mă din gura leului, auzi-mă și scapă-mă din ghiarele unicornului.

23. Spune-voi numele tău fraților mei, în mijlocul adunării te voi lăuda.

EVA

O, iartă, Doamne, sufletele lor!

ADAM

(Înfricoșat)

Ce cînt grozav!

LUCIFER

Ți-e cîntecul de nuntă!

ADAM

Nu-mi pasă! Fie! Nu mă dau în lături.
Și ori-ce pot să 'nfrunt eu pentru tine.

CĂLUGĂRII

(În cor de departe)

26. Îmbrăce-se cu rușine și ocară cei ce se îngîmfă asupra-mi.

27. Bucură-se și veselească-se cei ce doresc dreptatea mea și să zică pururea: Mare este Iehova cel ce voiește pacea slugii sale.

(Auzind accentele corului, Adam care pornise spre ușa mîndstirii, s'a oprit locului; în turn a început să țipe-o cucuvaie. În văzduh plutesc strigoi și în fața ușii un schelet iese din pământ, oprindu-se amenințător în fața lui Adam).

EVA

(Trîntind fereastra)

Ajută-mi, Doamne!

SCHELETUL

Piei! E pragul sfînt!

ADAM

Tu cine ești vedenie?

SCHELETUL

Eu sînt

Ce 'n tot sărutul tău va fi de față!

STRIGOII (*Rîzînd*)

Sîmburi buni și poamă rea
 Și porumbeii șerpi scotea,
 Haide, Isaura!

ADAM

Groaznice arătări.

Voi v'ați schimbat, ori sufletul meu bietul?
 Vă cunoșteam cînd mai știați zîmbi.
 Ce-i adevăr și ce e vis aici.
 De vraja voastră cade brațul meu!

LUCIFER

Vezi întîmplarea cum ne întîlnește...
 A, eu de mult doream să am norocul,
 Cuviincioasă ceată de strigoi:
 E mai presus nerușinarea voastră
 Ca nimfele cu trupul desgolit...
 Și moarte, tu străvechiul meu tovarăș
 Ce 'ntortochezi virtutea înghețată
 Și faci pe om disprețului s'o dea...
 Eu vă salut pe toți! Și-mi pare rău,
 Că nu pot sta o noapte între voi!

(Toate aparițiile dispar).

Sus, Tancred, sus! A 'nchis fetița geamul.
 De ce mai stăm aici în miez de noapte.
 E aspru vîntul, vezi să nu răcești.
 Vine Elena și eu ce mă fac?
 Doar' nu s'a da îndrăgostirii dracul?
 Ar fi pe veci de rîs și-apoi puterea
 Cu mîna lui el și-ar sdrobi-o singur.

E de mirat: cu sîn fierbinte omul,
Se luptă pentru dragoste cumplit
Și seceră dureri, cu sîn de ghiață
De ea scăpare-abia găsește dracul.

ADAM

Arată-mi rostul altei lumi, Lucifer!
Pornind în lupta sfintelor credinți,
Blestem găsit-am, înțeles neghiob...
Jertfit-au om spre-a Domnului mărire
Și slab a fost să-mi împlinească gîndul.
Mai nobile plăceri am vrut să dau
Și ei le-au scris pe toate 'ntre păcate.
Le-am dăruit virtuți cavaleriești
Și m'au străpuns în inimă acestea.
Ei, haidem deci, în altă lume nouă
Mi-am arătat puterea îndestul,
Eu care știu și biruinți și 'nfrîngeri
Fără rușine pot locul să-mi las.
De-acum nimic să nu mă 'nsuflețească,
Cum vrea de-acum să se 'nvîrtească lumea,
Căci roatele-i eu n'am să mai îndrept.
Cu resemnare-o văd în poticnire...
M'am obosit! Odihnă vreau și pace!

LUCIFER

Te odihnește deci, dar nu prea cred
Ca duhul tău, pribeagă călăuză,
Să-ți dea pace... Vino deci, Adame!

TABLOUL VIII

LA PRAGA

(În Praga. Grădina palatului imperial. La dreapta chioșc, la stînga observatorul. În fața estradă largă cu masa de scris a lui Kepler, scaunul lui și diverse instrumente astronomice. Lucifer, famulus lui Kepler pe estradă. În grădină se plimbă grupuri de curteni și femei, între ele Eva, ca Barbara nevasta lui Kepler. Împăratul Rudolf vorbește cu Adam, care reprezintă pe Kepler. În fund arde rugul unui eretic. Seară, mai tîrziu noapte. Doi curteni trec în față).

PRIMUL CURTEAN

Ce crezi, cine-i de se 'ncălzește-acolo?
Eretic ori strigoi?

AL DOILEA CURTEAN

Nu pot să știu.
Nu mai e la modă să știi toate,
Doar cerșetori mai merg în jur de rug.
Dar nu mai sunt nebuni de bucurie,
Privesc tăcuți și murmură 'ntre ei.

PRIMUL CURTEAN

Pe vremea mea era o sărbătoare,
Era acolo curtea, nobilimea...
Așa se strică timpurile bune.

(Pleacă).

LUCIFER (*Privind spre rug*)

Ce bun e focul în răcoarea serii,
 În adevăr cam de demult tot arde.
 Dar mă cam tem că în curînd adoarme,
 Nu stins de-o hotărîre bărbătească,
 Făcînd loc unor nouă judecăți,
 Ci 'n veacu-acest fără de vlagă n'a fi
 Cine s'arunce-un vreasc de-asupra spuzii...
 Eu am să sgribur. Înzadar, așa e...
 E mică moartea marilor idei.

(*Rudolf și Adam pășind în față*).

RUDOLF

Așează, Kepler, horoscopul. Uite:
 Rău am visat azi noapte și mi-e teamă
 Ce conjuncturi îmi va fi atins steaua.
 Că mai deunăzi capul șarpelui
 Mi-o arăta în curte, nu prea bună.

ADAM

Va fi stăpîne, precum poruncești.

RUDOLF

Trecînd odată timpul climateric
 Începem iarăși opera cea mare,
 Ce n'am putut îndeplini deunăzi.
 Am răsfoit în Hermes Trismegistus,
 Synesius, Albertus, Paracelsus...
 În Solomon cu cheia lui și alte,
 Pîn' am găsit greșala ce făcusem.

Cînd noi topeam pe 'mbătrînitul rege,
 S'a arătat și leul roș și corbul.
 Din influența celor doi planeți
 A răsărit Mercur în două fețe.
 S'a cufundat deci piatra 'nțelepciunii...
 Dar am greșit noi focu-acest-jilav
 Și apa seacă, vezi de ce n'a fost
 Logodna sfîntă, marea iscodire,
 Ce 'ntinerește vinele bătrîne,
 Nobilitînd metalul sur la față.

ADAM

Pricep, Măria Ta!

RUDOLF

Mai am o vorbă!
 Vești rele-aud la curte 'n jurul tău.
 C'ai fi supus unor doctrine noi.
 Că dogmele bisericii le judeci,
 Și chiar acum, cînd mama ta, știi bine,
 E 'n temniță subt grea învinuire
 De-a fi strigoaie, cazi în bănuială.
 De cîte ori cu încăpățîinare
 În orice zi te străduiești s'o scapi.

ADAM

Măria Ta! Doar sunt copilul ei.

RUDOLF

Biserica e mam' adevărată.
 Tu lasă lumea, fiule, cum este.

Neputincios nu te gîndi s'o schimbi.
 Ne te-am umplut de-atîtea bunătăți?
 Știi, tatăl tău era crîșmar și eu
 Cu mare greu putut-am boieria
 Să ți-o desfac de orice îndoială.
 Te-am înălțat la tronul meu și astfel
 La mîna albă a Barbarei Mueller,
 Deci, dragul meu, ia seama cum te porți.

(Adam dus pe gânduri se oprește la treptele estradei. Doi curteni trec în față).

AL TREILEA CURTEAN

Te uită iar' visează astronomul.

AL PATRULEA CURTEAN

Nu-i dă odihnă gelozia, bietul.
 Ce vrei, nu poate 'n cercul nou de azi
 Să-și potrivească firea de țaran.

AL TREILEA CURTEAN

El nu 'nțelege că un cavaler
 Deși adoră ca pe-un sfînt femeia,
 Ar fi în stare sîngele să-și verse
 O vorbă rea cînd i-ar umbri virtutea,
 El alte ținte vede 'n adorare.

(Eva cu un alt grup se alătură la cei doi curteni, și rîzînd lovește cu evantaliul umărul curteanului al doilea).

EVA

Taci, cavalerie! Pentru Dumnezeu!
 Cu gluma ta mă faci să rîd de moarte.

Vezi ăști doi domni ce cumpătați sunt!—Spuneți
 Nu sunteți cumva molipsiți de duhul
 Cel blestemat al înoirii? Nu pot
 Să văd, rebeli întunecați
 Ce-ar dărîma o lume strălucită,
 Ca 'n locul ei să puie alta nouă.

AL TREILEA CURTEAN

Dar, scumpă Doamnă, nu ne-ating pe noi,
 Aceste vorbe grele. Cine oare,
 În cercul vostru ar dori schimbare?

PRIMUL CURTEAN

Dar văd acolo, dacă nu mă 'nșel,
 Un gînditor cu fruntea 'ntunecată.

EVA

E soțul meu, sărmanul. Domnilor,
 Vă rog să mi-l scutiți de bănuieli,
 Știți doar unirea sfîntă ce ne leagă!
 El e bolnav, da, greu bolnav.

AL DOILEA CURTEAN

Bolnavul

Acestor ochi strălucitori.

AL TREILEA CURTEAN

Eu spun,
 Că dacă dînsul ar avea 'ndrăzneală
 Din gelozie, un greu cuvînt să-ți zică,

Te-aş apăra cavalerieşte şi
I-aş arunca mânuşa mea în faţă.

(Ajung la Adam).

Ce bine e că ne 'ntîlnim, maestre,
Tocmai voiam să plec acum la ţară
O profeţie-aş vrea de ploaie.

PRIMUL CURTEAN

Eu,

Am un copil, aş vrea să-i ştiu planeta,
Azi noapte 'n miez de noapte s'a născut!

ADAM

V'aşteaptă dimineaţă amîndouă.

AL PATRULEA CURTEAN

Se 'mprăştie cu toţii, mergem şi noi.

AL TREILEA CURTEAN

Aici e scara, noapte bună, Doamnă!

(Şoptind).

Deci peste-un ceas.

EVA

(Şoptind) La dreapta în chioşc.

(Tare) Deci, somn uşor! Vin dragul meu, Ioane!

(Pleacă toţi. Adam şi Eva pe estradă. Adam se așează în jeşul lui. Eva lîngă el. Se întunecă tot mai mult).

EVA

Ioane, am nevoie de parale.

ADAM

N'am nici un ban. Toți cîți au fost, i-ai luat.

EVA

Să sufăr deci mizerie deapururi...
Femeile la curte ca păunii
În strălucire toate mă privesc...
Mă rușinez să mă arăt, iar dacă
Vre-un curtean s'apleacă și zîmbind,
Îmi spune că eu sunt regina serii,
Atunci rușinea ta o simt că astfel
Poți înzestra la curte pe-o regină.

ADAM

Nu ostenesc eu zi și noapte 'ntreagă,
Știința mea nu pentru tine-o vînd,
Și-o otrăvesc cu vorbe de nimic?
Vezi horoscop alcătuesc, ascund
Ce sufletul mi-arată și vestesc
Cuvînt ce-l știu aieva mincinos.
Mi-e îndemnat obrazul să roșească,
C'am întrecut Sibilele în rele,
Ele credeau în profeția lor,
Dar eu nu cred... De dragul tău fac totul,
Căci unde pun eu plata vinovată?
Doar eu nimic nu vreau din lumea asta
Decît întinsul nopții înstelate
Și tăinuita armonie a sferei.
Iar celelalte-a tale sunt... Dar, uite,
E visteria 'mpărătească goală,

Plătește greu, cu multă rugămintă.
 Ai tăi vor fi toți, dimineață, banii...
 Și tot ești rea... De-aceea, vezi, mă doare.

EVA (*Plîngînd*)

Mi-arunci în ochi jertfirea ce mi-o faci,
 Dar spune tu, eu n'am jertfit destul?
 Cînd eu mlădița casei boierești
 Mi-am alipit de rangu-ți îndoelnic
 Tot viitorul, astfel c'ai ajuns
 Și tu 'ntre nobili? Poți tăgădui?

ADAM

Știința e de îndoielnic rang?
 De-o naștere de rînd e oare raza
 Care din cer s'a coborît pe-o frunte?
 În adevăr mai nobil tu ce știi?
 Ce astfel voi numiți e trecător
 Păpușe de țărîină fără duh,
 Puterea mea e 'n tinerețe veșnic!
 Femeie, tu de m'ai putea 'nțelege
 Și sufletul ți-ar fi 'nrudit cu-al meu,
 Cum te credeam la 'ntîia sărutare,
 Tu te-ai mîndri cu mine, n'ai căuta
 Din alte părți să-ți vie fericirea.
 Tu n'ai da lumii tot ce dulce ai
 Și casei tale n'ai spori amarul!
 Cît te-am iubit, Barbara! Astăzi încă
 Tot dragă-mi ești, dar este otrăvit
 Nectaru 'n care inima se scaldă.
 Mi-e greu cînd văd ce mare-ai putea fi

De-ai fi femeie! Ți-e 'mpotrivă vremea,
 Ea vede 'n tine idolul-păpușe,
 Cum cavalerii te-au visat de mult
 Dumnezeire, căci în vremea lor
 Credeau ce spun, azi nu mai crede nimeni...
 E-atît de mic în fața mea prezentul:
 Păcat ascunde idolul-păpușe,
 Te-aș părăsi și inima mi-aș smulge
 Deși cu greu, aș fi mai împăcat
 Și tu ai fi cu mult mai fericită.
 Dar ne oprește vechea rînduială,
 Biserica cu glasul de poruncă...
 Deci, s'așteptăm pîn' ne desparte groapa.

(Își ia capul între palme. Eva înduioșată îl mîngîie).

EVA

Nu te 'ntrista Ioane, prea te 'ntuneci!
 Cînd spun așa o vorbă cîte-odată...
 N'aș vrea deloc ca să te supăr. Dar,
 La curte, știi, e lumea-așa ciudată,
 Cocoanele ironice și mîndre,
 Pot oare eu să stau în calea lor?
 Așa-i că ți-a trecut?... Deci, noapte bună!
 Să nu uiți mîine banii...

(Coboară treptele spre grădină).

ADAM

Ce amestec
 Nebănuț de miere și otravă...
 De ce te-atrage? Binele i-al ei,

Păcatul e al vremii ce-a născut-o.
Hei, famulus!

(Lucifer vine cu lampa și-o așează pe masă).

LUCIFER

Porunca ta, maestre!

ADAM

Nativitate și rețeta vremii
Îmi trebuie! Prepară-mi-le tu!

LUCIFER

Strălucitoare, se 'nțelege! Cine
Ar cumpăra azi adevărul crud?

ADAM

N'o face chiar de tot peste puțință.

LUCIFER

Nici n'aș putea să iscodesc ceva,
Ce-ar supăra părinții... Fiecare
Vede-un Mesia 'n noul lui născut.
Un astru luminos în căsnicie,
Abia târziu devine un nemernic.

(Eva între timp a ajuns la chioșc, de unde iese al treilea curtean)

AL TREILEA CURTEAN

Ești o tirană! Prea mă faci s'aștept.

EVA

Cum? Ți se pare mare jertfa ta
 În vîntul rece-al serii să aștepți
 Cînd eu înșel un om atît de vrednic
 Și-atrag asupra-mi blestemul din cer
 Și judecata lumii pentru tine?

AL TREILEA CURTEAN

A, vorba lumii, blestemul din cer,
 În taina noastră aice nu pătrund.

ADAM (*Pe gînduri*)

O vreme-am vrut ce 'ntru nimic nu luptă,
 Cînd nimeni nu-i prejudecata veche,
 Orînduiala urmelor bătute
 S'o sdruncine... cînd pașnic și pe buze
 Cu zîmbetul senin al nepăsării
 Pot vindecarea ranelor s'aștept.
 Dar înzadar rotit-a vremea, dacă
 În piept trăiește sufletul și-acum,
 Această sfîntă moștenire tristă
 Din cer căzută omului nătîng,
 Ce luptă vrea și pacea ta o fură
 Frîngînd năvalnic, lenea voluptății...
 Hei famulus! Dă-mi vin! Dă-mi vin că tremur.
 Vreau foc acum în lumea mea de ghiață.
 Doar astfel pot să mă mai smulg arare
 Din mlaștina prezentului pitic...

(*Lucifer aduce vin, Adam bea*).

Deschide, o, nemărginită boltă
 Sfințita carte înaintea mea!
 Când legea ta încep s'o pot pătrunde
 Prezentul uit și toate cîte sunt...
 Tu ești eternă, vremea-i trecătoare
 Tu ne înalți, ea ne coboară 'n praf...

CURTEANUL

De s'ar putea să fii a mea, Barbara,
 Pe el l-ar duce Dumnezeu la dînsul,
 I-ar da prilej să cerceteze ceriul...
 Cum o viață 'ntregă s'a trudit...

EVA

Taci cavalerie! Prea l-aș plînge mult.
 De lacrimi n'aș putea să te sărut.

CURTEANUL

De ce glumești?

EVA

Spun purul adevăr.

CURTEANUL

Ce suflet tainic! Cine să-l priceapă?
 Barbara, poate, nici nu mă iubești.
 Ori spune-mi tu, de mă găseai pribeag,
 Trăind sărac... Atunci m'ai fi iubit?

EVA

Adevărat că n'aș putea răspunde!

ADAM

Veni-va timp cînd ghița amorțirii
Se va topi și duhul mare-al vremii
Întinerit de vлага înoirii,
Ca un județ cu brațul hotărît
Va întrupa o așezare nouă!

(Se ridică și împleticindu-se pășește pe marginea estradei).

Și ne 'mpăcat găsi-va noi mijloace
Rostind cuvîntul cel de mult ascuns,
Ce-asemeni unui vînt înfricoșat
Va pustii în calea lui ursită,
Sdrobindu-l chiar pe rostitorul lui.

(În depărtare răsună Marselieza).

Auzi! Cîntarea vremii viitoare,
Iată cuvîntul, talismanul care
Va 'ntineri pămîntul meu moșneag.

TABLOUL IX

LA PARIS

(Scena se schimbă repede în piața Grève din Paris, Balconul se transformă în estrada unei ghilotine, masa de scris în ghilotină, lângă care stă Lucifer, călău. Adam ca Danton, vorbește mulțimii de pe marginea estradei. În sunet de tobe se apropie o ceată de recruți sdrențoși și defilează în fața lui. Ziuă).

ADAM *(Continuînd)*

Egalitate, frăție, libertate!

MULȚIMEA

Să moară cei ce nu vor recunoaște.

ADAM

La fel zic și eu! Două vorbe scapă
Ideea mare azi primejduită.

Avem una pe seama celor buni:

— « E patria 'n pericol » și-i trezim.

Cu ceilaltă înfierăm păcatul:

— « Să tremurați! » și ei rămîn sdrobiți.

S'au răsculat asupra noastră regii,

Noi la al nostru i-am retezat capul.

Și popii toți s'au răsculat, atunci

Noi fulgerul din mîna lor am smuls

Și-am pus pe tron iar prigonita minte.

Dar n'am vorbit nici celor buni zadarnic,
Căci glasul țării ascultat a fost.
Avem armate 'n luptă unsprezece
Și vin pe rînd flăcăi să ni se 'mbie
Să umple locul celor morți. Au cine
Mai spune că o furie de sînge
Va decima națiunea? Dacă fierbi
Metalul, sgura rea se dă la fund
Rămîne-arama rumenă de-asupra...
Dar chiar setoși de sînge să ne zică,
Și fiare lumea să ne socotească,
Noi patria vrem liberă și mare!

RECRUȚII

Noi arme vrem și comandant.

ADAM

E drept!

Voi numai arme cereți, cînd atît
Amar de lipsuri duceți fără grijă,
Vi-e haina sdrențe și sunteți desculți,
Dar vi le-aduce toate baioneta.
Veți birui! E neînvins poporul.
Acum am dus un general la moarte
Ce-avînd soldați și stînd în fruntea lor
A fost bătut.

MULȚIMEA

A, trădătorul!

ADAM

Da!

Poporul are-o singură comoară:
 E sîngele ce-l varsă pentru țară
 Cu atît prisos de dragoste și cînd
 Un om comoara asta stăpînește
 Fără să poată cuceri o lume:
 E trădător!

(Dintre recruți iese în față un ofițer).

OFIȚERUL

Mă pune 'n locul lui
 Să șterg rușinea cetățene, eu!

ADAM

Încrederea ți-e vrednică de laudă,
 Dar mai întîi pe cîmpul de bătaie
 Dă-ne-un temei că-ți împlinești cuvîntul.

OFIȚERUL

Port cheazășia 'n suflet! Ei și-apoi
 Am și eu cap ce poate că plătește
 Mai mult ca cel căzut la ghilotină.

ADAM

Și cine-mi spune că mi-l dai?

OFIȚERUL

Eu spun!

Nu e de ajuns această cheazășie,
 Cînd nici un preț pe viața mea nu pun?

ADAM

Nu astfel se gîndește tinerețea.

OFIȚERUL

Te mai întreb odată, cetățene!

ADAM

Răbdare! Scopul poți să ți-l ajungi.

OFIȚERUL

Văd, cetățene, că nu-mi crezi! Învață
Să ai păreri mai bune despre mine.

(Se împușcă).

ADAM

Păcat de el... Căci ar fi meritat
Un plumb dușman. Haid' duceți-l prieteni!
La revedere după biruință.

(Pleacă recruții).

De-aș împărți și eu ursita voastră,
Dar lupta mea e luptă fără slavă!
Nu dușmani vrednici mi-au ieșit în față,
Ci viclenii ce-și țes în taină mreaja
Asupra mea și-a scumpei noastre patrii.

MULTIMEA

Arată-ni-i cu degetul și-s morți!

ADAM

E mort acel pe care vreau s'arăt.

MULTIMEA

Dar bănuții? Și cel bănuțit
 E vinovat, căci l-a pecetluit
 Cu simțul lui poporul, un profet
 Ce nu dă greș! La moarte-aristocrații!
 La pușcării, să facem judecată,
 Căci legile poporului sunt sfinte.

(Mulțimea pornește spre închisori).

ADAM

Acolo nu! Căci lacătul e tare
 Și-apoi mirosul greu care-i omoară
 E aliatul vostru dedemult.
 Trădarea stă cu fruntea ridicată
 Sus la Convent, pe banca lui și-ascute
 Cuțitul ei!

MULTIMEA

Deci, la Convent cu toți.
 Să-l primenim, că nu-i deajuns! Dar haideți
 La temniți mai întâi să facem școală.
 Tu pîn' atunci înseamnă-i trădătorii,
 Danton, pe toți!

*(Mulțimea pleacă amenințătoare. În acest timp effiva sansculoși
 trăsc în fața estradei pe un tânăr marchiz și pe sora lui — Eva).*

UN SANSCULOT

Îți mai aducem doi
 Aristocrați! Te uită mutra lor
 E trufașe și haina scumpă, albă!
 Păcatul lor e limpede ca ziua.

ADAM

Veniți aici! Ce nobilă pereche!

SANSULOTUL

Tovarăși, noi la treabă, înainte!

Mai sunt atîția trădători! La moarte!

(Sansuloții pleacă cu mulțimea. Cei doi tineri urcă pe estradă, mai rămîn împrejur cîțiva gardiști).

ADAM

Eu nu 'nțeleg ce simpatii m'atrag

Spre voi. Vă scap cu propriul meu pericol.

MARCHIZUL

Nu, Danton! Nu! De suntem vinovați,

Vinzi patria cînd nu ne judeci, — iar

Dacă nu suntem, mila ți-o respingem.

ADAM

Cine ești tu, de-așa vorbești cu Danton?

MARCHIZUL

Eu sunt marchiz.

DANTON

Oprește-te! Nu știi

Că unic titlu: azi e « cetățean ».

MARCHIZUL

N'am auzit că regele-ar fi șters

Vre-un titlu.

ADAM

Taci! Nenorocit ce ești!
Intră 'n armată, calea ți-e deschisă.

MARCHIZUL

N'am voie dela rege, cetățene,
În altă oaste să servesc.

ADAM

Deci mori!

MARCHIZUL

Din casa mea va fi mai mult cu unul
Ce moare pentru Rege!

ADAM

Spune tu,
De ce te-asvîrli așa în gura morții?

MARCHIZUL

Nu cumva crezi c'acesta-i privilegiul
Numai al vostru, oameni din popor?

ADAM

Ești îndărătnic? Bine, sunt și eu!
Care-i mai tare? Contra ta te apăr,
Și cred că poate-un viitor mai pașnic
În care-i stinsă patima 'nvrăjbirii
Mă va lăuda, că te-am păstrat. Gardiști!
La mine-l duceți. Pentru el răspundeți!

EVA

Fii tare, nene dragă!

MARCHIZUL

Surioară!

Te aibă Domnu 'n paza lui.

(Pleacă).

EVA

Privește!

Mai este-un cap. Madame Roland ar zice
Că nu-i mai rău decît al ei!

ADAM

Imi pare

Prea aspru glas pe buze-atît de blînde.

EVA

La eșafod, glas blînd nu se cuvine.

ADAM

Sunt lumea mea aceste scînduri roșii,
Cînd te-ai ivit pe ele-un colț de rai
S'a coborît, și-altarul lui mă chiamă.

EVA

De mielul care-i gata pentru jertfă
În drumul lui, preoții nu-și bat joc.

ADAM

A, crede: jertfa, eu sunt singur, eu,
Deși atîți rîvnesc puterea mea!

Disprețuind și moartea și viața,
 Eu trist privesc spre scaunu-mi regal,
 S'au prăbușit atîția de pe dînsul
 Și eu aștept... aștept să-mi vie rîndul,
 Mă chinuie de mult singurătatea
 Și gîndul vechiu: cum poate fi iubirea?
 Femeie, tu, o zi de-ai vrea măcar
 Să mă înveți știința asta sfîntă,
 A doua zi, eu împăcat cu soarta
 Mi-aș așeza grumazul subt săcure.

EVA

Iubire vrei în lumea ta păgîină
 Și nu te mustră conștiința? Spune?

ADAM

Mulțimea poartă 'n suflet conștiința,
 Cel dus în drum de valul sorții crede-mi,
 Răgaz nu are 'n juru-i să se uite.
 Cine ți-a spus că s'a oprit vreodată
 În goana lui înfricoșatul vifor,
 Ca să nu smulg' un gingaș trandafir?
 Cine-ar putea să judece pe drept
 Pe purtătorul trebilor obștești?
 Pe veci ascuns e firul care duce
 În calea lui pe-un Brut, pe-un Catilina...
 Ori cel luat pe aripele faimei,
 Socoți tu doar că nu mai este om,
 Că-i o făptură supra-pămînteană
 De care fug necazurile vieții
 Și gîndurile zilnice de jos?

Greșești! Pe tron doar inima nu moare
 Și 'n Caesar, da, amanta lui vedea
 Atîta doar: un bun băiat, nici cînd
 Prin minte ei nu i-a trecut măcar
 Că glasul lui cutremură pămîntul.
 Și dac' așa e rostul firii? Spune,
 De ce n'ai vrea să mă iubești? De ce?
 Nu sunt bărbat, nu ești femeie tu?
 Spun toți, că noi aducem moștenire
 În inimă ori ura, ori iubirea...
 Eu inima mi-o simt cu-a ta 'nrudită,
 Cuvîntul ei de ce să nu-l pricepi?

EVA

Și dacă da? La ce? Alt Dumnezeu
 Te poartă 'n drum... Eu altuia mă 'nchin,
 Nu ne-am putea 'nțelege niciodată!

ADAM

Credințele 'nvechite alungă-le,
 Azi zeii tăi sunt surghiuniți cu toții.
 Pentru femeie unul e altarul
 Cel veșnic tînăr: inima se chiamă!

EVA

Dar poate-avea și templul părăsit
 Martiri! Danton! Și mult e mai curat
 Să îngenunchi pe vechile ruine
 Decît s'alergi spre-un soare ce răsare.
 Menirea-aceasta e femeii dată.

ADAM

Muiat de dor n'am fost văzut de nimeni.
 Dac' ar simți azi prieten sau dușman,
 Că cel împins de soartă să răzbată
 Ca viforul, spălînd în drum pămîntul,
 Azi s'a oprit la eșafod și ochii
 Ii tremură de dragul unei fete,
 Mi-ar prooroci: Danton se prăbușește,
 M'ar rîde toți fără un strop de teamă.
 Și totuși cer o rază de speranță!

EVA

Se poate, cîndva... dincolo de groapă,
 Cînd sufletul va desbrăca țărîna
 Acestor vremi însîngerate...

ADAM

Nu!

Destul! Destul! Oprește-te copilă
 Nu cred în viață dincolo de groapă,
 Cu soarta lupt, deci, fără de nădejde!

*(Mulțimea înarmată revine sălbăticită, purtînd în vîrf de lănci
 cîteva capete însîngerate. Cîțiva pătrund sus pe estradă).*

MULTIMEA

Ne-am răzbunat! Ce trufaș neam de oameni.

UN SANSCULOT *(Intinzînd un inel lui Danton)*

Primește-acest inel pe-altarul țării
 Mi l-a vîrît în palmă un nemernic.

Cînd îi țineam la gît cuțitul. Cred
 Acești trufași că noi suntem tîlhari.
 Tu tot trăiești? La drum cu frații tăi.
 (*Străpunge pe Eva care cade în fundul estradei*).

ADAM (*Acoperindu-și ochii*)

Vai, s'a sfîrșit! A, soartă, cine poate
 Să-ți stea 'mpotrivă!

MULȚIMEA

Haideți la Convent!
 Te pune-acum 'n frunte, cetățene,
 Ca să ne spui pe nume trădătorii!

(*Poporul coboară de pe estradă. Eva în sdrențe, țărancă cu fața aprinsă se desface din mulțime și aleargă spre Danton, într'o mîină cu un cuțit, în cealaltă cu un cap însîngerat*).

EVA

Danton! Te uită! Un conspirator!
 Voia să te omoare! L-am dat gata!

ADAM

Dacă era mai bun în locul meu,
 Rău ai făcut. Iar dacă nu, un bine!

EVA

Un bine, da! Mare bărbat al țării,
 Petreci cu mine-o noapte drept răsplată.

ADAM

Astfel de sîn, ce îmbieri să-mi nască?
La o tigresă gingăşia, ce-i?

EVA

Adevărat! Se pare cetăţene,
Te-ai dat şi tu cu-aristocraţii — ori
Vorbeşti în friguri vorbe înflorite?
Tu eşti bărbat, eu tânără femeie!
Şi cinstea ta de mare om m'atrage.

ADAM (*Aparte*)

Întorc privirea. Simt că mă cutremur,
Mă înfioară groaznic' arătare.
Ce minunată asemănare-acel
Ce-a cunoscut în calea lui un înger
Şi l-a zărit căzînd, acela poate
A mai văzut asemenea 'ntrupare!
Acelaş chip, făptură, grai acelaş...
Un fir de păr, ce nu se poate spune,
Lipseşte doar şi 'ntreagă e schimbată...
Pe cea dintîi eu mi-o doream zădarnic,
O 'mprejmuia mărirea ei curată,
De cealaltă mă desparte iadul...

EVA

Ce bălmăjeşti acolo?

ADAM

Eu, femeie,
Am numărat, şi n'am atîtea nopţi
Cîţi trădători se mai găsesc în ţară!

MULTIMEA

Sus la Convent, dar spune-ni-i pe nume!

(Între timp Robespierre, Saint-Just și alți membri ai Conventului, cu-o nouă masă de popor vin și se așează pe-o altă estradă improvizată).

SAINT-JUST

Cum să vi-i spue? El doar, e capul lor!

(Poporul murmură).

ADAM

Tu îndrăznești să mă acuzi, Saint-Just,
Poate-ai uitat cât sunt eu de puternic?

SAINT-JUST

Ai fost odat'! Dar e 'nțelept poporul,
Te știe azi! Ce-a hotărît Conventul,
Va întări cu glasul lui acum.

ADAM

Poporul e, alt jude nu cunosc
Asupra mea! Și prieten mi-e poporul!

SAINT-JUST

Cel ce ți-e prieten, țării e dușman,
Să judece poporul suveran!
Te 'nvinuesc ca vânzător de țară.
Contrabandist cu-averile de stat,
Ai simpatii între aristocrați,
Și în ascuns rîvnești la tiranie!

ADAM

Saint-Just! Ia seama! Spui minciuni! Degrabă
Le spulberă cuvîntul meu cînd tună!

ROBESPIERRE

Nu-i dați cuvînt! Nu-l ascultați! Îl știți,
Ca vipera el neted e la limbă!
Haid' prindeți-l! Ni-l cere libertatea!

MULTIMEA

Nu-l ascultăm! Nu-l ascultăm! Să moară!
(Îl înconjură și-l prind).

ADAM

Nu m'ascultați, nici eu nu vreau s'aud
Minciuna voastră! Vorba e 'nzadar,
Dar nici cu fapta nu m'ați biruit!
Robespierre! m'ai prevenit numai,
Atît e tot! Nu poți să te mîndrești!
A fost destul! Eu las din mîină arma.
Dar îți ordon: În trei luni să-mi urmezi!
Călăule, azi pierzi un uriaș!

(Își așează capul sub ghilotină).

TABLOUL X

LA PRAGA

(Scena se transformă deodată în decorul actului VIII. Adam, din nou Kepler, apare cu capul plecat pe masă. Lucifer, șeful lui, stă alături de el și-l atinge pe umăr. Mijește dimineața).

LUCIFER

De astădat' rămîne ghilotina.

ADAM *(Ridicându-se)*

A, unde sunt și visurile unde-s?

LUCIFER

S'au risipit cu farmecul beției.

ADAM

Numai beția 'n vremea mea pitică,
De mai înaltă 'mbătrînitul suflet...
Ce chip măreț îmi luminase ochii!
E orb acel ce nu poate să vadă
Dumnezeiasca ceriului scîntee,
Ori cît a fost cu sînge și noroi.
Măreț i-a fost păcatul și virtutea
Și amîndouă-atît de minunate,
Căci drumul lor îl despica puterea.
De ce? De ce m'am mai trezit din somn,

Ca să 'nțeleg nimicnicia vremii,
Să-i văd păcatu 'nvăluit în zîmbet
Cu tot convoiul de minciuni în urmă.

LUCIFER

Cunosc și eu amărăciunea asta,
A doua zi după beție, vine.

EVA (*Ieșind din chioșc*)

Te du! Te du! Mi-e dreaptă bănuiala!
Îmi ceri să-mi omor soțul, — îndrăznești
Să crezi că poate fi și ucigașe
Femeia care minți că-i idealul
Ce ți-ai ales?

CURTEANUL

Domol, vai, scumpa mea,
Te liniștește pentru Dumnezeu,
Dacă ne văd, putem păți rușine.

ADAM

A fost deci vis femeile-amîndouă,
Sau ce vorbesc? Tot una 'n două chipuri,
Schimbîndu-se cu valul sorții mele
Ce azi străluce, mîine 'n beșnă moare.

EVA

Rușinea! Da! De-atîta-ți pasă ție,
Nu de păcatul care-l porți în taină.
Neprihănite cavaler al cinstei!
Voi pîn' atunci batjocoriți femeia
Pîn' amintirea vechei feciorii,
Ca pe-un eres fără dispreț o calcă.

Atunci vedeți cu zîmbet de batjocuri
În ea unealta propriilor crime...
Te du! De-acum nu vreau să te mai văd.

CURTEANUL

Ce vorbe mari! Atunci suntem de rîs
Cînd îmbrăcăm în port de sărbătoare
O întîmplare-atît de-obișnuită.
Deci ne vedem ca mai de mult. Vor fi,
Din nou aceleași glume și surîsuri,
De tot ce-a fost nimic nu ne mai spunem,
La revedere, Doamnă.

EVA

Ce nemernic!
Iată-mă iar cu lacrimile mele
Și cu păcatu 'n suflet...

ADAM

Deci a fost
Totul un vis și s'a sfîrșit acum...
Nu tot! Nu tot! Ideile înving
Materia ce poate fi înfrîntă
De-un braț dușman! Dar ele 'n veci trăiesc!
Le văd cum cresc credințele sfințite,
Cum premenite 'n calea lor măreață
Încet întreaga lume o cuprind.

LUCIFER

Cum trece vremea, meștere! E ceasul...
Nerăbdător s'adună tineretul
Să prindă taina 'nțelepciunii tale...

(Trage clopoșelul atârnat de turnul observatorului).

ADAM

Vrei să-ți bați joc de-mi amintești știința?
De lauda asta trebui să roșesc.

LUCIFER

Nu 'nveți atîta tineret ales?

ADAM

Eu nu-i învăț! Îi pregătesc numai...
După cuvinte fără de 'nțeles
Ce nu pricep, le dau povața mea
Să facă una, sau să facă alta.
Neghiobul, vezi, se miră și socoate
Că este un duh în vorbele frumoase...
Un meșteșug atîta e: s'ascunzi
După puțină tragerea pe sfoară.

(Vine un discipol cu pași repezi și urcă pe balcon).

DISCIPOLUL

Te-ai îndurat maestre, să mă chemi,
Ca să-mi alini și setea de știință,
Și să-mi îngădui să privesc în lucruri
Mult mai adînc decît pe alții, crezi
Că e cu cale...

ADAM

Da! Adevărat!
Ți-e străduința-atît de mare că
Ți se cuvine dreptul ce mi-l ceri!

DISCIPOLUL

Aici sunt! Mi-arde sufletul de dor,
Să pot pătrunde 'n tainele naturii...
Să le 'nțeleg pe toate, bucuros
Că peste ele mintea stăpânește:
Materie și spirit deopotrivă!

ADAM

Îmi ceri prea mult. Tu un atom al lumii,
Cum ai vedea mărețul ei întreg?
Domnie ceri, știință și plăceri...
Povara lor de nu ți-ar strivi pieptul
Și tot ai ști... un Dumnezeu ai fi.
Cere puțin și poate se 'mplinește.

DISCIPOLUL

Desleagă-mi, deci, o taină din știință
Ori-care vrei, sunt în câștig cu ea,
Căci, meștere, eu nu 'nțeleg nimic!

ADAM

Ei bine, deci, văd că ești vrednic. Iată
Am să-ți arăt cel mai ascuns altar.
Cum îl văz eu, să-l vezi tu: *adevărul*.
Dar uită-te, nu ne pîndește oare
Vre-un nechemat, căci e grozav cuvîntul:
Aduce moarte 'n lume și cutremur
Dacă străbate în popor... Odată
Veni-va vremea. Vai! de-ar fi aici,

Cînd au să-l strige și pe uliți, dar
 Atunci poporul n'o mai fi copil...
 Dă-mi mîna, deci și spune-mi că nu vinzi
 Ce-ai înțeles... Așa! Acum ascultă!

DISCIPOLUL

Cum tremur de dorință și de frică...

ADAM

Cum ai fost zis mai adineaori? Spune!

DISCIPOLUL

Din rostul lumii nu 'nțeleg nimic!

ADAM (*Cu băgare de seamă*)

Ei vezi, nici eu! Și crede-mi, nimeni altul:
 Filosofia-i numai poezia
 Acelora de care n'avem știre.
 Și între alte învățături aceasta
 E cea mai blîndă, căci de capul ei
 Petrece 'n lume de-arătări și visuri.
 Dar are înc'o droaie de tovarăși
 Ce scriu pe prund cu fruntea încrețită;
 O linie prăpastie se chiamă
 Altar e cercul, cît pe-aci să rîzi
 Ce veselă e comedia, cînd
 Pricepi că gluma e grozav de tristă.
 Căci cîtă vreme sufletu 'n cutremur
 Înconjură tot jocul din țărîna,
 Jur împrejur sunt curse fără nume
 Și ghiara lor înhață pe 'ndrăznețul
 Ce-ar cuteza hotarul lor să-l țreacă.

Vezi, nebunia pusă 'n calea noastră
 Ce-apare drept o sfântă pietate
 Cum stă păzind puterea 'nțelenită.

DISCIPOLUL

Pricep... pricep... Și 'n veci va fi tot astfel?

ADAM

Asupra lor va rîde viitorul,
 Pe-omul de stat, crezut de noi azi mare,
 Pe ortodoxul cărui ne 'nchinăm
 L-or porecli urmașii saltimbanc!
 Cînd va veni lumina de aieva,
 Bărbatul vrednic, simplu și firesc,
 Ce sare-atunci cînd groapă vede 'n cale
 Și-și taie drum pe plaiuri largi. Atunci
 Doctrina care duce azi deadreptul
 Cu ceața ei la casa de nebuni,
 Neînvățată toți o vor pricepe.

DISCIPOLUL

Aceasta-i limba ce-o vorbeau odată
 Apostolii, la toți pe înțeles?
 Dar dacă toate-s sdrențe fără rost
 Credința mea în artă, să n'o iei.
 Iar ca s'o 'nvăț doar' totuși legi vor fi.
 Vreau să le știu.

ADAM

Da, tinere, și arta
 Atunci e mai desăvîrșită cînd
 S'ascunde astfel să n'o vadă nimeni.

DISCIPOLUL

Să mă opresc la adevărul crud?
Nu e vestmîntu 'nchipuirii care
Însuflețește operele noastre?

ADAM

E drept, e drept. Cu duh astfel se 'mbracă
Astfel ajung egale cu natura,
Întruchipări cu suflet veșnic viu,
Căci altfel sunt păpuși neputincioase.
Să nu te temi că 'nchipuirea ta
Trece hotarul larg al firii noastre,
Căci nu-s porunci și lege nu-i în artă!
Acel ce poart' un Dumnezeu în suflet,
Va cuvînta, ori va săpa în piatră,
Va 'nfiripa cîntări neauzite,
Va plînge-amar când oasele îl dor
Și va zîmbi 'n beția voluptății.
Taie drum nou, și își ajunge ținta.
Legi noi aduce întruparea lui,
Dar va rămîne pururi abstracțiunea
Pentru pitici o stavilă mai mult,
Fără să prindă aripi...

DISCIPOLUL

Meștere!

Învață-mă deci ce să fac! Răspunde!
Atîtea nopți eu am jertfit științii,
Ca să devin acum egal cu proștii?
Atîta trudă înzadar pierdută?

ADAM

Pierdută nu-i! Cîştigi îndreptăţirea
Ispita ei dispreţului s'o dai.
Cel ce n'a stat nici cînd pierzării 'n faţă
E laş cînd dă 'napoi! Viteazul însă
Poate privi o harţă trecătoare.
Curajul lui, înfrînge bănuiala.
Aruncă deci ăst vraf de pergamente
Ăst mucegai de foi îngălbenite,
Le-aruncă 'n foc! De veci zădărnicit-au
Statornicirea minţii noastre limpezi,
Cruţîndu-ne de sarcina gîndirii.
Din slova lor purced prejudecăţi
Şi rădăcină prind în lumea nouă
Păcatele atîtor veacuri moarte.
Le-aruncă 'n foc! Şi ieşi în larg! Afară!
Din cărţi să 'nveţi tu rostul unui cîntec
Şi cum e codrul? pîn' viaţa trece
Între păreţii prăfuiţi şi reci?
O socoteşti viaţa ta prea lungă
De tot culegi la teorii din cărţi?
Deodat' să zicem şcoalei bun rămas
Pe tine 'n cale tinereţa mîndră,
Spre soare şi spre cîntec să te poarte.
Iar tu 'ndoielnic păzitor de suflet,
Mă du în lumea nouă ce s'a naşte
Din crezul mare-al unui om şi cînd
În slobod sbor se va roti gîndirea
Peste molozul vremii blestamate...

TABLOUL XI

LA LONDRA

(În Londra. Bîlcu între Tamisa și Tower. Mulțime pestriță se mișcă în valuri cu mult sgomot. Adam ca un bărbat matur stă cu Lucifer pe unul din bastioanele Tower-ului. Către seară).

COR

(Contopindu-se din murmurul mulțimei sgomotoase, acompaniat de-o muzică domoală).

Urlă valurile vieții,
Lume nouă-i orice undă,
Cui ce-i pasă de se înalță,
Ce te temi de se cufundă?
Azi ți-e teamă că mulțimea
Pe alesul ți-l înghite,
Mîine crezi că sfarmă insul
Milioane răzvrătite.
Azi știința, poezia
Vine mîine să te cheme.
Vrei să 'ncercui lumi de valuri
În îngustele sisteme?
Truda veșnic îți rămîne
Fără rost și 'nfiripare,
Și cu murmur lung de ape
Rîde neînvinsa mare.

Lasă-i valul! Viața însăși
 Are legi îngrăditoare.
 Toate 'n lupta ei eternă
 Sunt pe veci dăinuitoare.
 Toate-s vechi și nouă toate
 În vrăjita ei cîntare!

ADAM

Iată 'ntrupată vechea mea dorință,
 Pîn' azi mi-a fost o rătăcire calea,
 Acum stă viața 'n fața mea întreagă
 Ș'atîtea 'ndemnuri îmi trezește 'n suflet
 Întinsa ei întrecere de glasuri.

LUCIFER

Din înălțime-i mîndră și asemeni
 Unei cîntări de liturghie... Toate:
 Suspîn și vaier, glasuri răgușite
 Pînă se urcă 'n cîntec, se topesc.
 La Dumnezeu în chipul ăst ajunge
 De-aceea el e 'ncredințat cu totul
 Că-i fără greș alcătuirea lui.
 Dar jos se schimbă armonia, jos
 O tulbură a inimii bătaie.

ADAM

Duh îndoielnic, lumea asta, spune,
 Nu-i mai frumoasă decît cea de ieri,
 Cu tot amarul rătăcirii mele?
 S'au prăbușit mucegăite ziduri,
 S'au risipit înfricoșați strigoi,
 Pe cari trecutu 'n glorie, sfințiți,
 Ca pe-un blestem viitorimi-i lasă.

Azi e tărîmul liberei întreceri,
 Azi nu sunt robi să 'nalțe piramide.

LUCIFER

Nici în Egipt nu s'ar fi auzit
 În înălțime gemătul de sclavi,
 Fără de care fapta lor e mare!
 Ori în Atena n'a lucrat cuminte,
 Poporul suveran n'a fost în drept,
 Când și-a jertfit pe omul cel mai scump,
 Ca patria să-și scape de primejdii?
 Când vezi de sus, atuncia nu te 'ncurcă
 Plîns de femei, sau alte nebunii.

ADAM

Destul, destul, eternule sofist!

LUCIFER

Și dacă astăzi vaierul e mort,
 În schimb sunt toate reci și fără lustru,
 Unde-i înaltul sufletul să-ți cheme,
 Ori adîncimea să te înfioare?
 A vieții dulce 'npestrițare unde-i?
 Nu mai e valul mării care luptă,
 Sunt mlaștini azi, orăcăit de broaște.

ADAM

Mă 'mpacă gîndul binelui obștesc.

LUCIFER

Și tu o vezi din jilțul tău înalt
 Viața care-ți strigă la picioare,
 Ca un rapsod al zilelor apuse.

N'aude vaier, glasuri răgușite.
Ce 'nseamnă el e-un cîntec de demult...

ADAM

A devenit romantic și satana,
Ori doctrinar... Cîștig sunt amîndouă.

LUCIFER (*Arătînd spre Tower*)

Nu-i de mirat, cînd azi stăm pe ruine
De vremuri echi și jos i-o lume nouă...

ADAM

Temeiul tău eu ruginit îl cred
Și ne'nfricat cobor în lumea nouă!
N'am teamă că ideia, poezia,
În valul ei din nou să n'o gădesc.
Nu va fi poate întrupată-acum
În strămoșeasca luptă de titani.
Dar și-a clădit în cercul el blajin,
O lume mult mai binecuvîntată.

LUCIFER

Nici să n'o temi, căci pînă este încă
Materie și forța mea trăiește.
Luptînd cu ea ca o tăgadă, și
Pîn' va mai bate-o inimă de om,
Pîn' creerul trezește o conștiință,
Pîn' stăvilă va pune-orînduiala
Atîtor doruri ce răsar în suflet,
Vor dăinui în lumea mea de duhuri,
Idee, artă, drept tăgăduire.

Dar spune-mi tu în ce fel de vestmînt
 Vom coborî jos în vîrtej, căci astfel
 Numai aici putem sta, unde vîlul
 Iluziilor vechi ne încunjoară.

ADAM

În orice fel! Din voia sorții azi,
 Aleși nu sunt! Ca să vedem ce este,
 În pătura poporului cea largă,
 Să coborîm!

(Coboară amîndoi în interiorul Tower-ului, reapar degrabă îmbrăcați în muncitori și ieșind pe poartă se amestecă în mulțime. Lîngă baraca unui teatru de păpuși stă proprietarul; lîngă el, de lanț, e o maimuță în haină roșie).

OMUL CU MARIONETELE

Aici stimabili domni!
 Se 'ncepe-acum! Petreceți de minune,
 E-o comedie cu mult haz! Vedeți
 Cum șarpele pe cea dintîi femeie,
 Dorind să știe tot, a înșelat-o.
 Și cum apoi pe primul om, tot ea,
 L'a dat la fund... Și veți vedea maimuța
 Făcînd pe omul plin de demnitate...
 Și-un urs sbanghiu maestru de balet...
 Pe-aici, pe-aici stimabili domni!

(Îmbulzeală împrejurul teatrului).

LUCIFER

Adame!

Aici vorbesc de noi! Tot e frumos

Să ți se dea un rol pe urma cărui
Să poată să petreacă tineretul
Asupra ta de șase mii de ani.

ADAM

E proastă gluma, mergem mai departe.

LUCIFER

E gluma rea? Dar uite cum petrec
Acești copii cu fața 'mbujorată
Ce adineaori ațipeau în bancă,
Cînd ascultau pe Nepos! Cine oare
Are dreptate? Acei ce intră 'n viață
Cu 'ncrederea puterii ce s'a naște,
Ori cei ce ies cu creeri obosiți?
Oare Shakespeare mai mult îți place ție,
Ca lor caricaturile de-aici?

ADAM

Caricatura, iată ce detest!

LUCIFER

Din lumea greacă-i ura asta. Iată
Eu ce sunt fiul școalei noi sau tatăl.
— La spirite deosebire nu-i,
În romantism grotescul îl iubesc!
Pe-un chip de om o urmă de maimuță,
După sublim un bulgăr de noroi!
Simțire schioapă, haină de cămilă,
Pudoare prinsă 'n glasul de cocotă,

Tămîie celui mic și nevoiaș.
 Blestemul neputinței care urlă
 În fața dragostei, aceste toate
 Mă fac să uit că mi-am pierdut imperiul,
 Căci într'o formă nouă mă renasc.

OMUL CU MARIONETELE (*Bătînd pe Adam pe umăr*)

Ce v'așezați la locul cel mai bun?
 Hei, derbedei! Fac glume pe degeaba
 Numai aceia cari burduf de viață
 Se spînzură.

(*Adam și Lucifer se dau la o parte. Vine o fetiță vînzînd violete*).

FETIȚA

Vestitoare-a primăverii,
 Violete cumpărați,
 La orfani ele dau pîne
 Și podoabă la bogați!

O MAMĂ (*Cumpărînd violete*)

Dă-mi să le duc copilului meu mort.

O FATĂ (*Cumpărînd și ea*)

Podoaba lor în plete am s'o port.

FETIȚA

Luați, luați! Boieri, am violete!

(*Trece*)

UN GIUVAERGIU (*În ușa prăvăliei*)

Cum sdreanța asta face concurență,
 Și nu putem din modă s'o mai scoatem?
 Pe-un sîn frumos se cer mărgăritare
 Din fund de mări aduse de 'ndrăzneții
 Ce-au înfruntat primejdie de moarte.

(*Două fete burgheze vin împreună*)

PRIMA FATĂ

Frumoase stofe și bijuterii.

A DOUA FATĂ

De-ar fi să facă cinste cineva...

PRIMA FATĂ

Bărbații azi o fac, numai avînd
 Scop lăturalnic, rușinos.

A DOUA FATĂ

Nici astfel!
 Li-e gustul azi stricat de icre negre
 Și cocote...

PRIMA FATĂ

Încrezuți, de-aceia,
 Nici nu au timp să ne mai bage 'n seamă.

A DOUA FATĂ

Ori prea sfioși, de nici nu îndrăznesc...

(*Trec înainte*).

(*Sub o șatră se vinde băutura. Împrejurul mesei fac chef muncitorii. Mai în fund muzică și dans. Soldați, cetățeni și tot felul de popor se plimbă și se veseleşte*).

CÎRCIUMARUL (*Între oaspeții lui*)

Fiți veseli toți! S'a dus ziua de ieri
 Și nu știu mâine, mai trăim, firtați?
 Hrănește Domnul păsările toate,
 Și toate sunt deșertăciune, toate!
 Așa zice scriptura.

LUCIFER

Mie-mi place,
 Filosofia lui. Să ne-așezăm aici,
 Pe-o bancă bună, undeva la umbră,
 Să ne uităm poporul cum petrece,
 Cu vin acrit și cu taraf de bîlcu.

PRIMUL MUNCITOR (*la masă*)

Mașinile le-a iscodit satana,
 Ca să ne fure pîinea dela gură.

AL DOILEA MUNCITOR

Pîn' ai ce bea, îți mai înnece necazul.

PRIMUL MUNCITOR

Bogatul și cu dracul sînge sug,
 De-ar fi aici, cum i-ași trimite 'n iad,
 Mai multe pilde trebui, ca deunăzi.

AL TREILEA MUNCITOR

Ce-am cîștigat? Îl spînzură chiar azi!
 Iar sparta, vezi, e tot cea de demult!

AL DOILEA MUNCITOR

Sunteți nebuni! Eu de-ar veni bogatul,
Nu strig la el, îl pun cu mine-alături,
Să văd și eu cum știu petrece domnii.

CÎRCIUMARUL (*Către Adam*)

Cu ce putem să vă servim?

ADAM

Nimic!

CÎRCIUMARUL

Netrebnici! Haid', plecați. Ori vi se pare
Că banii mei sunt de furat; ori vreau
Să-mi văd copiii mîine cerșetori!

ADAM (*Ridicîndu-se*)

Cum îndrăznești?

LUCIFER

Dă-i pace-i dobitoc!

ADAM

Să mergem deci, să nu ne mai uităm
Cum poți să schimbi pe om în animal.

LUCIFER

A, vezi, aici e ce-am căutat demult,
Aici, petrecem bine, nu ne pasă...
Vezi zarva asta, rîsetul sălbatec
Și flacăra desfrîului nebun

Ce-aprinde-obrajii... Clipe de uitare...
 Se 'ngroapă 'n ele-o lume de mizerii.
 Nu-ți place-aici?

ADAM

Pe mine mă scîrbesc.

(Au ajuns la dansatori. Doi cerșetori vin certîndu-se).

PRIMUL CERȘETOR

E locul meu. Eu am permis aici.

AL DOILEA CERȘETOR

Îndură-te! Altfel mă prăpădesc,
 Nu mai lucrez de două săptămîni.

PRIMUL CERȘETOR

Așa? Nu ești, deci, cerșetor în lege.
 Să pleci, că chiem poliția... Vezi, hoțul...

(Al doilea cerșetor dispăre, primul ocupă locul).

Pe rănila din trupul lui Hristos
 Boieri, dați milă celui oropsit!

(Un soldat smulge dansatoarea din brațele unei calfe).

SOLDATUL

Mirlane 'n lături! Crezi că și tu numeri
 Ceva?

CALFA

O simți, de nu-mi dai crezămînt!

A DOUA CALFĂ

Hai, lasă-l frate, feri din drumul lui,
 Cu el i-acum puterea.

PRIMA CALFĂ

Dar atunci
De ce ne mai batjocorește? Suge
Destul ca lipitorile cu-ai lui.

O COCOTĂ (*Cîntînd*)

Și din ghiară de balaur,
S'au furat mere de aur,
Azi balauri nu mai sînt,
Dar sînt mere pe pămînt,
Numai prostul le privește,
Să le rupă nu 'ndrăznește!
(*Se lipește de un tînăr*).

LUCIFER (*Cu ochii pierduți la cei ce petrec*)

Îmi place vezi, cochetăria asta.
Să-și poarte 'n lume cel bogat comoara.
Sgîrcitul stă pe lada lui de fier,
Ce-mi pasă 'n ladă aur e sau sdrențe?
Vezi colo 'n colț un băiețandru! Uite,
Ce mișcătoare-i gelozia lui!
Își teme fata, oriunde se uită!
Pricepe el cît preț e 'n clipa asta
Și bine știe, dar puțin îi pasă,
Că mîine alte brațe o cuprind.

ADAM (*Unui lăutar*)

De ce-ți bați joc de meserie, frate?
Îți place ție cîntecul tău? Spune!

LĂUTARUL

Nu-mi place! Nu! E-un chin nemărginit
 Să-l cînt de veci și să mă uit la ei,
 Cum toți petrec și-l chiuiesc din nou!
 Și 'n somn i-aud! Dar ce să fac? Nu știu
 Alt meșteșug și trebui să trăesc.

LUCIFER *(Tot adîncit în contemplație)*

Nici nu credeam să fie tineretul
 Așa 'nțelept în judecata lui.
 Fetița știe, că nu-i cea din urmă
 Clipa de azi ce-și dăruie plăcerii
 Și ochii ei, cît stă îmbrățișată,
 Își caută un nou iubit. Copii!
 Voi îmi stîrniți atîta bucurie
 C'ășa zîmbind, munciți toți pentru mine.
 Păcatul și mizeria, vă dau
 Din partea mea drept binecuvîntare!

CALFA A DOUA *(Fredonînd)*

Am muncit o săptămînă,
 Astăzi cu păharu 'n mînă,
 Și cu fata stau la masă,
 Nici de dracul nu-mi mai pasă!

(Se aud acordurile finale ale unei muzici bisericești. Eva ca o fată de burghez, cu carte de rugăciuni și cu un buchet de flori în mână vine dela biserică cu mama ei).

UN VÎNZĂTOR

Pe-aici, pe-aici frumoasă domnișoară,
 Vă vindem bun și ieftin, ca la nimeni!

AL DOILEA VÎNZĂTOR

Nu-l credeți, nu! Înșală la cântar!
Și marfa-i veche! 'ncoace domnișoară!

ADAM

A, Lucifer, mă ții aici în colț,
Cînd fericirea trece întrupată
În fața mea și'n drumul ei dispare!

LUCIFER

Așa ceva, nu-i lucru tocmai nou.

ADAM

Dela 'nchinare vine... Ce frumos...

LUCIFER

A fost să vadă și s'o vadă.

ADAM

Gluma,
Ți-e rece, vezi, nu poate s'o atingă,
Pe buze are încă rugăciunea.

LUCIFER

Te pocăești... Te văd și credincios...

ADAM

Prostii! Ori cîtă ghiață port în suflet
E vina mea. Dar într'un sîn de fată
Prejudecata de demult o cer,

Această sfântă veche poezie,
Un imn uitat al vremurilor duse,
Polenul scump al florilor...

LUCIFER

Arată-mi,
Deci unde-i acest petec rupt din cer?
Căci nu vei cere să-ți ghicească dracul
În orice clipă gustul. E deajuns
Să-l împlinească!

ADAM

Ar putea să fie,
Altcineva decît această fată?

LUCIFER

Așa gîndește gheunoaia, cînd
Un vierme-a prins în sbor, privește 'n jur,
Cu atîta grije, crede că pe lume
E cea mai bună bucătura ei.
Iar porumbielul stă scîrbit! Și omul,
Norocul lui el singur și-l clădește,
Adese-acolo unde altul vede
Un iad...

ADAM

Ce demnă feciorie văd!
Nici să m'apropiu nu 'ndrăznesc!

LUCIFER

Curaj,
Ești oaspe vechi doar la femeii, gîndește
Că și ea se va vinde-odată...

ADAM

Taci!

LUCIFER

Poate mai scump ca altele...

(Un tânăr se apropie sfios de Eva și-i întinde o inimă de turtă dulce).

TÎNĂRUL

Primiți,

Vă rog, un mic cadou de bîlcu, vi-l dau
Din inimă!

EVA

Artur! Nu ne-ai uitat, ești bun.

Nu ne-am văzut de mult! Treci pela noi!

(Vorbesc încet. Adam se uită enervat, pînă pleacă tînărul).

ADAM

Acest copil ar fi să stăpînească
Ce sufletul meu vecinic a dorit?
Cum își șoptesc în taină... Cum zîmbesc...
Îi face semn acum... Ce chin, ce chin...
Vreau să-i vorbesc!

(Se apropie de Eva).

MAMA

Părinții lui Artur

Cu stare sunt, e drept, dar nu se știe
Cu ce ochi văd ei legătura voastră.
Rivalul lui să nu-l nesocotești,
Acel ce azi ți-a oferit buchetul.

ADAM

Îngăduiți, să vă conduc în drum
N'aș vrea să suferiți în îmbulzeală.

EVA

Ce-obraznicie!

MAMA

Domnule, în lături!
Nu cumva crezi că fata mea primește
Cuvinte dulci din gura ori și cui?

ADAM

Ce-aș spune alta? Așa am visat eu
De-atîtea ori femeia, ideal!

MAMA

Puteți visa tot ce poștiți, dar sigur
Că n'au s'ajungă farmecele fetii
Pe orice mîini de cerșetor...

(Adam stă tulburat, o țigancă bătrînă se apropie de Eva).

ȚIGANCA

Vai doamne!

Minunea lumii, scumpă domnișoară,
Arată-mi mîna mititică, albă,
Să-ți spun ce fire îți urzesc norocul.

(I se uită în palmă).

A, văd un mire mîndru... Și-i aproape...
Copii frumoși... Avere... Sănătate...

(I se dă bacșă).

LUCIFER (*Arată spre Adam*)

Ce zici de soarta prietenului meu?

ȚIGANCA

Nu văd prea bine: funia sau foamea...

ADAM (*Către Eva*)

De ce m'alungi așa? De ce? Eu simt
Că inima ți-a fost ursită mie...

EVA

De ce-l lași, mamă?

MAMA

Am să chem gardistul
De nu te duci!

EVA

Se cumințește poate.
La urma urmei rău nu ne-a făcut.

(*Trec înainte*).

ADAM

Te-ai risipit, deci, sfântă poezie,
Te-ai dus de tot din proza-acestei lumi?

LUCIFER

Nu! Nu s'a dus! Doar inima de turtă
Și florile și dansul și frunzișul...
Ce sunt? Nu fi atât de-alegător,
Rămîn încă pe seama ta iluzii...

ADAM

Ce preț mai au cînd pofta de cîștig
Le 'nhaț' acum în ghiara ei murdară
Și nicăiri nu mai vedem înaltul...

LUCIFER

Îl mai găsești pe băncile de școală
Ce nu cunosc gospodăria vieții...
Vezi, vin aici cîțiva firtați...

(Cîțiva studenți vin în plimbare).

PRIMUL STUDENT

Băieți!

Fiți veseli azi, ne-am scuturat de praf!
E timpul să gustăm ceva...

AL DOILEA STUDENT

La cîmp!

Mi-e scîrbă de oraș, de negustori,
De rînduiala lor...

AL TREILEA STUDENT

Ce ziceți oare

Să ne luăm cu cineva la harță?
E și cu haz și chiar mai bărbătește!

PRIMUL STUDENT

Din brațele acestor mercenari
Să smulgem fete, le facem tărăboiu,
Fugim cu ele repede 'n pădure,

Parale-avem de muzică și bere
 Și 'n amintirea biruinței noastre,
 Rumeni la mutră, suntem pîn' diseară
 Ca niște prinți...

AL PATRULEA STUDENT

E admirabil, da!
 Să epatăm burghezii!

PRIMUL STUDENT

Mai aproape
 Să strîngem lanțul prieteniei noastre,
 Să hoinărim cît mai avem răgaz,
 Pîn' patria ne va chema odată
 Pe-un cîmp mai nobil, sufletul...

ADAM

Tot este
 Și-un chip frumos în lumea asta stearpă...
 Simt germenul unei vieți mai bune...

LUCIFER

O, vei vedea și ce-a rodit sămînța
 Cînd a scăpat din praful dela școală,
 Ca tinerii ce i-ai văzut acum
 Au fost de mult și cei doi fabricanți.

(Doi fabricanți vin vorbind).

PRIMUL FABRICANT

E în zadar! Ne-omoară concurența
 Și prețul ieftin, eu am fost silit
 Să mai slăbesc în calitate marfa.

AL DOILEA FABRICANT

Să scazi din plata zilelor de lucru.

PRIMUL FABRICANT

Nu pot! Ş'acum sunt răzvrătiţi. Se plîng
Că să trăiască nu-s în stare, cîinii...

Şi e ceva în tînguirea lor.

Dar cine-a spus că trebui să se 'nsoare

Şi cine-a zis să facă opt copii?

AL DOILEA FABRICANT

Să-i strîngem, deci, mai bine, să-i oprim

La fabrică şi noaptea jumătate.

Le-ajunge restul să se odihnească,

Că altfel, ştii, visează şi nu-i bine.

(Trec înainte).

ADAM

De ce mi i-ai adus în drum? Ce scîrbă!

Dar spune, unde s'a pierdut fetiţa?

Acum arată-ţi Lucifer puterea,

Fă să m'asculte!

LUCIFER

Crezi că Lucifer

Işi spulberă puterile pe fleacuri?

ADAM

Dar fleacul tău, e pentru mine-o lume,

LUCIFER

Să fie deci! Dar trebui să-mi urmezi,
Să-ți țărzurești simțirile, să minți...
Va fi a ta! Răspunde, cum te 'ntreb!

(Tare, ca să fie auzit de țiganca dela spatele lor).

Vedeți, mylord, cât e de neplăcut,
Cînd te coșori necunoscut în gloată,
Ne poticnim de noui și noui insulte.
De-ar ști 'mprejur, că azi patru corăbii
Din India ne ancorează 'n port,
Le-ar fi altfel primirea...

ADAM

Cred și eu...

ȚIGANCA *(Aparte)*

A... vînd cu preț descoperirea asta.

(Către Adam)

V'am pedepsit cu profeția mea,
Căci ați dorit să rămîneți ascuns.
Dar nu sunt taine pentru mine, eu
Am legămînt statornic cu satana.

LUCIFER *(Aparte)*

Auzi strigoaia! Ea ne mai lipsea.

ȚIGANCA

Chiar azi sosesc corăbiile 'n port,
Dar, uite, am o veste și mai bună,
Un îngerăș de fată-ți poartă gîndul.

ADAM

Cum s'o cîștig?

ȚIGANCA

De mult e cîștigată.

ADAM

M'a refuzat.

ȚIGANCA

Tocmai de-aceia. Vine
 Curînd aici, o clipă și-ai să vezi...
 Dar să nu uiți că ți-am vestit norocul.

(Pleacă).

ADAM

Vezi, Lucifer, te 'ntrece baba.

LUCIFER

Eu,

Nici nu-i contest strălucitorul merit,
 Azi ea 'mplinește rostul meu în lume.

*(Într'o căruță, în sunet de trompete, înconjurat de mulțime
 apare un șarlatan și se oprește în mijlocul scenei).*

ȘARLATANUL

În lături toți! Dați cînstea ce se cade
 Unui moșneag ce l-a albit știința,
 Pin' ce-a săpat cu rară străduință
 Comorile ascunse-ale naturii.

ADAM

Cine-i acest nebun?

LUCIFER

Știința e.
 Ca să trăiască s'a făcut paiață...
 E tot cea veche... de pe vremea ta,
 Decît acum e chiotul mai mare...

ADAM

Eu n'am trecut măsura... Ce rușine...

LUCIFER

Nu-i vina lui. El n'are ce să facă,
 Se teme biet și n'ar dori s'ajungă
 Să i se scrie tristul epitaf:
Ex gratia speciali,
Mortuus in hospitali.
 Cînd ani întregi jertfindu-și pentru alții
 Cere răsplata hărniciei lui.

ȘARLATANUL

Eu m'am trudit spre binele mulțimii
 Și azi v'aduc invențiile mele:
 Într'un borcan am elixirul vieții
 Ce 'ntinerește schilavi și bătrîni,
 Îl cunoșteau odată faraonii.
 Aici e apa vie-a lui Tancred,
 Aici cosmeticul Elenii, aici
 Astrologie, vine dela Kepler...

ADAM

Auzi ce vinde! S'afundă în trecut,
 Cînd noi cătam lumina 'n viitor...

LUCIFER

Nici cînd nu-l vezi, prezentul respectat.
 Nu-i nimeni geniu în halat. Abia
 La zece ani de după cununie,
 Tu știi și poți să spui într'adevăr
 Cîte pistrui are nevasta ta.

ȘARLATANUL

Hai cumpărați! N'o să vă pară rău.
 Acest prilej nu-l mai aveți nici cînd.

DIN MULȚIME

Aici! Sunt lucruri de folos... Eu cumpăr.
 Vai ce noroc, ce scule minunate.

LUCIFER

Ei vezi, nu crede nimeni în minuni
 Și totuși toți se 'nghesue la marfă.

(Eva revine cu mama ei, în urma lor țiganka șopotînd).

EVA

Vorbe de clacă, îl cunoaștem doar!

ȚIGANCA

Să n'am noroc, dacă vă mint... Atîta
 Te-a îndrăgit boierul, că chiar azi
 Te-ar face, zău, ibovnică. Ce casă!
 Trăești ca o prințesă, domnișoară:
 Teatru, dans, trăsuri cu patru cai...

MAMA

Mai bine e, cînd stai să socotești,
Decît să văd cum mi te stingi nevastă
Într'o mansardă proastă de cismar.

ȚIGANCA

Uitați-vă! Cu ochii cum vă cată!

EVA

Destul de rău că nu ne vede încă.
Mîini albe are! Da! pare-un boier.

MAMA

Nici soțul lui, da, mie nu-mi displace,
Deși e schiop și nasul e cam strîmb,
Dar ce cinstit bărbat... puțin mai matur.
Plec fata mea. Tot e mai bine, cred,
Dacă vă las, o clipă-două, singuri.

ȚIGANCA

M'a ascultat... Vezi, vine mititica...

. ADAM

Da, sbor la ea... A, ce plăcere...

ȚIGANCA

Dar,
Cine-a făcut treaba nu se uită.

LUCIFER (*Îi dă bani*)

Ține,
Sunt dela soțul meu, el îți dă banii,
Iar eu o mică strîngere de mîină,

ȚIGANCA (*Țipând*)

Uf, ce mîină tare!

LUCIFER

I-ai simți fiorul,
De-ai fi, babo, ce vrei să pari.

EVA (*Către Adam*)

Puteți,
Un cosmetic din cîte se îmbie,
Un mic cadou de bîlcu să-mi cumpărați?

ADAM

Pe fața ta e vraja frumuseții
Fără pereche... Ce-aș putea să-ți dau?
(Șarlatanul trece înainte).

EVA

Ah, ce gentil...

ADAM

De ce vrei să-ți bați joc?
Mărgăritare, diamante scumpe,
Voi atîrna la gîtul tău frumos.
Nu doar c'aș vrea să-l mai împodobesc,
Ci fiind-că nu-i mai potrivit altar
De strălucire...

EVA

Știu un argintar
Dar prea e scump pentr'o sărmană fată.

ADAM

Hai să-l vedem.

LUCIFER

Eu cred că-i înzadar.

Cu mine am odoare prețioase.

(Îi dă bijuteriile pe care Eva le primește și încearcă).

EVA

Vai, ce minune... Cum m'or pismui!

ADAM

Inima asta, nu vreau s'o mai văd..

EVA

Pot s'o arunc dacă ești contra ei.

(O aruncă).

LUCIFER

Prea bine, eu o calc.

(Calcă pe ea).

EVA

Ce e, ce e?

Un glas aud, un țipăt mi-se pare,

(În dubă duc un condamnat de-a-lungul scenei, mulțimea se grămădește pe urma lui).

DIN MULȚIME

Să ne grăbim! Ți-am spus cât e de laș.

Hai după el! Ș'acum e îndărătnic.

EVA

Azi spînzură! Ce bine-i c'am venit.
Haidem și noi! Spectacolul te mișcă.
Și-i bun prilej să-mi vadă bogăția.

ADAM

Dar ce-a greșit nenorocitul?

EVA

Nu știu!

LUCIFER

E tot atît, dar dacă vrei v'o spun.
Lucra de mult în fabrici la Lòvèl,
Otravă-i plumbul, asta înghițea,
Pîn' a ajuns deunăzi la spital.
Nevasta lui a cunoscut mizeria
Și, vezi, băiatul, tînărul Lòvèl
Era frumos și-avea inimă bună...
S'au întîlnit și totul au uitat.

PRIMUL MUNCITOR

Fii vesel, frate! Mori ca un martir.
Rămîne 'n veci cu noi numele tău.

LUCIFER

Cînd i-a trecut, n'a mai găsit femeia
Nici locul lui, cerea muncă 'n zadar,
S'a răsvrătit, a îndrăznit să strige,

L-a pălmuit băiatul lui Lòvèl,
Lui i-a căzut în mîină un cuțit,
Acum îl duc... A înnebunit bătrînul
Lòvèl...

(La ultimele cuvinte, vine bătrînul Lòvèl călcînd cu gravitate de nebun).

LÒVÈL

Tu minți! Eu nu-s nebun! Tu minți!
N'aud ce-mi spune sîngele ce-a curs?
Vă dau, vă dau comoara mea întregă
Dar faceți voi să amuțească rana!
De nu, mai bine vreau să fiu nebun...

AL TREILEA MUNCITOR

Te-om răzbuna noi, nu te teme tu!

PRIMUL MUNCITOR

Ridică-te, căci ei sunt păcătoși...

(Condamnatul trece înainte cu suita lui).

ADAM

De ce-mi apari vedenie grozavă?
De unde știu eu care-i vinovatul?
Ori poate lumea singură-i de vină,
Păcate cresc din putregaiul ei...

LÒVÈL

Da, lumea e... Îți dau comoara mea
Dar să n'aud cum mă tot strigă rana.

EVA

Haideți, haideți, că nu mai este loc!

ADAM

A... Fie-mi soarta binecuvîntată,
 Că nu m'a pus judecător pe mine,
 I-așa ușor la masă legi să scrii,
 Așa degrabă judecă pripiții...
 Dar cît de greu e după ce-ai pătruns
 În tainițele inimii ascunse...

LUCIFER

Nu s'ar sfârși cu-asemenea principii
 Niciun proces... Nu făptuește nimeni
 Păcatul lui din dorul de păcat...
 Cuvînt de drept găsește chiar și dracul
 Și fiecare crede 'n dreptul lui...
 Județul taie nodul încurcat,
 A cărui fire mii de filantropi
 S'ar strădui zadarnic să deslege...

(Au ajuns la Tower unde într'o firidă stă alîrnată o icoană sfîntă).

EVA

Să ne oprim o clipă, dragii mei.
 Lîngă icoană să-mi așez buchetul.

LUCIFER (*Soptind*)

Oprește-o! Altfel totul s'a sfîrșit.

ADAM

Copil curat, eu nu pot s'o opresc.

EVA

De fată mică m'am obișnuit
 Cînd trec pe-aici să nu uit de icoană,

Îmi cade bine... Sunt gata degrabă
Și întârzierea o punem la loc.

(Alină buchetul lângă icoană, dar florile se ofilesc imediat și juvaerurile schimbate în șopârle i se desfac dela gît).

Ce-i asta, Doamne sfinte?

LUCIFER

În zadar,
Ți-am spus să bagi de seamă.

EVA

Ajutor!

ADAM

Ne vede lumea, dragă, fi pe pace,
Îți fac alt dar de mii de ori mai scump.

EVA

În lături! Ah! Mi-e groază. Ajutor!
Doi șarlatani de mînă c'o strigoaie,
Au necinstit o fată cumsecade...

(Mulțimea se îngrămădește. Țigancă vine cu gardiștii).

ȚIGANCA

Mi-au dat bani falși! Aci trebui să fie,
Uite-i în palmă, s'au făcut mercur!

LUCIFER

Nu banul meu, e palma ta de vină!
Vin să plecăm! nu-i de glumit! Adame!

(Dispar în Tower și în vreme ce zarva și încurcătura se măresc, apar din nou în vîrfurile turnului).

ADAM

Iar' înșelat... Credeam că e destul
 Să spulber groaza vremii de demult
 Și liberă întrecerea să dau,
 Puterilor... dar iată un șurub
 Care ținea 'n picioare angrenajul,
 Am dat în lături simțul pietății,
 N'am pus în loc șurub mai iscusit...
 Ce 'ntrecere-i când unul are spadă
 Și brațul gol îl are celălalt?
 Ce libertate-i când flămânzi o sută
 Trebui să intre 'n jugul unui ins?
 Aci se luptă cîinii pentr'un os...
 În urma lor eu vreau societate,
 Ce apără în loc să pedepsească
 Și îndeamnă 'n loc să sperie, cu forțe
 Ce se 'nfrățesc ajunge la izbînda
 Din zile vechi visată de știință,
 Când rostu 'ntreg e străjuit de minte!
 Da, va veni... o știu... o simt... mă duc
 În lumea ei, Lucifer!

LUCIFER

Om nătîng!
 Dar dacă tu cu ochi îngrădiți,
 Vezi numai zarva turbure de jos,
 Tu crezi că nu-i un legămînt obștesc
 Și nu-i sistem jos în atelier?
 Privește dar cu ochi deschiși o clipă

Să înțelegi ce muncă săvârșesc
Dar pentru noi și nu pe seama lor!

(Se întunecă. Întreg bîlciul se grupează în mijlocul scenii, împrejurul unui mormînt deschis la care sapă, dansează în jurul gropii și sar în ea pe rînd, unii tăcuți, alții după ce-au spus cîteva cuvinte).

COR

Grăbiți, cu sapele, grăbiți!
Mîine-i tîrziu și n'am sfîrșit,
Și vor mai trece mii de ani
Și tot nu-i lucrul isprăvit!
E leagăn și sicriu la fel,
Sfîrșește azi ce 'ncepe mîine,
Flămînd e și sătul la fel
Ce 'ngroapă azi, învie mîine.

(Răsună clopotul cimitirului)

Răsună clopotul de seară
Noi ne-am gătit și vrem hodină
Cei mîine 'n zori, din nou treziți
La muncă 'n urma noastră vină!

OMUL CU MARIONETE

Vîndut-am lumii veselie,
Dar eu n'am rîs la comedie!

CÎRCIUMARUL

Cu toți paharul v'ați golit,
Vă fie somnul liniștit!

FETIȚA CU FLORILE

Nu mai am flori, dar veți vedea,
Răsar din nou pe groapa mea.

ȚIGANCA

Toți viitorul vreți să-l știți
Și 'nchideți ochii îngroziți...

LÔVÈL

Ce n'am găsit cu banii toți
Îmi dă mormîntul de trei coți.

MUNCITORUL

Azi săptămîna s'a sfîrșit,
Se culcă trupul istovit.

STUDENTUL

Mi-ați tulburat un vis frumos,
Am să-l visez acolo jos!

SOLDATUL

Mă socoteam viteaz ș'acum
O groapă mă oprește 'n drum!

COCOTA

Beția, fardul mi s'au dus,
Va fi și jos cum a fost sus?

CONDAMNATUL

Rămîneți lanțuri pe pămînt
Căci alte legi acolo sînt...

ȘARLATANUL

Ne-am răzbunat cu toți pe rînd,
Azi ne răpune-acelaș gînd.

EVA

Mi-te deschizi prăpastie adîncă
Dar noaptea ta să crezi nu mă 'nfioară
Îți dau doar praful ce-am cules în cale,
Ființa mea în tine nu coboară!
Cu dragoste și mîndră tinerețe
Eu mă cufund în larga veșnicie
Surîsul meu ca razele de soare
În suflete seninul reînvie.

(Aruncîndu-și în groapă vîlul și hlamida, se înalță împrejmuită de slavă).

LUCIFER

O știi, Adame?

ADAM

Eva! Te cunosc.

TABLOUL XII

ÎN FALANSTER

(Curtea unui minunat falanster zidită în formă de U. Parterul ambelor aripi se desface în colonade. În dreapta printre roțile mașinilor se îndeletnicesc muncitori. În stînga lucrează un savant într'un muzeu unde sunt grămădite cele mai disparate obiecte de științe naturale, instrumente mecanice, aparate de astronomie, chimie și alte curiozități. Toți, aparținînd aceluiaș falanster, sunt îmbrăcați la fel. Adam și Lucifer apar din pămînt în mijlocul curții. Ziuă).

ADAM

Ce țară e, ce neam, unde-am ajuns?

LUCIFER

Nu se mai știu aceste vorbe vechi.
N'a fost îngust hotarul unei patrii?
La zămislit prejudecata veche,
L-a apărat întrecerea haină.
Pămîntu 'ntreg e azi moșia largă.
Spre-un țel obștesc sunt oamenii tovarăși,
Iar peste buna viață-orînduită
Tronează acum în cinstea ei, știința.

ADAM

Iat' idealul sufletului meu
S'a împlinit precum mi-a fost dorința.

De *patrie*, de-atîta-mi pare rău:
 Putea trăi, socot, și 'n rostul nou
 Ideea, căci în pieptul omenesc
 Trezește veșnic groază infinitul
 Și-o stavilă își cere totdeauna!
 Cînd se lărgeste pierde 'n adîncime.
 Se leagă de trecut și viitor,
 Și teamă mi-e că lumea fără margini
 Nu va trezi însuflețirea care
 Mormintele părinților ne-o dau.
 Acel ce varsă sînge pentru-ai lui,
 Pentru prieteni, lacrimi dacă are.

LUCIFER

După-cum văd îți năruî idealul,
 Chiar înainte de-a-l vedea întrupat?

ADAM

Nu crede! Nu! Dar sunt nedumerit:
 Ce gînd va fi să strîngă laolaltă,
 Să 'nchege iar întreaga lume largă,
 Din nou să nască vechea 'nsuflețire,
 Eternul foc al bieteî noastre inimi
 Stîrnit din mii și sute de nimicuri,
 Și 'n loc de-atîtea lupte fără rost,
 Să ne arate-o țintă mai curată?
 Dar spune unde ne găsim? Ce loc?
 Ș'apoi mă du, vreau inima să-mi scald
 În fericirea dup' atîta harță,
 Răsplata dată omului trudit.

LUCIFER

Este-un falanster între multe alte,
Cămin pe seama omenirii noi.

ADAM

Ei, haidem, deci!

LUCIFER

Nu! Stai! Prea te grăbești
Schimbăm doar' masca mai întâi! Ce-ar fi
Să coborîm Adam și Lucifer.
Ne-ar contesta o groază de savanți,
Ori ne-ar închide grabnic subt retorte.

ADAM

Din nou cu fleacuri vrei să mă momești?

LUCIFER

Ce vrei? Așa-i în lumea mea de duhuri.

ADAM

Fă, deci, cum crezi, dar isprăvește grabnic!
(Lucifer îi travestește pe amîndoi în tovarăși de falanster).

LUCIFER

Jos pletele! Îmbracă haina asta.
Așa...

ADAM

Pe-acest savant să-l salutăm.

LUCIFER

Maestre, bun ajuns!

SAVANTUL

În munca mare
Să nu mă tulburi, n'am vreme de fleacuri.

LUCIFER

Ne pare rău. Noi suntem candidați
De maiștri în al miilea falanster
Și faima ta ne-a pus pe drumuri...

SAVANTUL

Da,
Vi-e străduința vrednică de laudă.
O clipă pot să-mi întrerup lucrarea,
Dacă nu-mi scade în cazan căldura,
Materia îmi va 'mplini voința.

LUCIFER

Vezi, nu mă 'nșel. Și 'n tine scrutătorul
Ce-a ispitit și omul și natura,
Trăiește încă drojdia străveche
A vanității.

SAVANTUL

Să petrecem deci...
Dar care ram de studiu v'ați ales?

ADAM

Nu ne 'ngrădirăm setea în vre-o tagmă,
Vrem o privire peste tot.

SAVANTUL

Aici

Greșiți, căci rostul celor mari s'ascunde
În cele mici. Și sunt atâtea lucruri,
Iar traiul nostru știți cât e de scurt!

ADAM

Adevărat! Se cer și muncitori
Ce duc nisip și sapă bolovani
Și fără ei, nu se ridică zidul.
Dar ei se sbat rătăcitori în ceață
Și n'au habar la ce dau ajutor.
Întregu-l vede arhitectul singur.
Neiscusit o piatră să cioplească.
Creează totul ca un Dumnezeu.
E meșterul deci mare și 'n știință.

LUCIFER

Bărbat ilustru, vezi de ce venirăm!

SAVANTUL

Bine-ați făcut, deaceia vă cinstesc.
Ale științii 'mbelșugate ramuri
Înfățișînd același organism,
Ne farmecă mai mult împreunate.

LUCIFER

Ca farmecul unei femei frumoase.

SAVANTUL

Cu toate aceste singură chimia...

LUCIFER

E simbolul de viață dătător.

SAVANTUL

Adevărat!

LUCIFER

Vorbind de matematici,
Alt învățat mi-a spus acelaș lucru.

SAVANTUL

Din slăbiciune-ori-cine se socoate
Cu mintea lui un centru 'n univers.

LUCIFER

Ce bine e că ți-ai ales chimia...

SAVANTUL

Sunt pe deplin încredințat, dar haideți
Să cercetăm muzeul... Pe pământ
Nu-i mai găsiți păreche. Dobitoace
Din depărtarea vremurilor moarte,
În exemplare bine preparate,
Se văd aici. Printre părinții noștri
În vremea lor de barbari erau mii
Și împărțeau cu ei domnia lumii,
Pe urma lor trăiesc povești ciudate,
Vezi, ăst' a fost locomobil, se zice.

ADAM

E *calul*, biet, din neam corcit sărmanul.
Altul era pe vremuri Al-Borak.

SAVANTUL

De-acesta spun că 'n prietenie omul
Îl găzduia fără folos sau plată,
Și el ghicea privind cu mulțumire
Ce gând poartă stăpînul... Ba se zice
Că chiar păcatul lui și-a însușit,
Proprietatea-l ispitea, ce credeți?
Cu viața lui, se spune c'o păzea.
E scrisă 'n cărți povestea asta 'ntreagă,
V'o dau și eu dar fără crezămînt.
Căci din trecut sunt nebunii o spuză
Ce ne-au rămas ca basme moștenire.

ADAM

E *cîinele* și drept e tot ce-ai spus.

LUCIFER

Ia seam' Adame! Ai să te descoperi.

SAVANTUL

Acesta-i sclavul omului sărac.

ADAM

Cum *bou-i* sclav deapururi la bogat.

SAVANTUL

Iat' regele deșertului...

ADAM

E leul,
Și tigrlul, iată sprintena gazelă...
Ce dobitoace-au mai rămas pe lume?

SAVANTUL

Ciudat vorbești. La voi nu e tot astfel?
Trăiește ce-i util și tot ce încă
Știința n'a putut înlocui.
Trăiește oaia, porcul, dar nu crede
Că 'n forma lor vulgară de demult,
Cum le-a creat cu greșul ei natura.
Unsoare vie-i unul, celălalt,
De lână și de carne-o masă. Ne slujesc
Ca și cazanu 'n scopurile noastre.
Dar precum văd tu toate le cunoști.
Să trecem deci. Aici sunt minerale,
Vedeți enorm un bulgăr de cărbune.
Vai, munți întregi erau odinioară
Și oamenii își adunau de-a gata
Ce din văzduh cu-atîta amar de trudă
Topește azi știința. Ăst metal,
Se chiamă fier și pîn' a nu se pierde
De aluminiu nu era nevoie.
Iat' o fărîmă: aurul. Grozav
De însemnat și fără de folos.
Căci pe cînd încă omu 'ntunecat
Credea 'n ființe puse peste fire
Cu tainic rost mai tari decît ursita,
Credea și 'n aur. Pe altarul lui
Jertfa și drept, jertfa și bunăstare
Și tot ce-i sfînt, ca 'n schimb să puie mîna
Pe-o fărmitură fermecată, căci
Pe preț de aur tot putea avea.
Minune, chiar și pîine...

ADAM

Mai arată
 Și altele, căci toate le cunosc.

SAVANTUL

În adevăr, ești învățat, străine!
 Să cercetăm deci flora de pe vremuri.
 Aicea, vezi, păstrăm noi trandafirul
 Ce s'a deschis în urmă pe pământ.
 La drept vorbind e-o floare fără rost.
 Cu alte mii și sute de surate
 Fura pământul spicelor de grâu,
 Pentru copiii mari, o jucărie.
 Un semn ciudat al vremilor apuse,
 Cum lumea-atunci de glume se ținea
 Căci flori creșteau și 'n suflete atunci...
 Fugare chipuri prinse 'n poezie
 Se legănau în visuri mincinoase.
 Își irosea zadarnic forța omul
 Lăsîndu-și ținta vieții 'nțelenită!
 Iată păstrăm ca raritate două
 Astfel de lucruri: Prima poezie.
 Pe scriitor în zilele de-atunci
 Cînd năzuind cu 'ncredere nebună
 Cerea cuvînt și omul singuratec,
 Se spune că-l chema Omer. O lume 'ntreagă
 A 'nfiripat din arătări nătîngi,
 Zicîndu-i Hades. Fiecare rînd
 L-am desmințit demult. Aici avem
 Agricola de Tacit, o icoană

De rîs și totuși vrednică de milă
Din perioada epocii barbare.

ADAM

Tot mai exist' aceste foi răzlețe?
Un testament din zile mari. Și nu pot
Să 'nvîlvoreze-o flacără tîrzie
Și dor de fapte 'n piept de epigoni,
Să prăbușească meșteșugul vostru?

SAVANTUL

Prea bine vezi! Am înțeles și noi
Primejdia veninului ce-ascund.
De-aceea nu le 'ngăduim cetirea,
Decît la oameni consacrați științei,
Trecuți de anii șasezeci.

ADAM

Dar doica,
Cu minunate cîntece de leagăn,
Nu mai sădește 'n inima plăpîndă
Visări?

SAVANTUL

A, da. Dar doicele la noi,
Le spun ecuații pruncilor de sîn,
Ori pun probleme de geometrie.

ADAM (*Aparte*)

Călăilor! Și nu vă este groază
Cea mai frumoasă vîrstă s'o furați
Sărmane inimi?

SAVANTUL

Mergem mai departe.

Ce curioase instrumente-aici,
 Cu forma lor artistică. Acesta
 Se chiamă: *tun*. Inscripția-i ciudată:
Ultima ratio regum. În ce chip
 Se folosea azi nu mai știm. Iat' *spada*,
 Unealtă numai pentru moarte. Cine
 Lovea cu ea n'avea nicio pedeapsă.
 Acest tablou, de mîină e lucrat,
 Poate-a 'nghițit o viață jumătate
 Și spune, vezi, un basm fără 'nțeles.
 Azi săvîrșește soarele, acest lucru
 Și munca lui nu minte, cu credință
 Slujește-o țintă bine hotărîtă.

ADAM (*Aparte*)

Dar arta unde-i? Sufletul s'a dus...

SAVANTUL

Sunt tot obiecte vechi și fără noimă.
 Copilăroase. Floare vezi pe ceașcă,
 Pe scaune iată cîte-un arabesc.
 Risipa mare-a trudei omenești.
 La fel e apa 'n orișice pahar
 Și orice jilț la fel îți dă odihnă.
 Mașinile le 'nfăptuiesc aceste
 În cea mai simplă și firească formă.
 Iar rostul lor croit înțelepțește
 Tu l-ai pătruns cînd știi că lucrătorul
 Ce pregătește astăzi un șurub,
 Viața 'ntreag' aceeași muncă face.

ADAM

De-aceia nu-i viață creatoare
 Maestrul să-și întreacă 'n iscusință!
 Cum ar putea cereasca zămislire
 Să și-o 'nfiripe 'n drumul ei ideia?
 Când vrînd să lupte, își îndreaptă ochii
 În lumea asta goal' orînduită:
 Nici farmecul primejdiei nu-l simte
 Și nici-o fiară nu-i pîndește calea.
 M'a amăgit, deci, și știința... Simt
 C'o urîcioasă școală de copii
 Mi-a hărăzit în locul fericirii...

SAVANTUL

Nu-i oare azi frățietate? Duce
 Vre-o lipsă omu 'n năzuința lui?
 În adevăr s'ar cuveni pedeapsă
 Acestor vorbe...

ADAM

Spune-mi dar, ideia
 Ce strînge-acest popor într'un mănunchiu
 Și 'nsuflește dînd aceeași țintă?

SAVANTUL

Ideia e putința de-a trăi.
 Când omu 'ntîi în lume s'a ivit
 Pămîntu tot era cămară plină.
 Era destul ca mîna să-și întindă
 Și orice poftă-și împlinea de-a gata.

El cheltuia deci fără socoteală
Ca viermele în caș, prins de beție,
Din fantezii și mii de ipoteze
Își făurea îndemn și poezie.
Noi azi ajunși la ultima bucată
Vom fi sgîrciți, căci cașul e pe gata
Și prea ușor ne prăpădim de foame.
Vezi, soarele, în patru mii de ani
E-un glob răcit și nici un fir de iarbă
Nu va rodi pămîntu 'ntreg atunci.
Patru milenii, deci, atîta timp
Avem puțința să-l înlocuim.
E, cred, deajuns pentru știința noastră.
Doar apa e mijloc calorifer,
Din multele materii oxidate
Păstrează focul cel mai priincios.
Misterele din organismul nostru
Nu peste mult vor fi descoperite.
Chiar bine e c'aici ne-aduse vorba,
Căci cît pe-acî era să-mi uit retorta,
În acest sens e străduința mea.

LUCIFER

Îmbătrînește omul, dacă astăzi
În alambic vrea să-și închidă gîndul
Și forța lui de organizator.
Chiar de ți-ai duce planul la isbîndă,
Trezește un monstru, o idee mută,
O dragoste legată de-un cadavru;
Ființă desmințită de natură,
Fără potrivnic, fără de 'nrudire,

Cînd n'are cîrmă 'n fiecare ins.
 Și rostul ei de unde-și împrumută,
 Închisă de suflarea din afară,
 Cu traiul ei ferit de suferință,
 Născîndu-se subt sticla ta îngustă?

SAVANTUL

A, uită-te cum fierbe, cum lucește
 Și forme noi cum tremură răzlețe,
 Subt sticla caldă fără greș închisă.
 E potrivită azi și reacțiunea
 Și înrudirea chimică. M'ascultă
Materia în voia mea supusă.

LUCIFER

Maestre, eu te admir, dar nu 'nțeleg.
 Poți face tu materii înrudite
 Să nu s'atragă, iar' cele opuse,
 Să le silești să nu se mai respingă?

SAVANTUL

Ce fleacuri spui! Între materii doar'
 E veșnică această lege.

LUCIFER

Bine,
 Dar spune-mi drept pe ce se 'ntemeiază?

SAVANTUL

E lege-așa, fiindcă este lege.
 Experiența ne arată astfel!

LUCIFER

Tu, precum văd, aprinzi subt oală focul,
Natura face toate celelalte.

SAVANTUL

Dar eu cu sticla-i limitez hotarul
Și-o smulg când vreau din umbra tăinuită.

LUCIFER

Dar pîn' acum nu văd un semn de viață.

SAVANTUL

Îl vei vedea. Eu care-am ispitit
Tot organismul, tainele lui toate,
Și-am disecat de mii de ori viața...

ADAM

Deapururea ai pescuit un stîrv.
Căci, vezi, știința schiopătează 'n urma
Experienții proaspăt cîștigate.
Asemeni trubadurului de curte
Ce vitejia regelui o cîntă,
Dar n'are dar s'o poată profeti.

SAVANTUL

Vă bateți joc? Cum nu 'nțelegeți voi
Că o scînteie-mi poate da viața?

ADAM

Dar spune-mi tu de unde iei scînteia?

SAVANTUL

Un pas mai am. Atîta mi-a rămas.

ADAM

Dar cel ce pasu-acesta n'a făcut,
N'a isprăvit nimic, nimic nu știe.
Toți ceilalți pași s'au depănat în curte
Și unul singur duce la altar.
Va fi vre-un om să facă acest pas?

(În acest timp, fumul ce plutește deasupra retortei se îngrămădește și tună).

GLASUL SPIRITULUI PĂMÎNTULUI *(Din fum)*

Nu! Nu va fi! Căci alambicul vostru
 Mi-e prea îngust și mi-e prea larg. Dar tu
 Mă știi Adame, alții nu mă știu.

ADAM

Ai auzit un glas de duh? Privește,
 Privește om neputincios și mîndru,
 Cum te măsoari cu cel ce sus plutește?

SAVANTUL

Ai nebunit. Știi că mă pui pe gînduri?

(Alambicul crapă, spiritul dispare).

S'a spart retorta. Opera mea mare
 Pot s'o încep din nou acum. În clipa
 Cînd prevedeam chiar ținta împlinită,
 Un fir de păr, o întîmplare oarbă,
 Cu taina ei din nou m'oprește 'n drum.

LUCIFER

Ursită se chema odinioară
 Și nu era mai rușinos să cazî
 De pumnul ei, ca de 'ntîmplarea oarbă.
 Ce 'nseamnă asta?

(Se aude un clopoșel).

SAVANTUL

Munca s'a sfîrșit.
 E ceasul de plimbare. De prin fabrici
 Și dela cîmp se 'ntorc. Sunt pedepsiți
 Cei ce-au greșit și tot acum se 'mpart
 Neveste și copii. Putem să mergem,
 Căci am de lucru.

(În rînduri lungi vin bărbați, în altele femei, cîteva cu copii, între ele și Eva. Cu toții fac cerc în mijlocul curții, un moșneag pășește în fața lor. Adam, Lucifer și savantul vin în fața lingă muzeu).

MOȘNEAGUL

Numărul treizeci!

LUTHER *(Ieșind din rînd)*

Aici!

MOȘNEAGUL

Din nou cu foc fără măsură
 Ai încălzit cazanul. Cum văd eu,
 Pe tine patima nebună te îndrumă
 S'arunci întreg falansteru 'n primejdii.

LUTHER

Cine-ar putea ispita să-i înfrîne,
Sălbateca materie cînd urlă
Și 'n limbi de foc asupra-i se revarsă?
Cînd crește 'n drum și vrea să te strivească,
Tu stai senin și-o întărești în clocot
Știind că poți avîntul să-i supui.
Vai, nu cunoști a focului ispită,
Tu care doar subt oală l-ai văzut.

MOȘNEAGUL

Ești prea 'ndrăzneț. Azi să-l lipsiți de prînz.

LUTHER (*Pleacă*)

Dar mîine iar îl întăresc din nou.

ADAM

Ce văd? De mult cunosc pe-acest bărbat.
Îl chiamă Luther.

MOȘNEAGUL

Două sute nouă!

CASIU (*Ieșind din rînd*)

Prezent!

MOȘNEAGUL

Îți spun acum a treia oară:
Tu din senin cați pricini și bătaie.

CASIU (*Rugându-se*)

Cum din senin? Fiindcă nu mă plîng?
 E laș acel ce cere ajutor
 Cînd are brațe! Ori mi-a fost dușmanul
 Mai slab? De ce nu s'a împotrivit?

SAVANTUL

Tăcere! Forma craniului tău
 Nu 'ndreptățește 'ndemnurile rele,
 Căci fără greș și nobilă se pare.
 Dar n'ai astîmpăr! Sîngele tău fierbe.
 Să-l vindecăm pîn' se 'mblînzește.

ADAM

Casiu!

Nu-l mai cunoști pe cel ce la Filipi
 Ți-a fost tovarăș. Pîn' acolo deci
 Poate cădea orînduiala stearpă,
 Încît un piept așa măreț să-i pară
 O stavilă, să nu-l mai prețuiască?

MOȘNEAGUL

E patru sute-acum la rînd.

PLATO

Aud!

MOȘNEAGUL

Tu iar din nou te-ai cufundat în visuri
 Și vitele ce le-ai avut în pază
 S'au răzlețit. Ca să fii treaz de-acum,
 Ai să 'ngenunchi pe boabe de porumb.

PLATO (*Pășind încet*)

Să n'aveți grije, voi visa frumos...

ADAM

A, Plato... Tu doreai societatea...
Și drept răsplată, iată ce-ai ajuns.

MOȘNEAGUL

Să vie șaptezeci și doi.

MICHEL ANGELO (*Iese din rînd*)

Aici sunt.

MOȘNEAGUL

Desordonat ți-ai părăsit și astăzi
Atelierul...

MICHEL ANGELO

Da, căci fac întruna
Numai picioare noi de scaun. Și asta
Cu forma lor netrebnică... De cînd
V'am tot rugat: lăsați-mă să schimb,
O urmă de podoabă să sculptez...
Nu mi-ați dat voie... V'am cerut atunci
Să-mi dați speteze să cioplesc... Zadarnic.
Eram aproape 'n prada nebuniei
Cînd am fugit de chin... De meserie...

MOȘNEAGUL

Pentru stricarea ordinei, vei sta
Închis în casă 'n ziua asta caldă.

ADAM

Michel-Angelo. Dumnezeu din tine
 Ce iad simte cînd nu poate crea...
 Cîți cunoscuți zăresc în orice parte...
 Suflete mari și forțe ancestrale...
 Un dușman vechi, iat' un martir aici,
 Îngust i-a fost acestuia pămîntul...
 Azi sunt pitici și seamănă cu toții...
 Cum i-a chircit cu măiestrie statul.
 A, Lucifer, să mergem... Inima
 Priveliștea n'o rabdă mai departe...

MOȘNEAGUL

Sunt doi copii ce-au împlinit azi vremea
 În care-aveau de mama lor nevoie.
 I-așteaptă azi obștescul pedagogiu.
 Aduceți-i!

(Din rînd iese Eva și încă o femeie, cu copiii lor).

ADAM

Ce chip strălucitor!
 Își are deci și lumea asta rece
 Seninul ei?

LUCIFER

Nu mai plecăm Adame?

ADAM

Nu, dimpotriv' acumă mai rămînem.

MOȘNEAGUL

Savantule! Le cercetează craniul
Copiilor!

(Savantul vizitează copiii).

EVA

Vai, ce m'așteaptă oare?

ADAM

Această voce...

LUCIFER

E de rînd femeia.
Te mișcă ea pe tine, ce-ai gustat
Din buzele Semiramidei?

ADAM

Da,
Dar, vezi, atunci pe dînsa n'o știam.

LUCIFER

E basmul vechi ce-l spun îndrăgostiții.
Cu mintea lui socoate fiecare
C'a născocit el patima pe lume
Că mai 'nainte nimeni n'a iubit...
De mii de ani cunosc povestea asta...

SAVANTUL

Acest copil e bun de medic, celalt
Va fi cioban.

MOȘNEAGUL

Haid' duceți-i de-aici.

(Pe copii vor să-i ducă. Eva se opune).

EVA

Să nu-l atingi! Copilul e al meu.
Cine mi-l smulge sînului de mamă?

MOȘNEAGUL

Ce zăboviți? Luați-l!

EVA

Drag copil,
Inima mea cu sînge te-a hrănit.
Unde-i puterea 'n stare să strivească
Această veche legătură sfîntă?
Cum să te las și să te pierd pe veci
Între cei mulți, iar ochii mei zadarnic
Cercetători de-a-pururi să te caute
În sute de străini de-acelaș port.

ADAM

Stați oameni buni! De-aveți voi ceva sfînt
Lăsați copilul mamei lui...

EVA

Așa e!
Noroc să-ți deie Dumnezeu, străine!

MOȘNEAGUL

Încerci un joc primejdios, străine!
 Dacă lăsăm din nou prejudecata
 Familiei să 'nvie într'o clipă
 Se năruie tot ce ne-a dat știința.

EVA

Ce-mi pasă de știința înghețată?
 Să cadă 'n fața glasului naturii.

MOȘNEAGUL

Ați isprăvit?

ADAM

De el să nu v'atingeți.
 O spadă văd acolo și vă 'nvăț
 Cum se 'nvîrtește...

LUCIFER

Vis răsleț, te-oprește.
(Pune mîna pe umărul lui Adam, care încremenește).

Să simți puterea brațului ursit.

EVA

Copilul meu...

(Cade. Îi duc copilul).

MOȘNEAGUL

Femeile aceste
 Sunt fără soț. Cine le vrea, să spună!

ADAM

Eu v'aș ruga...

MOȘNEAGUL

Savantul ce ne spune?

SAVANTUL

Bărbat aprins, femeie exaltată,
 Dau neam corcit, nu-i bună 'mpărecherea.

ADAM

Nu pot s'o las, dacă mă vrea...

EVA

A ta sunt

Bărbat cinstit cu inimă...

ADAM

Femeie,

Cu tot pojarul inimii te vreau!

EVA

Da, și eu simt că 'n veci te voi iubi...

SAVANTUL

E-un caz de nebunie! E ciudat
 Să vezi în veacul nostru de lumină
 Cum spectri din trecut se mai ivesc.
 E fenomenul curios... De unde-i?

ADAM

Din paradisi o rază 'ntârziată...

MOȘNEAGUL

E regretabil.

ADAM

Nu vă fie milă.

E atît de dulce nebunia noastră,
Și nici decum trezvia nu v'o vrem.
Doar' tot ce-a fost pe lumea asta sfînt,
Tot ce-a fost mare-a fost o nebunie
Ce n'a 'ncăput în marginile minții.
Un glas de duh din sfere mai curate
Lin tremură ca o cîntare blîndă,
Coboară' acum spre noi drept mărturie
Că ne 'nrudim... Că amîndoi alături
Disprețuim țărîna și căutăm
Un drum spre orizonturi mai înalte.

(Îmbrățișează pe Eva).

MOȘNEAGUL

Ce-i ascultăm? Degrabă la spital!

LUCIFER

Haid' repede! Călătorim Adame!

(Se cufundă).

TABLOUL XIII

ÎN HAOS

(Haosul. În depărtare se vede un sector de pământ, micșorându-se din ce în ce, pînă ce dispare între stele. Ceață care se întunecă pînă devine besnă. Adam, moșneag, sburînd cu Lucifer).

ADAM

Ăst sbor nebun, răspunde-mi, unde duce?

LUCIFER

Nu te-ai dorit tu, desbrăcat de humă,
În sfere 'nalte să pătrunzi, acolo
Unde spuneai că glas de înrudire
Dela un duh ai deslușit...

ADAM

E drept,
Dar nu-mi credeam atît de rece calea.
Pustiu e tot, ș'atîta de străin
Ca drumul unui făcător de rele...
Două simțiri în pieptul meu se luptă:
Eu văd ce 'ngust e lutul care 'nchide
Pornirea mea de sbor în alte lumi.
Aș vrea să scap din cercul lui, dar vai,
De dor eu plîng, căci doare despărțirea.
Ah, Lucifer! Privește înapoi...

Întîi pierdurăm florile din ochi,
 Apoi frunzișul tremurat din codri;
 Priveliștea-atît de colorată
 Îmi pare-acum pustie, fără rost.
 Ce ne mișca s'a șters în drum și stînca
 Pare sgulită 'n mușuroi nătîng...
 Iar norul plin de trăznet, socotit
 De cei de jos un glas sfințit din cer,
 S'a subțiat în aburi nevoiași...
 Unde-i întinsul mării care urlă?
 Un petec sur pe globul, ce rotind
 Se pierde acum în droaia de tovarăși...
 Aici a fost întreagă lumea noastră...
 O, Lucifer, și ea s'a dus... și ea...
 Răspunde-mi, oare trebuia s'o pierdem?...

LUCIFER

Se schimbă tot, privit din înălțime...
 Întîi se pierde farmecul, apoi
 Mărimea, forța, pînă ce rămîne
 Temeiul rece îngrădit în cifre.

ADAM

În urma noastră stelele rămîn
 Și nu simt țintă, stavilă nu simt,
 Ce prețuiește viața fără luptă,
 Fără iubire?... Înghețăm Lucifer!

LUCIFER

Dacă-i sffrșită vitejia ta,
 Să coborîm la jocul din țărînă!

ADAM

Eu nu ți-am zis! Eu vreau tot înainte!
 Pînă se rup, numai atît mă dor
 Pripoanele ce de pămînt mă leagă.
 Dar, vai, ce simt? Răsufletu-mi s'oprește,
 Putere n'am și mintea mi se 'ncurcă.
 Să fie-aievea basmul lui Anteu
 Ce doar atît putut-a să trăiască
 Cînd s'a atins de pravul pămîntesc...

SPIRITUL PĂMÎNTULUI

Adevărat... Mai mult e ca un basm...
 Tu mă cunoști, sînt duhul pămîntean.
 În sufletul tău viața mea răsbate...
 Vezi, pîn' aici hotarul meu se 'ntinde.
 Tu vei trăi de te întorci din drum,
 Te prăbușești, de vrei să urci mai sus,
 Ca viermele ce 'n picurul de ploaie
 Se svîrcolește... căci pe seama ta
 Pămîntu-i acest strop...

ADAM

Zădarnic vrei

Să mă înfrici, eu te înfrunt... doar trupul
 De mi-e al tău, cu sufletul rămîn.
 Nu au hotar ideia ș'adevărul,
 Ce mai întîi s'au plăsmuit ca lutul
 În care dorm materiile tale...

SPIRITUL PĂMÎNTULUI

Biet muritor supus deșertăciunii!
 Încearcă-te și groaznic vei cădea.

Mai vechi socoți mirosul decît crinul
Și după rază, soarele tu-l crezi?
De ți-ai vedea, vai, sufletul pribeag
În haosul fără hotar, cum cată
Un înțeles și-o formă de 'ntrupare,
Cum se trudește înzadar ș'apoi
Cît de străin e 'n toată lumea asta;
Cum stă prostit, nesimțitor în urmă,
Te-ai îngrozi... Căci ori și ce cuprinzi
Și tot ce simți cu-a inimii bătaie
Nu e decît purcederea ascunsă
Ce-au hotarît o seamă de materii,
Căroră tu pămînt le zici, și cari
De s'ar schimba și tu te-ai prăbuși...
Frumosul doar, urîtul și norocul
Și iadul tău, din duhul meu sunt smulse,
Și 'mprejmuiesc moșia ta îngustă...
Ce-aici socoți tu adevăr etern,
E 'n altă lume poate-o nebunie
Și e firesc ce-ți pare utopie...
Povară nu-i, ființă nu se mișcă,
Idee-i poate aierul de-aici,
Și-i sunet poate raza dela noi,
Și planta noastr' acolo e cristal...

ADAM

Nu mă oprești. Mai sus, mai sus, mă 'ndeamnă
Azi sufletul...

SPIRITUL PĂMÎNTULUI

Adame! E aproape
Sfârșitul tău, întoarce-te înapoi.
Poți să ajungi puternic pe pământ,
Dar desfăcînd din cercul nostru mare
Ființa ta, nu 'ndură Dumnezeu
De fața lui să te apropii. Cazi,
Căci fulgeră micimea ta...

ADAM

Ș'apoi
Nu-mi strică moartea planurile mele?

SPIRITUL PĂMÎNTULUI

Vai, nu rosti în țara mea de duhuri
Acest cuvînt al unei vechi minciuni:
De glasul lui s'ar îngrozi o lume...
Doar moartea ta pecete e, sfințită,
Și Dumnezeu o ține pentru sine.
Nici mărul rupt din al științei pom
N-a isbutit pecetea s'o desfacă.

ADAM

Eu o desfac...

(Sboară mai departe. Adam cu un țipăt încremenește).

M'am prăpădit acum...

LUCIFER *(Rîzînd)*

A biruit minciuna mea bătrînă.

(Împinge pe Adam în haos).

În haos dar pluti-va pe vecie
 Păpușa asta, astrul nou, ce poate
 Pe seama mea o viață va rodi...

SPIRITUL PĂMÎNTULUI

E fără vreme bucuria ta!
 El altă lume-abia dac' a atins,
 A, nu-i ușor din țara mea să scapi...
 Te cheamă glas de-acasă, cunoscut,
 Ridică-te copilul meu...

ADAM (*Venindu-și în fire*)

Din nou,
 Trăiesc... O simt.. O simt... Căci iarăși sufăr...
 Dar dulce e și suferința asta...
 Căci groaznică-i nimicnicia morții...
 Ah, Lucifer... Mă du iar pe pământul
 Pe martorul atîtor lupte sterpe
 Din nou să lupt, și fericit voi fi...

LUCIFER

Și tot mai crezi, de-atîtea ori înfrînt,
 Că lupta nouă are vre-un folos?
 Că lupta nouă ținta-ți împlinește?...
 O, 'n adevăr ăst suflet de copil
 Azi omul doar mai poate să-l păstreze...

ADAM

Nu mă atrag închipuiri nebune,
 Eu, țelul știu că n'am să mi-l ajung,
 Dar nu-i nimic! Ce-i ținta împlinită?

Sfirșit de luptă, moarte este ținta,
Dar vecinică întrecere e viața
Și însăși lupta-i ținta omenirii...

LUCIFER

În adevăr frumoasă mîngîiere...
De-ar fi măcar ideia luptei, mare.
Dar mîine rîzi de truda ta de azi,
Ce te îndemna, o jucărie-ți pare.
În apăsarea libertății moarte
N'ai sîngerat odat' la Chaeronea
Ș'ai stat apoi cu Constantin alături
Domnia lumii să-i întemeiezi?
Nu te-a răpus martiriul credinții
Ca mai tîrziu cu armele științei
Credinței însăși dușman să-i ajungi?

ADAM

Adevărat, dar ori și cît de 'ngustă,
M'a însuflețit de-a-pururea ideia.
M'a ridicat, și sfîntă deci a fost.
E tot atît... În formă de știință,
De libertate, poftă de mărire,
Sau dacă 'n semnul crucii s'a ivit,
C'un pas a dus pe oameni mai departe.
Deci înapoi la luptă, pe pămînt.

LUCIFER

Azi nu mai știi, ce-a prevestit savantul
Ce a socotit că 'n patru mii de ani
Înghiață tot, și lupta se oprește?...

ADAM

Așa ar fi, de ne-ar lipsi știința...
Dar simt și știu că noi vom birui.

LUCIFER

Ș'apoi găsi-vei luptă și putere
În lumea ta ciudat meșteșugită,
Din teorii răzlețe 'nfiripată,
Cum ai văzut-o 'n drumul tău deunăzi?...

ADAM

Se schimbă tot și greșurile pier,
Răsar pe urma țintei împlinite
Alte idei, ce viața 'mprospătează.
Dar noi pe veci să ne grijim pământul...
Mă du, mă du... Să coborîm de grabă
Căci vreau să știu ce 'nvățătură nouă
Mă va îndruma pe drumurile ei,
Pe cel pământ nepieritor!...

LUCIFER

Să mergem!

TABLOUL XIV

ÎN ȚINUTURI DE GHIATĂ

(Regiune acoperită de zăpadă, fără arbori. Soarele se vede printre zdrențe de nori, roșu, ca un glob fără raze. Printre cetini și brădui pitici în fața unui bordei de eschimoși. Adam, un moșneag cu totul frînt, coboară de pe deal răsimat de toiag împreună cu Lucifer).

ADAM

Cînd s'o sfîrși pustiul de zăpadă
Din care ochii morții ne pîndesc?
De pasul nostru-abia dacă tresare
Vre-o focă doar și 'n apă se asvîrle.
Și plantele au obosit să lupte.
Corcit mai vezi de printre mușchi vre-un luger,
Iar luna roșă licărește 'n ceață,
Ca într'o criptă lampa unui mort.
Mă poartă tu la palmierii 'n floare,
Mă du în țări cu soare și miresme,
Acolo unde sufletul de om
S'a ridicat la conștiința forții...

LUCIFER

Acolo suntem. Globul ăst de sînge
Ți-e soarele. Ecuatorul i-aici,
Știința ta n'a biruit ursita.

ADAM

Grozavă lume. Bună de murit!
 Nu-mi pare rău de cîte las în urmă
 Ah Lucifer! Eu ce-am veghiat odată,
 La leagănul uitat al omenirii;
 Eu ce-am văzut speranțele dintr'însul,
 Ostaș bătrîn purtat în lupte mari,
 Cum stau acum la groapa uriașă,
 Pe care azi, drept giulgiu mortuar,
 Aruncă 'n pripă firea milostivă,
 Întîiul om și cel din urmă 'n lume
 Aș vrea să știu, cum neamul mi s'a stins?
 În luptă mîndră, nobilă și mare,
 Ori nevoiaș, căzînd din treaptă 'n treaptă,
 Pipernicit, de plînsul meu nevrednic?

LUCIFER

Ții mult, văd eu, la duhul tău măreț.
 Cum însuși tu ai botezat puterea,
 Care-ți palpită 'n sîngele din piept
 Și-ți mîină mersu 'n drum spre ideal!
 Dar de ce vrei să stai drept mărturie
 Chiar însu-ți tu la patul tău de moarte?
 De ce-ai dori să cumpănim socoata
 Pe care-o faci azi fără de stăpîn?
 Îndemnurile dragostei de viață
 Se 'mprăștie de frigurile tale
 Și nu mai știi ce-a fost în adevăr...
 Iar vaierul celui din urmă sbucium
 I-un val de rîs asupra luptei noastre...

ADAM

De ce atunci, eu n'am căzut de sus,
 Cu simțu 'ntreg al propriei puteri,
 Decît s'ascult eu însumi necrologul
 Pe care-un duh nepăsător mi-l spune,
 Pe-al cărui suflet pururea străin,
 Nici viforul, nici moartea mea nu-l doare.

LUCIFER

Văd tagma ta în lacrima ce-o verși,
 Acum cînd treci din ceață la trezire
 Și dela vis, la adevăr curat.
 Dar fii pe pace, neamul nu ți-e mort.
 Te uit' aici sălaşul unui om,
 Stăpînul iat' în poartă ni s'arată...

(Din colibă se ivește un eschimos, pregătit pentru vînătoare de foc).

ADAM

Ăst monstru-ar fi, neghioabă stîrpitură,
 Moștenitor măririi mele stinse?
 De ce-l aduci în fața mea, Lucifer?
 Lasă-mi amarul, ține-ți mîngîierea!

ESCHIMOSUL

Deci tot mai sunt deasupra Dumnezei?
 În fața mea s'au coborît aieva...
 Dar, cine știe, sunt ei buni ori răi?
 S'o iau la fugă, tot e mai cuminte.

(Vrea să fugă).

LUCIFER

O vorbă, stai!

ESCHIMOSUL (*Cade cu fața la pământ*)

Îndură-te de mine!

Am să-ți jertfesc chiar foca cea dintâi
Pe care-o prind, dar nu mă prăpădi!

LUCIFER

Nu te 'nțeleg! Ce drept ai tu la focă,
Cu viața ei, pe-a ta să ți-o răscumperi?

ESCHIMOSUL

Mai tare sunt... Și văd în jur de mine,
Cum peștele pe vierme îl răpune,
Pe pește foca și pe focă eu...

LUCIFER

Iar duhul sfânt cu tine se hrănește...

ESCHIMOSUL

O știu, o știu... dar vremea măsurată,
Ce mi s'a dat din milă s'o trăiesc,
Mi-o cumpăr eu cu jerte mari de sânge.

ADAM

Ce gând năuc.

LUCIFER

Tu altfel ai făcut?

Atîta-i doar deosebirea voastră,
Că dînsul foca a adus drept jertfă,

Cînd tu cu oameni îi sfințeai altarul
Lui Dumnezeu, pe care l-ai zidit,
În chipul tău, la fel face și el.

ESCHIMOSUL

Te-ai supărat și eu pricep de ce...
C'am îndrăznit de jale să mă plîng
La domnul bun al soarelui, acela
Ce daruri dă și nu cere răsplată.
Și care, spun poveștile bătrîne,
A poruncit și 'n țara-asta-aici...
Vai, iartă-mă, îl blestem azi pe veci!

ADAM

Te uită Doamne-o clipă și roșește
De scîrba 'n care omul a ajuns.
Făptura ta măiastră!

ESCHIMOSUL

Soțul tău
E amărît din pricină de foame?

LUCIFER

Fiindcă nu-i flămînd, e supărat.

ADAM

Nepotrivite glume, fără rost...

LUCIFER

E adevăr, nu glume, ce vorbesc.
Credința ta-i a omului sătul,
Iar soțul tău se 'nfățișează, bietul,
Cu logica stomacului flămînd.

Cu argumente nu vă biruiți,
 Dar vă 'nțelegeți grabnic, dacă tu
 Vei flămânzi, ori dînsul a mîncat.
 Așa-i, așa-i, ori cum o învîrtești,
 E cea dintîi tot bestia din voi
 Și-abia atunci cînd ea s'a potolit
 Apare omul, plin de măreție
 Disprețuindu-și rostul lui străvechiu...

ADAM

Ce vinovată-i vorba ta, Lucifer,
 Cînd tot ce-i sfînt îmi prăvălești în praf...
 Un lucru bun, orice ideie sfîntă,
 N'ar fi cum zici, decît o 'nfiripare
 Din aburul bucătăriei noastre;
 Din jocul orb de întîmplări răzlețe
 Ce 'n drumul lor pornesc și se înfrînă
 De legile becisnicei materii?

LUCIFER

E altfel oare? Crezi că Leonida,
 Ar fi murit așa la Termopile,
 Dacă în loc de zeama lui cea neagră
 Care-l hrănea 'n republica spartană
 Cea fără bani, în vila lui Lucul
 Ar fi sorbit beția voluptății
 Din cîte vrăji cunoaște orientul?
 Ori de grăbea la Porcia acasă
 Să-și poposească neodihna luptei
 La sînul ei, în lenea dup' amiezii,
 Crezi că murea viteazul Brut în spadă?
 Nu vezi cum cresc virtutea și păcatul?

Din mucegai se 'ntruchipează unul,
 Iar alta naște 'n dorul de lumină,
 Și răsădite 'n vremile târzii
 Își moștenesc și forma și credința...
 Cîți nu și-au zis c'au încheiat cu lumea
 Și 'n jalea lor s'au spînzurat de-o creangă.
 Dar desfăcuți de-o mîină nedorită,
 La cea dintîi atingere-a vieții
 Își uită 'n pripă vechea socoteală...
 Huniade doar, de nu venea pe lume
 În țara lui, și dacă 'ntîmplător
 Umilă umbră 'n șatra unui negru
 Îi tremura pe leagăn: ce era,
 Ce s'alegea eroul mare-al crucii?
 Ori, spune, Luther, papă să fi fost
 Și papa Leo dascăl la catedră,
 Mai pregătea reforme cel dintîi,
 Mai blestema amarnic celălalt?
 Napoleon, de nu-i gătea cărarea
 Cu val de sînge-un neam plin de mîndrie,
 Într'o cazarmă proastă s'ar fi stins...

ADAM (*Închizînd gura lui Lucifer*)

Destul, destul... Povestea ta întregă,
 Îmi pare-atît de simplă și de dreaptă,
 Dar cu atît mi-e paguba mai mare,
 Pe proști îi mint credințele deșerte.
 Pe-acei ce nu simt sufletul cum bate
 Și mișcă 'n toate lucrurile noastre...
 Dar cei mai buni și-ar înțelege frații,
 De n'ar fi frînți de 'nvățătura ta!

LUCIFER

Vorbește deci cu soțul tău! Nu strică,
Să te cunoști cât mai de-aproape însuși.

ADAM

Mulți mai tânjiți pe plaiurile-acestea?

ESCHIMOSUL

Da, mulți! Mai mulți decît aș fi în stare,
Pe degete să număr. Este drept
Că 'n jurul meu mi-am prăpădit vecinii,
Dar înzadar, căci alții noi răsar...
Și ce puține-s focele acum...
Fă tu, fă azi, de ești un Dumnezeu,
Mai multe foce, oameni mai puțini!

ADAM

Mi-a fost destul, vin să plecăm Lucifer!

LUCIFER

Dar stai, măcar nevasta să-i vedem.

ADAM

Nu vreau s'o văd, căci un bărbat căzut
E pururea prilej de scîrbă și
Numai dispreț trezește 'n piept. Femeia,
Visul etern și drag al poeziei,
Cînd a căzut, i-o fiară ce 'ngrozește!
Nu vreau s'o văd! Vin să grăbim de-aici...

(Lucifer, trăgînd încet pe Adam spre bordei, sparge ușa și în prag se ivește Eva, nevasta Eschimosului. Adam stă încremenit și se miră).

LUCIFER

Cum, n'o mai știi? E cunoștință veche...
Cuprinde-o 'n brațe, căci sârmanul om,
Se supără grozav, de nu-i cinstești
În acest chip obișnuit soția.

ADAM

Cum s'o cuprind, eu ce-am ținut în brațe
Pe-Aspasia? Doar licărind abia,
Îi mai revăd figura, dar se pare
Că s'a schimbat subt ploaia de săruturi
În animal!

ESCHIMOSUL (*Intrînd în bordei*)

Nevastă, avem oaspeți!
Primește-ni-i!

(*Eva se aruncă la sînul lui Adam și-l trage înăuntru*).

EVA

Bine-ai venit străine!

ADAM (*Desfăcîndu-se*)

Vai, ajutor, Lucifer! Să plecăm!
Coboară-mă din viitor acasă!
Să nu mai văd ce crudă-mi este soarta
Și lupta stearpă! Vreau să mă gîndesc,
Mai lupt ori ba, cu voia Lui de sus?

LUCIFER

Sfîrșit e visul... Te trezesc Adame!

TABLOUL XV

AFARĂ DIN PARADIS

(Scena se transformă în regiunea de palmieri din tabloul al treilea. Adam din nou tânăr, iese visător din colibă și privește împrejur mirat. Eva e așipită înăuntru. Lucifer stă la mijloc. Zi strălucitoare).

ADAM

Vedenii fără nume, unde sunteți?
În jurul meu zîmbind trăiește totul
Cum am lăsat, dar inima s'a frînt.

LUCIFER

Om încrezut, nu cumva ai dori,
Ca să se strice-orînduirea firii,
Și-un meteor să ți-s'aprindă 'n noapte.
Să piară lumea, dacă moare-un vierme?

ADAM

Eu am visat, ori poate-acum visez?
Mai mult decît un vis e existența,
Ce 'n lutul mort a poposit o clipă
Ca împreun' apoi să se fărîme?
De ce, de ce 'nțelegerea de-o clipă,
Ca să pricepem groaza neființii?

LUCIFER

Te tînguești? Numai un laș primește
Fără de luptă lovitura care
S'o 'nconjure, el tot mai este 'n stare.
Cu liniște privește cel puternic
La slovele destinului etern,
Gîndindu-se fără muștrare numai
Cum va să 'nfrunte apăsarea lor?
Povestea ta-i sub stăpînirea sorții:
Unealtă ești mînată înainte.

ADAM

Nu! Nu! Mi-e slobodă voința
Pe-un preț atît de scump răscumpărată,
Căci pentru ea m'am isgonit din rai.
Din visurile mele-am învățat,
Azi că sunt treaz tot eu voi hotărî,
În care chip să-mi îndrumez cărarea.

LUCIFER

Dacă n'ar fi uitarea și speranța
Logodnice destinului pe veci,
Una să 'nchidă ranele primite,
Alta să 'ntindă giulgiul peste groapă,
Zicîndu-ți: Vezi, s'au prăbușit o sută,
Tu însă ești alesul care-o trece...
Știi, ca savant, prin alte ciudățenii
Exist-un soi de viermi de intestine
Care trăiesc în uliu și 'n pisică.

Dar perioada cea dintâi a vieții,
În șoarecii de casă o 'mplinesc.
Nu-i hotărît pe care dintre șoareci
Are să-l prindă uliul sau pisica.
Sunt mulți cari scapă, fiindcă se păzesc
Și mor bătrîni în cercul lor domestic.
Dar se 'ngrijește-o lege fără milă
Să cad' atîția 'n ghiarele dușmane.
Cîți trebuie, ca peste mii de ani
Și viermele să fie pe pămînt.
Nici între oameni fiecare ins
Nu e legat, dar omenirea 'ntreagă
E 'ncătușată 'n veșnice obezi.
Însuflețirea 'n valul ei te-apucă
Azi pentr'un lucru, mîine pentru altul.
Se vor găsi deci jertfe pentru ruguri,
Vor fi și cei porniți să-și bată joc.
Iar cel ce poart' un catastif de numeri
Se va mira de cumpăna cu care
Măsoară soarta fără nici un greș.
Virtute, crimă, toate deopotrivă,
Credință, nebunie sau omor...

ADAM

Stai! Mi-a venit un gînd. Voi fi eu încă
În stare, Doamne, să te 'nfrunt. Oricît
Mi-ar zice soarta: pîn' aici trăiești,
Eu am să rîd și dacă-mi vine: *mor*.
Nu sunt eu încă singur pe pămînt?
În fața mea-i o stîncă, jos abis,

O săritură, actul cel din urmă
 Și pot să strig: sfârșită-i comedia...

(Adam înaintează spre stîncă, Eva apare în ușe).

LUCIFER

Sfârșit... sfârșit... Ce vorbe fără rost
 Sfârșit e 'n orice clipă și 'nceput...

— De ce-ai văzut atîtea mii de ani?

EVA

De ce-ai plecat de lîngă mine-Adame?

Sărutul cel din urmă ți-a fost rece,

Ai griji pe față scrise și mînie...

Mă tem de tine...

ADAM (*Înaintînd*)

Iară mă pîndești?

Îmi calci în urmă, nu simți că bărbatul

Stăpînu-acestor plaiuri, are încă

Și alte trebi pe lîngă gluma goală?

Povară-mi ești cînd nu pricepi, femeie!

(*Înduioșat*)

Numai puțin... să fi dormit puțin...

C'așa mai grea îmi pare jertfa mea

Pe care-acum mi-o cere viitorul...

EVA

Ascultă-mă și jertfa-i mai ușoară,

Căci s'a 'ntărit ce-a fost ieri îndoelnic

Și viitorul ne privește 'n față.

ADAM

Ce spui?

EVA

Adame, știu că vei zîmbi,
Te-apropie să ți-o șoptesc, ascultă,
Simt că sunt mamă...

ADAM (*Căzînd în genunchi*)

Doamne, m'ai învins.

Vai, iată-mă în praf, zadarnic lupt
Fără de tine, împotriva ta...
Pieptu-mi desfac, înalță-l sau lovește-l...

LUCIFER

Ce-i vierme, ce-i? Ori ai uitat mărirea
Ce-mi datorești?

ADAM

Dă la o parte totul.
A fost un vis deșert, vreau pace-acum.

LUCIFER

Și tu femeie fără minte, spune:
Ce te mîndrești? Copilul tău și 'n rai
Tot din păcat s'a zămislit, ș'aduce
Mizerie și crimă pe pămînt.

EVA

Dar, dacă Dumnezeu vrea, va veni
Un nou născut în scutece sărace,
Frățietatea să așeze în lume.

LUCIFER

Te scoli azi slugă împotriva mea?
Sus dobitoace!

(Îmbrîncește pe Adam. Se deschide cerul. Dumnezeu apare în slavă, împrejmuit de îngeri).

DOMNUL

Duhuri, la pămînt!
În fața mea, mărire nu-i.

LUCIFER *(Clătînîndu-se)*

Blestem!

DOMNUL

Ridică-te, nu fi înfrînt, Adame,
În mila mea, eu, iarăși te primesc.

LUCIFER *(Aparte)*

Cum văd aici, ca 'n orice căsnicie
Se 'mpacă toți, nu-i vorbă, e frumos,
Dar mintea rece moare de urît.
Mai bine-ar fi să mă retrag...

(Pleacă).

DOMNUL

Lucifer!

Am un cuvînt și pentru tine, stai!
Iar fiule, tu spune ce te doare!

ADAM

M'au chinuit, vai, groaznice vedenii
Și rostul lor eu, Doamne, nu-l pricep.

Învață-mă ce soartă mă așteaptă!
Mi-e dată numai firea mea îngustă
Ce simt că 'n luptă sufletul mi-l stoarce,
Ca vinul care limpezit fiind
Îl torni pe jos, ca să ți-l bea țărîna?
Ori are altă țintă băutura?
Urmașii mei vor merge înainte
Apropiți de tronul tău, sau poate
Se vor trudi ca bou 'n jug, la moară,
Fără să spargă cercu 'n care umblă?
Are-o răsplată pieptul vrednic care
Batjocorit e 'n sîngerarea lui
De gloată, fără duh? Mă luminează
Și bucuros duc ori și ce ursită...
Căci un câștig e 'n schimbul meu, dar, vai,
Nedumerirea mea e iad.

DOMNUL

Nu cerceta
Ce tain' ascunde ochilor tăi dornici
Cu bunătate, mîna cea de sus.
Căci dac' ai ști că-i trecător popasul
Jos pe pămînt și dincolo-i eternul:
N'ar fi virtute nici o suferință.
Dac' ai vedea că sufletu-i țărîna,
Ce te-ar împinge pentru mari idei
S'arunci plăcerea clipei trecătoare?
Pe cînd așa e 'n neguri viitorul
Și cînd ești gîrbov de povara clipei
Cu raza lui te 'nalță infinitul.
Iar dac' ar fi mîndria-i să te prindă

Te-ar stînjiți făptura-ți îngrădită.
Așa se nasc mărirea și virtutea.

LUCIFER (*Rîzînd*)

În adevăr tu calci pe-un drum de slavă!
Mărirea și virtutea te 'nsoțesc,
Două cuvinte care-atunci se 'ntrupă
Cînd lîngă ele străjuesc prostia,
Prejudecata și credinți deșerte.
De ce pe culme am chemat pe om,
Cînd el zidit din soare și noroi,
Mic e 'n știință și 'n orbire mare?

ADAM

Nu-ți bate joc, Lucifer! Am văzut
Alcătuirea minții tale limpezi
Și-am sgriburit, îmi era frig acolo.
Dar, Doamne, cine poate să mă 'ndrume,
Ca să rămîn pe calea vredniciei?
Tu m'ai lipsit de brațul-călăuză,
Cînd am gustat din al științei pom.

DOMNUL

Ți-e mîna tare, inima înaltă,
Iar cîmpul muncii fără de hotar.
Ș'un glas de sus, cînd bine bagi de seamă,
Te 'ndeamnă 'n drum, te muștră și te 'nalță,
Tu să-l ascuți! Iar cînd a amuștit
Din cer povața 'n larma vieții tale,
Femeia, mai plăpîndă, mai curată,
Și de noroi cu doi pași mai departe,

Ea are s'o audă, strecurînd-o,
Prin inimă în cîntec și visare.
Cu-aceste două îți va sta alături
În nenoroc ca și 'n zile senine
Un geniu zîmbitor să te mîngîie.
Iar Lucifer, tu o verigă 'n lanțul
Fără sfîrșit, te sbate mai departe!
Tăgada și știința ta cea rece
Ca drojdia ce fierbe aluatul,
Vor sbuciuma pe om, dar nu-l vor frînge.
Tu pedepsit vei fi în veșnicie
Văzînd de-a-pururi că ce vrei să strici
Înmugurește 'n bine și 'n frumos.

CORUL INGERILOR

Între crimă și virtute
Slobod vei putea alege,
Căci deasupra este Domnul
Mila lui e scut și lege.
Îndrăznește, deci, nu-ți pese
Cînd mulțimea e ingrătă,
Prețuirea luptei tale,
E de fapta 'n sine dată.
Orice tîrg e o rușine
Care sufletu-ți despică,
Pe cel slab l-așterne 'n țărîină
Pe cel vrednic îl ridică.
Dar în slava înălțării
Nu fi orb de 'nchipuirea,
Că prin rostul faptei tale
Tu-i dai Domnului mărirea.

Nici să crezi că fără tine
Voia Lui unealtă n'are:
Bucură-te cînd te lasă
Să 'mplinești sfînta chemare.

EVA

Pricep cuvîntul, slavă ție Doamne!

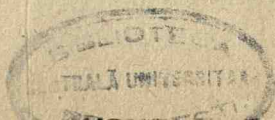
ADAM

Îl simt și eu și-i voi urma porunca,
Numai sfîrșitul de-aș putea să-l uit...

DOMNUL

Omule, zis-am, luptă-te și crede!

SFÎRȘIT

CUPRINSUL

Pag.

PREFAȚĂ	5
-------------------	---

TRAGEDIA OMULUI

TABLOURI

1. ÎN CER	9
2. ÎN PARADIS	17
3. AFARĂ DIN PARADIS	29
4. ÎN EGIPT	39
5. ÎN ATENA	55
6. ÎN ROMA	75
7. ÎN BIZANȚ	93
8. LA PRAGA	121
9. LA PARIS	135
10. LA PRAGA	151
11. LA LONDRA	161
12. ÎN FALANSTER	197
13. ÎN HAOS	223
14. ÎN ȚINUTURI DE GHIAȚĂ	231
15. AFARĂ DIN PARADIS	241

MONITORUL OFICIAL ȘI
IMPRIMERIILE STATULUI
IMPRIMERIA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI — 1940